A pártalapszervezet tisztségviselői

Kossuth Könyvkiadó / 1986

Írták:

KIRICSI ISTVÁN
DR. KOVÁCS IMRE
NÉMETH JÁNOS
PÁSZTI GYÖRGYNÉ
DR. SZABÓ PÉTER

SZTE Klebelsberg Könyvtár
J001242204

Lektorálták:

DR. FARKAS GYULA
DR. LÁTOS ISTVÁN
DR. NUBER ISTVÁN
MÉTH SÁNDOR
VÁGNER FERENC

B 114652

ISBN 963 09 2832 9
(4183)

Bevezető

„A párt politikájának kidolgozásában, végrehajtásában és ellenőrzésében lényeges szerepe van az alapszervezetek és a taggyűlések önálló, kezdeményező munkájának . . .

A párt belső életének, munkastílusának fejlesztése elsőrendű feladat. Erősíteni kell a pártmunka mozgalmi jellegét, vissza kell szorítani és fel kell számolni a hivatali felfogást és stílust, a formalizmust. A párt politikáját támogató egyetértést és cselekvést aktív politizálással, érveléssel, eszmecserével kell kialakítani."

Pártunk XIII. kongresszusának határozata hangsúlyozza a pártalapszervezetek jelentőségét és az előttük álló feladatokat. Ezek megvalósításában igen fontos szerepük van e szervezeti egységek tisztségviselőinek.

Munkájukat segítendő folytatja a kiadó az 1985-ben megkezdett, az alapszervezeti — elsősorban nem régen tevékenykedő — tisztségviselők főbb feladatait bemutató kötetek megjelentetését. Míg az első kötet a titkár, a szervezőtitkár, az agitációs és propagandafelelős, a tömegszervezeti és a termelési felelős tennivalóit rendszerezte, addig kiadványunkban e — választott és megbízott — tisztségviselői kört viszonylag teljessé téve az információfelelős, a gazdasági felelős, a pártcsoportbizalmi, a propagandista és a politikai irodalom terjesztője előtt álló tudnivalókkal, az általánosítható feladatokkal ismerkedhet meg az olvasó.

Természetesen mindez csupán a munka váza, nem pótolja a helyi ismereteket, a személyes tapasztalatokat, kapcsolatokat, az egyéni kezdeményezéseket, ötleteket.

A kiadó

Az információfelelős

A pártszervezetek információs munkájának segítésére az elmúlt években több kiadvány is megjelent. Ezek az írások, szemelvénygyűjtemények jó szolgálatot tettek annak érdekében, hogy a politikai munka e fontos részterületét értsék és azonos súllyal kezeljék mindazok, akik a pártvezetés valamely szintjén információfelelősként dolgoznak.

Ezzel az írással elsősorban a pártalapszervezetek vezetőségeinek és információfelelősének munkájához kívánunk támpontokat, a tevékenységük hatásfokát elősegítő támogatást adni.

A politikai információról

A politikai információ fogalmi meghatározására itt nem vállalkozhatunk. A szakirodalomban többféle megközelítése ismert, melyek vagy igen tág, vagy igen szűk határokat szabnak e fogalomnak. A politikai információ a Szovjetunióban c. munka szerint:* „A politikai információ a társadalmi információ fontos része, amely elsősorban a társadalom politikai életének jelenségeit, tényeit és eseményeit, az osztályok, nemzetek, államok közötti kapcsolatokat öleli fel. Ide tartoznak még a társadalom életének más területein — elsősorban a gazdaságban és a kultúrában — történő olyan események, amelyeknek politikai jelentőségük van." Ez a definíció igen széles határokat húz, s elsősorban a politikai információ keletkezési szféráját határolja körül.

A politikai információ természetesen nem szűkíthető a politikai közhangulat tartalmára vagy a politikai élet egy-egy részterületére. Ugyanakkor magát a politikai eseményt sem azonosíthatjuk vele. A tájékoztatás és a tájékozódás, amit a párt minden vezetési szinten folytat, a párt és a tömegek között kialakuló vélemény- és gondolatcserék, kommunikációs formák jórészt politikai töltetűek, de ezek sem azonosíthatók a politikai információval. Ezekben s az ezekhez hasonló kommunikációs kapcsolatokban információk közvetítődnek, melyeknek több vagy kevesebb hírértékük van a kommunikációban részt vevők számára. Vagyis az információ *nem maga a*

* Szerk.: Szabolcsiné Benedek Ágnes. Kossuth Könyvkiadó 1976. 8. old.

tény, hanem a tény tudati rögzítése és a lényeget pontosan tükröző kép továbbítása a felhasználóhoz, a címzetthez.

A politikai információt Baranya Sándor a társadalom *politikai folyamataihoz* köti: „a politikában végbemenő folyamatokról érkező olyan jelzés, amelynek politikai hírtartalma van a címzett számára, és amely a politikai folyamatok vezetésében, irányításában kerül felhasználásra."*

Minden információ egyik, talán legfontosabb kritériuma a *valósághűség.*

Az információval hatást gyakorolunk, cselekvést váltunk ki. A cselekvés irányát, eredményét erőteljesen befolyásolja a kiváltó információk realitásértéke. A téves közlések, a hibás, torz jelzések alapján elindított cselekvés rendszerint káros következményekkel jár. A legegyszerűbb példát a közlekedés területéről vehetjük, ahol az információ és annak hatásai időben közel vannak egymáshoz. A látási viszonyok helytelen megítélése lényegében torz információ, az ennek megfelelő cselekvés, a sebesség hibás megválasztása vagy a rosszkor megkezdett előzés stb., következményei ismertek.

A politikai információk valósághűsége a realitások érzékelésének, továbbá a tények mindenféle szubjektív érzésektől (vágyak, indulatok, szimpátia stb.) mentes közlésének függvénye elsősorban. A politikai cselekvést (pl. testületi döntést, intézkedést) elindító információk valósághűségének ily módon igen nagy szerep jut. Ha a pártvezetés folyamatosan csak olyan jelzéseket kap, hogy az üzemben jó a munkafegyelem, kedvező a politikai közhangulat, akkor nem tart szükségesnek ezzel kapcsolatos tevékenységet, hamar a kényelmesség csapdájába eshet. Másutt, ahol az érzékenyebb információs hálózat kellő időben észleli pl. a fegyelem lazulását s az ezzel kapcsolatos türelmetlen, intézkedéseket váró nyugtalanságot, ott a pártvezetés kellő időben, még a nagyobb károk bekövetkezte előtt tehet kezdeményezéseket, javaslatokat a hibák megszüntetésére.

Milyen tényezők eredményezhetik a politikai információk torzulását? Ezt a következményeiben igen káros jelenséget leggyakrabban a szubjektivizmus és a felkészületlenség váltja ki. A politikai tapasztalatlanság következménye rendszerint a fontos hangulati tényezők lebecsülése vagy a tények iránti érzéketlenség. A fontoskodás, a „szenzációhajhászás" egyes politikai jelenségek felnagyítását eredményezheti. Mindkettő torzító hatású.

A bátortalan fellépés is a negatív tények, emberi hibák „elkendőzésé"-hez vezethet. Az a politikai vezető pedig, aki egyoldalúan csak az eredmények bemutatását várja az információval foglalkozóktól, önmagát fosztja meg a realitásoktól, hiszen a valóság nemcsak sikerekből áll, mint ahogyan torzulást eredményez az is, ha az információfelelős csak a negatívumok bemutatását tekinti kötelességének.

Az MSZMP XIII. kongresszusának beszámolója joggal állapította meg,

* *Baranya Sándor:* A politikai információ. In: Szöveggyűjtemény az információs munkáról. Kossuth Könyvkiadó 1982. 147. old.

hogy népünk ma „reálisabban látja országunk belső helyzetét, ... érzékenyebben reagál a szocialista eszményeinktől idegen jelenségekre."*

Ebben az eredményben nagy szerepe van a párt tömegpolitikai munkájának, közte az információs tevékenységnek is.

A politikai információ hírértéke — mint arra Baranya Sándor mutat rá — azzal mérhető, hogy a politikai vezetés mekkora bizonytalanságát szünteti meg a politikai folyamatok kimenetelét illetően. „Értékét, hasznosságát — írja — az is jelzi, hogy — az információ birtokában — a folyamatokba történt beavatkozás után mennyire változott meg a cél elérésének valószínűsége."**

Az információs munkával foglalkozók számára szükséges tudnivaló — s ez különösen vonatkozik a politikai jellegűekre —, hogy az információ hatalmi tényező, akik ilyenek birtokában vannak, pontosabban határolják be a lehetőségeiket, magabiztosabban cselekedhetnek, vezetésre, irányításra felkészültebbek. A nép iránt elkötelezett vezető sohasem él vissza sem a kapott, sem az információi révén szerzett hatalmával, hanem él vele, hasznosítja megbízói javára.

Az információs munka alapvető funkciói

A társadalmi szervezetek — így a párt és szervezetei is — az emberek által létrehozottak és fenntartottak, tehát vezetettek és irányítottak. A céljaikban, működésük tartalmában, módszereikben rendkívül sokféle képet mutató társadalmi szervezetek abban feltétlenül megegyeznek, hogy környezetükből információkat vesznek fel és ugyanide információkat juttatnak. Eredményes működésükhöz a vezetésnek és az irányító egységeknek a környezetükből érkező információkon kívül a szervezet belső állapotáról is kellő tájékozottsággal kell rendelkezniük. Ezek az általános összefüggések adhatják a kiindulási alapot a pártalapszervezetekben folyó információs munka céljának helyes meghatározásához.

A pártalapszervezetek — a marxista—leninista pártokban, így a mi pártunkban is — az alsó szervezeti egységek, ahogy elnevezésük is mutatja, a párt alapját képezik.

Az alapszervezetekre épülnek — a demokratikus centralizmus elvei alapján — választások útján a felsőbb pártszervek (pártbizottságok, a párt legfelsőbb szervei), melyek irányítják az alsóbb szervek munkáját. A párt egyes szervei és alapszervezetei egyre növekvő önállósággal — felelősséget igénylő jogkörökkel, döntési jogosultsággal — rendelkeznek.

Az alapszervezetekben folyó információs munka *célját és funkcióit* ép-

* Az MSZMP XIII. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth Könyvkiadó 1985. 117. old.

** *Baranya Sándor:* Uo.

Szegedi Tudományegyetem Könyvtár SZEGED József

pen ez *a szervezeti egység és az egyes szervek viszonylagos önállósága* határozza meg.

A pártalapszervezetekre is érvényes, hogy fennmaradásukhoz, működésükhöz, különösen pedig a fejlődésükhöz információkra van szükségük. Amennyiben a működésért, a fejlesztésért az alapszervezet vezetősége a felelős, úgy mindenekelőtt neki kell megfelelő információkkal rendelkeznie. Az alapszervezeti információs munka *egyik céljaként* tehát *a szervezet eredményes politikai működésének és igényes fejlesztésének elősegítését* határozhatjuk meg.

Mint utaltunk rá, a pártalapszervezet — növekvő, de mindenkor relatív önállósága mellett — a felsőbb pártszerv irányítása alatt áll. Az irányító pártszervek munkája szintén információigényes, melynek egy jelentős részét a pártalapszervezetek biztosítják. Ebben ismerhetjük fel a pártalapszervezeti információs munka másik — nem kevésbé fontos — célját, vagyis *az irányító pártszervek munkájához szükséges tájékoztatásnyújtást.*

A kettős cél alapján juthatunk el arra a következtetésre, hogy bár minden pártalapszervezet önállóan szervezi és működteti saját információs tevékenységét, vezetősége és a taggyűlései önállóan hasznosítják az információs munka eredményeit, mégis mindezek szorosan kötődnek a vállalati, a városi, kerületi stb. pártbizottságok információs rendszeréhez. Ezen keresztül kapcsolódnak be a megye, a főváros és hazánk politikai információs áramlásába.

A politikai információ fontos feladata — utalva a Politikai Bizottság 1968. december 10-i határozatára* —, hogy növelje a vezetés biztonságát a politikai folyamatok irányításában, a tömegpolitikai munka orientálásában.

A pártalapszervezet információs tevékenysége

Minden olyan jelzés, tény és adat ismerete, amely a pártalapszervezet vezetésének munkájában hasznosulhat, amely által politikai kisugárzását növelheti, a párt tömegkapcsolatait helyileg erősítheti, az része a pártalapszervezet információs munkájának. Ebből következik, hogy igen sokrétű, gazdag tartalmú a felhasználható információmennyiség.

Az információs munka tárgya

A vezetőségnek mindenekelőtt az *alapszervezet politikai erejéről,* a kommunisták felkészültségéről, vitakészségéről, tekintélyéről, aktivitásukról, befolyásuk hatékonyságáról szükséges valósághű jelzésekkel rendelkeznie. *Az alapszervezet környezetének ismerete* ugyanilyen fontos. A munkahely (szövetkezet, vállalat, intézmény), a település (község, városrész) helyzete, fejlesztésének irányai, lehetőségei és az ezeket gátló tényezők megismerése olyan szempontból jelentős, hogy ezek a politikai munkában is irányokat szabó körülmények.

Ugyanígy az alapszervezet által irányított *tömegszervezetek és -mozgalmak politikai tevékenységének* megismeréséről sem mondhat le a vezetőség.

Ezekkel egyenlő fontosságú *a dolgozók politikai közhangulatának* folyamatos, szubjektivitástól mentes feltárása és értékelése. A közhangulat a legritkább esetben homogén. Rétegenként, csoportonként, munkahelyenként stb. kisebb-nagyobb eltérések, különbségek, sőt ellentétes vélemények is tapasztalhatók egyazon jelenséggel kapcsolatban. Célszerű a különbségek és az azonosságok megállapítása és elemzése, amelyeknek alapján a vezetőség feladatokat szabhat, irányt mutathat a tájékoztatásnak, az agitációnak a pártalapszervezetben és a tömegszervezetekben.

Ennek megfelelően alakult ki az évek során *a pártalapszervezet információinak tárgyköre,* az alábbi csoportosításban:

1. A párt belső életével összefüggő, 2. a gazdaság (intézmény) fő folyamataival kapcsolatos, 3. az állami szervektől, a tömegszervezetektől és -mozgalmaktól származó és 4. a politikai közhangulatról érkezett információk.

Vegyük sorra ezeket, és ha csak felsorolásszerűen is, tekintsük át tartalmukat.

1. A párt belső életével összefüggő jelzések:

— a központi pártszervek alapszervezetekre is vonatkozó határozatairól;

— a megyei pártszervek döntéseiről;

— az irányító pártszerv intézkedéseiről;

— más alapszervezetek módszereivel kapcsolatos jelzések;

— saját szervezetünk életével összefüggő tények, adatok: taggyűlés, vezetőségi feladatok, pártcsoportmunka, oktatás, agitációs tevékenység, a határozatok végrehajtásának helyzete, a párttagok aktivitása, tevékenysége, munkahelyi helytállása, magánéletének problémái, a fegyelmi ügyek, a párttaggá nevelés és a tagfelvétel előkészítésének helyzete. Kiemelten fontos feladat a taggyűlések eddiginél érdemibb bemutatása az információs jelentésekben. Az emlékeztetőt vezető — aki szintén információkat rögzít — vagy az információfelelős a taggyűlésen elhangzottak politikai tapasztalatait rögzítse és továbbítsa. Legyenek az emlékeztetők és az információs jelentések a pártalapszervezetben zajló politikai életnek, a kommunisták tevékenységének, észrevételeinek, vitáinak és javaslatainak lényegre törő, ám mindenképpen hű tükrözései.

2. A gazdaság (vagy intézmény, illetve városkörzet, terület) fő folyamatairól érkező információk:

— a gazdaság (intézmény) tevékenységét érintő felsőbb pártszervek, állami szervek (kormány, minisztérium, tanácsok) döntéseiről;

— a fő termelési folyamatok alakulásáról, feltételeinek helyzetéről ér-

* Az MSZMP Politikai Bizottságának 1968. december 10-i határozata. In: A Magyar Szocialista Munkáspárt határozatai és dokumentumai 1967—1976. Kossuth Könyvkiadó 1974. 303. old.

kező jelzések, beleértve a szervezettséget, a belső érdekeltséget, különös hangsúlyt helyezve a minőségi és a hatékonysági követelmények érvényesülésére;

— a munkahelyi vezetés (esetleg a vállalati tanács, közgyűlés, küldöttgyűlés) politikailag is jelentősebb döntéseiről, lehetőleg még az előkészítés szakaszában;

— a munkaverseny célkitűzéseiről és helyzetéről, eredményeiről;

— információk arról, hogyan sikerült a dolgozók körében megértetni, elfogadtatni a gazdaságpolitikai célkitűzéseket; hogyan sikerült tudatosítani nagyobb lehetőségeiket és kötelezettségeiket vállalatuk gazdasági és társadalmi életének alakításában.

3. A társadalmi és tömegszervezetektől származó információk:

— a társadalmi szervezetek felsőbb szerveinek fontosabb döntéseiről, intézkedéseiről;

— a tanácstagok munkájáról, a hozzájuk érkező fontosabb bejelentésekről (területi alapszervezetekben);

— a népfrontbizottság kezdeményezéseiről, akcióiról, a helyi népfrontaktívák munkájáról (területi alapszervezetekben);

— a KISZ-alapszervezet (-bizottság) tevékenységéről (tagszervezési munkája, politikai akciói, a vezetőség működése);

— a szakszervezeti bizottság tevékenységéről, a bizalmitestület munkájáról;

— más, az irányítás alá tartozó tömegszervezet, társadalmi szervezet, (vöröskereszt, MHSZ-klub stb.) tevékenységéről;

— a munkásőr-alegység, illetve az ott dolgozó munkásőrök megbízatásainak teljesítéséről, munkahelyi helytállásáról.

4. A politikai közhangulatról érkező információk:

Mielőtt ennek tartalmi tényezőit felsorolnánk, szükséges megjegyezni, hogy a politikai közhangulatot a helyi társadalmi rétegződés függvényében célszerű vizsgálni, feltárva az egyes rétegekre adott időben jellemző hangulati tényezőket. Csak ritkán fordul elő, hogy egyazon eseményről, intézkedésről homogén vélemény alakul ki. „A társadalmi közhangulat — írja Pataki Ferenc a Társadalmi közhangulat — társadalmi közérzet c. munkájában — csak ritka kivételképpen mutatkozik egyöntetűnek, hiszen szükségképpen magán viseli a társadalom rétegezettségének a hatását." Ez alól a nemzetközi helyzet feszültségei kivételek, amelyek „közös fenyegetést jelentenek minden partikuláris érdek számára. Ezért az enyhülés, a béke és a nyomukban járó előnyök óhajával összefüggő események — ritka kivételtől eltekintve — azonos tartalmú és irányú hangulati állapotokhoz és hullámzásokhoz vezetnek."*

A rétegvélemények ismerete elősegítheti a hatékonyabb pártmunkát. Az alapszervezetek tevékenységének hatékonysága elsősorban a tömegkapcsolattal mérhető. Ha a vezetőség önmaga és az alapszervezet munkájáról kíván hiteles képet kapni, legalább az alábbi kérdésekre keressen valósághű választ: ismeri-e, hogy mi foglalkoztatja adott időben a működési területén dolgozókat (a lakóhelyén élőket)? Ismert-e a dolgozók között a pártalapszervezet munkája, tudják-e, miről tárgyal (és tárgyalt) a taggyűlés? Milyen feladatai vannak a pártalapszervezetnek és az egyes kommunistáknak a negatív hangulati elemek megszüntetésében?

A tennivalókat ezzel kapcsolatban az MSZMP XIII. kongresszusa így fogalmazta meg: „A munka politikai, mozgalmi jellegének erősödése fejeződik ki a tömegek közötti rendszeres, aktív politizálásban."*

A rétegvélemények megismerése a munka kiindulópontja. A leghomogénebb munkahelyi közösség is rétegzett. Például: abban a műhelyben, ahol csak nők dolgoznak, számos rétegképző tényező alapján tehetünk különbséget, így: kor, iskolai végzettség, képzettség, politikai iskolázottság, lakásviszonyok, családi állapot stb. szerint. Mindezek nem csupán statisztikai adatok, ugyanis egyazon üzemben dolgozó két nő véleménye között ezek a tényezők eltérést idéznek elő. A bejárót másként érinti a tömegközlekedési viteldíjak emelése, mint a helyben lakót. A gyermektelen másként reagál a családi pótlék növelésére, mint a többgyermekes. Vagyis a rétegzett közhangulat-vizsgálat pontosabb képet ad, mert egy kialakult vélemény, egy indulatosabb mondat mögött láttatja az okot: az érdekeket, a törekvéseket, az érzelmeket.

Ezért jó, ha az információval foglalkozók egy kicsit „szociológiai szemlélettel" dolgoznak.

A csoportvélemények eltéréseinek érzékelése módot ad a differenciált rétegtájékoztatásra és az agitáció tartalmának rétegenkénti, csoportonkénti meghatározására.

A pártalapszervezetek ily módon elkerülhetik, kiszűrhetik az érdektelenséget, és minden csoport (réteg) választ kaphat az őt leginkább foglalkoztató kérdésekre.

Ennek megfelelően helyes, ha jelezzük, hogy egy-egy hangulati elem mely rétegből származik, figyelembe véve a pártonkívüliek véleményét is. A vezetőség ennek alapján irányíthatja, szervezheti az agitációt.

A politikai közhangulatról érkező információk tartalma fő vonalaiban:

— a jelentősebb (valóban közhangulatot formáló) nemzetközi események visszhangja;

— ezen belül, de megkülönböztetett jelentőséggel külpolitikánk, pártunk nemzetközi tevékenységének hangulati megnyilvánulásai a dolgozók szélesebb vagy szűkebb rétegeiben;

— a legfőbb belpolitikai események, a központi párt-, állami szervek és tömegszervezetek tervezett és meghozott intézkedései, a népgazdaság helyzete, a tudományok működési területet érintő főbb eredményei, művelődési, kulturális események;

— a belpolitikai eseményekkel kapcsolatos lakó- és/vagy munkahelyi reagálások (itt sem valamennyi, csupán a közhangulatra hatást gyakorló eseményekről adjunk jelzéseket);

* *Pataki Ferenc:* Társadalmi közhangulat — társadalmi közérzet. Propagandista, 1980. 5. sz.

* Az MSZMP XIII. kongresszusának jegyzőkönyve. 126. old.

— a munkahely dolgozóinak vagy a lakóhely (város-körzet) lakóinak politikai közhangulata, a politika végrehajtása során hozott helyi intézkedések fogadtatása, az életszínvonal, a szociális helyzet helyi alakulása, érzékelve az egyes rétegvélemények közötti különbségeket;

— a politika helyi megnyilvánulásainak (politikai rendezvények, testületi döntések, vezetői intézkedések) hangulati hatásai, fogadtatása.

A politikai közhangulat folyamatos mérése és értékelése, továbbá az ebből fakadó megállapításokra, következtetésekre épülő helyi tájékoztató és agitációs tevékenység jelentős mértékben növeli az alapszervezet, a pártbizottság elismertségét, tekintélyét, *erősíti a párt iránti bizalmat,* megújítja, frissítheti a párt tömegkapcsolatait, amely politikánk egyik alappillére. Az MSZMP XIII. kongresszusa igen magas mércét szabott azok számára, akik a politikai tudatformálás vizsgálatában és alakításában dolgoznak. A korábbinál „ . . . jobban össze kell hangolni a propagandát, az agitációt és a tömegtájékoztatást, hasznosítani kell a társadalomtudományi kutatások eredményeit, a közvélemény és a közhangulat tudományos vizsgálatának tapasztalatait" — fogalmazódik meg a határozatban.*

Az információs tevékenység megszervezésének feladatai

A pártalapszervezetek mai gyakorlatában az információs munka a kelleténél több véletlenszerű elemet, spontaneitást tartalmaz. Ezek természetesen teljes mértékben nem küszöbölhetők ki, sőt a véletlenül észlelt jelenségek is hasznosulhatnak a politikai munkában. Esetleg többen úgy is vélhetik, hogy a pártmunka mozgalmi jellege nem is tűri el a részterületek — így az információs munka — szorosabb szervezettségét, ezért a spontaneitásnak nagyobb teret engednek.

A tevékenység *szervezetté tétele hatásfokjavulással jár* — ez a politikai munkában nem kevésbé fontos, mint a termelésben — és a pártalapszervezet egész tevékenységét is szervezettebbé teheti.

Induljunk ki abból, hogy az információs munka valamiféle rendezettsége mindenütt kialakult: gyűjtenek jelzéseket, rendszerezik, jelentések formájába öntik ezeket. A dolgozók részéről felvetődő kérdéseket, problémákat igyekeznek mielőbb megválaszolni. Tájékoztatják az információs munkában részt vevő felelősöket, párttagokat. Mindezek rendszeres elvégzése is jelentős időráfordítás és szervezés eredménye. Esetenként mégis nehézkes, kampányjelleget ölt ez a munka, a jelentések sablonosak, rutinszerűek. Mi ennek az oka? Lehet-e azonos vagy esetleg kevesebb energiaráfordítással színvonalasabbá, hatékonyabbá tenni ezt a munkát? Úgy véljük, igen. Kezdjük munkánkat — egy kis kitérővel — fogyatékosságaink okainak feltárásával.

Az alapszervezeti információs munka az utóbbi több mint negyed században úgy alakult, hogy az irányító pártszervek legelőbb csak ún. hangulatjelentést kértek. Az 1960-as évek közepétől azután egyre bővült, szélesedett a felsőbb pártszervek által kért jelentések tartalma. Elnevezése is információs jelentésre változott.* A lakosság, a dolgozók politikai közhangulata mellett a pártélet eseményeiről, a tömegszervezetek munkájáról, majd a gazdasági élet fontosabb mutatóiról, később (a területi alapszervezetek) a helyi tanácsok munkájáról is gyűjtötték az információkat.

Az ily módon egyre bővülő jelentésigény mindinkább az sugallta, hogy az információkra az irányító pártszerveknek van szüksége. Csak jóval később kezdődött annak széles körű felismertetése, hogy azokat a helyi pártvezetés is felhasználhatja, sőt *elsősorban helyileg szükséges hasznosítani.*

A jelentések tartalmi bővülése mellett az információs munkára szervezett hálózattól — mind az irányító pártszervek, mind a helyi közvélemény — elvárta a „visszajelzéseket", a „visszainformálást". Maga az elnevezés nem szép, bár ez nagyon fontos munka.

Gaál Ferenc írja**: „nagy gondot fordítunk a felvetett kérdések megválaszolásának rendszerességére és módjára. Ennek ellenére még nem használunk ki minden rendelkezésünkre álló lehetőséget. Főleg várospolitikai, közlekedési, ellátási kérdések kapnak helyet a »visszajelzésekben«. Akadozik viszont a politikai magyarázatot, agitációt igénylő kérdések megválaszolása . . ."

Agitációt, tájékoztatást természetesen folytatnak alapszervezeteink, de ebből sok helyütt „kirekesztették" a helyileg felszínre került problémák megválaszolását, s azt az információs alrendszeren*** kérték számon. Az agitáció fórumai nem „vállalták fel" a „visszajelzéseket", vagy inkább ehhez nem alakultak ki megfelelő agitációs fórumok. Az alapszervezetben a legjobb agitátorok — mint az egyik aktívacsoport — hatékonyabban végezhetnék munkájukat a vezető agitátor irányításával.

A fentiek alapján az alábbi következtetésekhez juthatunk. A párt információs rendszere felülről lefelé épült ki, s a „bővítgetésekkel" kialakult alapszervezeti információs munka nélkülözi a rendszerszemléletet. Nem az alapszervezetből és annak vezetési igényeiből indul ki. A felsőbb igények folyamatos közvetítése azt a látszatot keltette — s helyenként talán kelti is —, hogy az információs tevékenység lényege a jelentésírás, a határidők pontos betartása. A „visszajelzések" számonkérése az információs munkában dolgozókat maximális, nemegyszer megoldhatatlan helyzet elé állította és állítja.

A politikai vezetés — így az alapszervezetek vezetése — iránti növekvő igény, a hatékonyabb politikai munka, *a helyi önállóság és felelősség növe-*

* Az MSZMP XIII. kongresszusának jegyzőkönyve. 203. old.

* A Politikai Bizottság 1968. december 10-i határozatát követően.

** *Gaál Ferenc:* Információ és „visszajelzés". Pártélet, 1980. 6. sz.

*** Azért alrendszerről beszélünk, mert a pártalapszervezetet rendszernek, „egész"-nek tekintjük, s az ennek struktúrájában kialakult más, működő munkacsoportokat (pl. vezetőség, pártcsoport, aktívacsoport stb.) alrendszerként kezeljük. Vö.: A pártalapszervezet vezetése. Kossuth Könyvkiadó 1984. 30—36. old. Ugyanitt olvashatók további ismeretek a vezetés és az információs munka kapcsolatáról. (49–67. old.)

kedése már ma is, a jövőben pedig mindinkább egy, *az eddiginél jobban funkcionáló információs alrendszert igényel* a pártalapszervezetekben is.

Ennek egyik követelménye, hogy *vezetés- és irányításcentrikus legyen,* vagyis az alapszervezet vezetését lássa el információval, s emellett járuljon hozzá az irányító pártszerv informálásához is. Az agitációs és tájékoztatási alrendszer pedig — mert célszerűnek látszik a hatékonyabb agitációs munka érdekében ilyen létrehozása is — segítse a tájékoztatást, az útbaigazítást, a meggyőzést, az eszmecserét a párt politikájáról, adjon választ az emberek kérdéseire. A két alrendszer szoros együttműködésben fejtse ki hatását, a vezetőség irányítása alatt. Az információs munka feltáró jellege a minél célirányosabb agitációt is segíti.

Az irányító pártszervektől érkező jelzések

Az információs munka tartalmi követelményeiből kiindulva megállapíthatjuk, hogy az alapszervezet vezetősége a környezetében* történő minden, ideológiailag és politikailag jelentős eseményről, a kialakulóban levő vagy kialakult közhangulatról, a politika végrehajtásának helyzetéről rendelkezzen megalapozott információkkal.

Az információs munkát tehát úgy tervezzük, hogy mindezekről a kérdésekről megbízható jelzések jussanak el a vezetőség tagjaihoz, a taggyűléshez és az irányító pártszervhez. (1. ábra.)

A felsorolt területekről különböző módon jutunk információkhoz.

Az információk egy részét — az irányító környezetből érkezőket (pl. határozatok) — a felsőbb pártszervek juttatják el a titkárhoz vagy a vezetőség más tagjához, így ezek megszerzését nem szükséges szervezni. Az állami közlönyökben megjelenő rendeletek már utánjárást kívánnak a vezetőségtől, mivel ezek hivatalból nem állnak az alapszervezetek rendelkezésére.

Az irányító környezetből érkező információk továbbításának mechanizmusa azonban sok alapszervezetben nem kimunkált. Így pl. a titkári értekezleten hallottak gyakran a titkár „titkai" maradnak. A Titkári Tájékoztatót a vezetőségi tagok nem tanulmányozzák rendszeresen, az írásban érkező határozatokat csak a titkár látja stb. Ezek továbbításának szervezetté tétele szintén e munka részét jelenti.

Információtovábbítás és -feldolgozás

Mindenütt, ahol irányítás, vezetés, szervezés folyik, szükséges egy olyan rendszer kiépítése, amelynek elemei a következők: források (adók); csatornák; feldolgozás; felhasználás (vevők); tárolás.** Attól függően, hogy ezek az összetevők milyen eszközökből épülnek fel, milyen a rendszerben

* Az alapszervezet környezetén a működési területen (intézmény, gazdaság, üzem és az itt tevékenykedő más szervezetek) kívül az irányító pártszervet, valamint az alapszervezet hatáskörében nem levő, de vele együttműködő szervek és szervezetek összességét értjük. Bővebben lásd: A pártalapszervezet vezetése. 14—21. old.

** Bővebben lásd: A pártalapszervezet vezetése. 51. old.

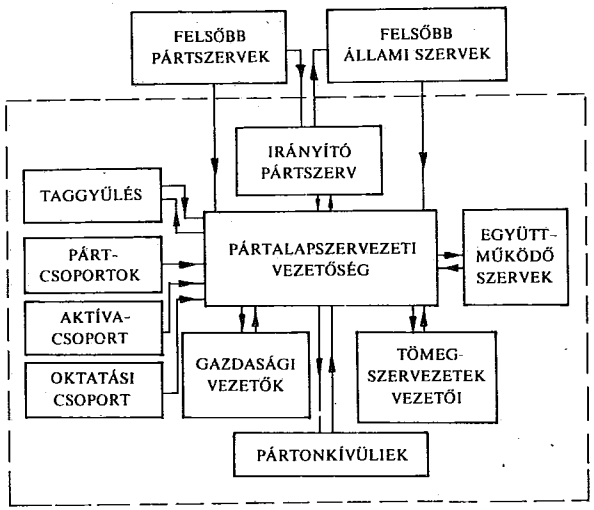

1. ábra
A pártalapszervezet vezetőségének közvetlen információs kapcsolatai

az emberek és a technika aránya, megkülönböztetünk hagyományos (személyes kommunikációra épülő), illetve technikailag fejlett (telex, URH adó-vevő, számítástechnikai eszközök, videokészülékek stb.) információs rendszereket.

A *pártalapszervezet hagyományos,* viszonylag kevés technikai eszközt működtető *információs rendszerrel dolgozik, ahol az emberi kapcsolatok, a szóbeli közlések dominálnak.* Ennek kialakítása a vezetőség feladata, melylyel megbízhatja az információfelelőst, esetleg más párttagokat is. Az információs rendszer kialakításának optimális módja az, ha *a vezetőségi (és taggyűlési) feladatok információigényéből indul ki.* Ennek pontos meghatározása után alakítjuk ki a forrásokat, csatornákat, továbbá azt, hogy ki dolgozza fel, hol tároljuk és milyen módon hasznosítjuk a vezetőség rendelkezésére álló információkat. (A helyes sorrendet lásd a 18. oldalon levő ábrán.)

A politikai szervezetekben működő információs rendszerek környezetük hatásait közvetlenül, tagjaik személyes kapcsolatai útján érzékelik. Tekintsük át, hogy ennek elemei milyen formában jelennek meg az alapszervezetben.

Információs forrásnak a különböző (politikai, gazdasági, kulturális, ideológiai stb.) *folyamatokat, eseményeket, változásokat* tekintjük.

Ahhoz, hogy a folyamatok változásairól híreket, információkat nyerjünk, szükséges, hogy azokat valaki (vagy valami) érzékelje, rögzítse és az információadás tervezett idejében továbbítsa a vezetőségnek. *Az ezzel megbízott személyt* ugyancsak a forráshoz tartozónak tekinthetjük. A forrásokat — vagyis azokat a folyamatokat és személyeket —, amelyekről és akik-

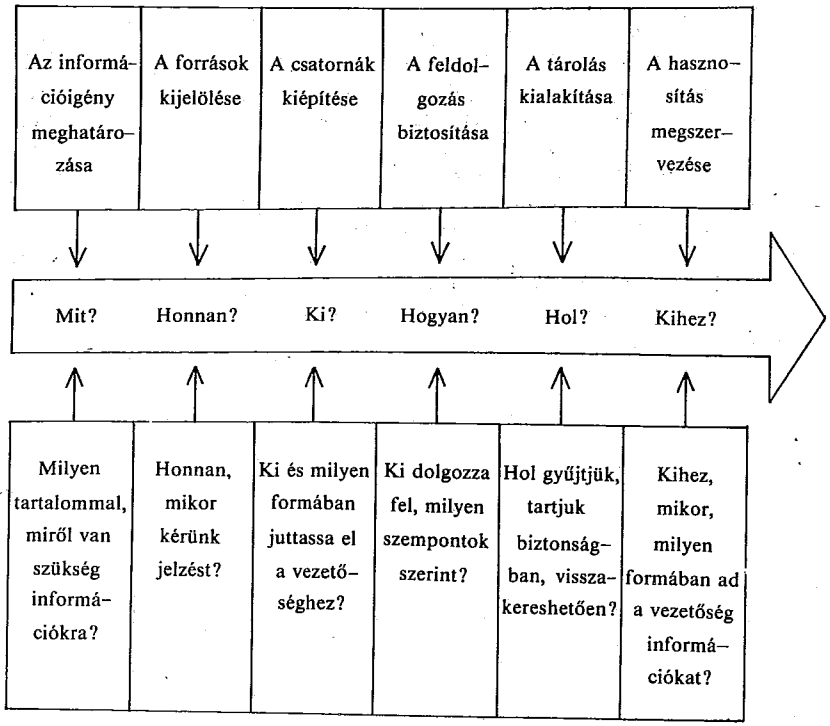

2. ábra
Az információs rendszer kialakításának helyes sorrendje

től a vezetőség jelzésekhez kíván jutni, részben maga jelöli ki és ezzel kapcsolatban ad megbízásokat. Az információs munkával megbízottaknak lehet ez a pártfeladata, de az alapszervezetek információs tevékenységében kiemelkedő szerepük van a pártcsoportoknak és a -bizalmiaknak.

Információink akkor tükrözik jól a valóságot, ha figyelembe vesszük a különböző társadalmi rétegek véleményét, érdekeit. Célszerű a források ennek megfelelő kijelölése. Kérjünk fel politikai kérdésekben tájékozott elvtársakat, akik munkahelyenként, rétegenként: fiatalok, nők, nyugdíj előtt állók, szakmunkások, értelmiségiek, alkalmazottak; vagy munkahely szerint: gyártás-előkészítők, szállítók; esetleg: bejárók, munkásszállón lakók stb. felismerik a politikai közhangulat jellemző megnyilvánulásait és jelzik azokat az információfelelősnek.

A pártalapszervezeti információs rendszerhez tartozó *csatornák,* amelyek hordozzák, továbbítják az információkat: központi, megyei lapok, folyóiratok, tájékoztatók (pl. Titkári Tájékoztató, Politikai Vitakör), közlönyök, határozatok, levelek, továbbá szóbeli közlések esetén (személyesen, telefonon, telexen) az ezzel megbízott személyek.

Az információfelelős hozzáértését jórészt az mutatja, miként bánik azzal

az információmennyiséggel, amely hozzá érkezik, milyen mértékben képes azt a vezetőség számára használhatóvá tenni. Az ebben a munkában járatlanok közül sokan vélik úgy, hogy a tennivaló nem más, mint a jelentésírás. Az ilyen vélemény leegyszerűsíti, lényegétől fosztja meg ezt a felelősségteljes politikai munkát.

Az információfelelőshöz érkező jelzések feldolgozatlanok. „Ezekre a tényszerűség, a konkrétság, az egyediség, nemegyszer a politikai lényeg rejtett volta jellemző. Az ilyen jelzéseket primer információknak nevezzük. Nagy mennyiségük, rendezetlenségük és egyediségük folytán nem alkalmasak a közvetlen felhasználásra, ilyen formában alig terjeszthetők testület vagy irányító pártszerv elé."* Az ilyen információk még feldolgozásra várnak. Az ún. másodlagos információk előállítása több műveletből áll.

Vegyük számba közülük azokat a leglényegesebbeket, amelyek az információfeldolgozás munkafolyamatát adják. Ilyenek: az információk rögzítése, a tartalmi pontosítás, a csoportosítás, az értékrendbe állítás, az összegzés, a formába öntés.

Az információk rögzítése

A pártalapszervezeti gyakorlatban az információk nagy része — különösen az irányított környezetből érkezők — a pártmunka mozgalmi jellegéből következően szóbeli közlés útján érkezik.

A szóban érkező információkat — fontosságuknak megfelelően — rögzíteni szükséges, amely több módon történhet: lejegyezhetjük, magnetofonra mondhatjuk vagy mondathatjuk stb. Kaphat az információfelelős már lejegyzett információkat is a pártcsoportbizalmitól vagy más párttagtól. A rögzítésnek az ad értelmet, hogy tapasztalatainkat, észrevételeinket, mások megjegyzéseit a feldolgozásig (esetleg később is) megőrizzük; biztosítsuk, hogy informatív értékű vélemények ne sikkadjanak el és ne torzuljanak.

A tartalmi pontosítás

Az információfelelőshöz érkezett jelzések nem mindegyikét fogalmazták meg egyértelműen, szabatosan, akár szóban, akár írásban juttatták el hozzá. Ezért szükséges az értelmezés, az egyértelműség biztosítása. Esetenként új, kiegészítő jelzésekre, pontosításra is szükség lehet. A pontosítás gyakran igényel mennyiségileg kifejezhető jelzéseket, bár a politikai információs munkában különösen a vélemények, összefüggések minőségi jellemzőit szükséges hangsúlyozni.

A tartalmi pontosítás természetesen nem kizárólag kiegészítést jelent. Esetenként a pontatlan fogalmazásból származó értelmezési problémával is találkozhatunk, tehát egyértelművé kell tennünk a jelzéseket. Például ha azt közlik velünk, hogy „a szállítási nehézségek idézték elő átmenetileg az anyaghiányt", célszerű megtudakolni, hogy miféle nehézségekről volt szó? Kit terhel a felelősség? Mit jelent az „átmenetileg"? A tartalmi pontosítás növeli az információk hitelességét, megbízhatóságát, felhasználhatóságát.

A feldolgozás során *az információ lényege, jellege nem változhat.* A beér-

* A pártalapszervezet vezetése. 64. old.

kező jelzés tartalmát sem megmásítani, sem eltorzítani nem szabad, ehhez sem személynek, sem testületnek nincs joga. A hírt értékelni, minősíteni, figyelembe venni vagy figyelmen kívül hagyni politikai felelősség kérdése.

A csoportosítás

Ezt többféle szempont szerint végezhetjük el, bár a kialakult gyakorlatban általánossá vált, hogy a már korábban említett és felsorolt csoportokba szedjük információinkat (pártélet, gazdaság, társadalmi szervezetek, közhangulat). Ez a csoportosítás jól megfelel a taggyűlés és a felsőbb szervek tájékoztatásának, de a hatékony pártmunka más csoportosítást is igényelhet. Más elrendezést kíván (a már tárolt információk) másod- és harmadlagos felhasználása is. Így a korábbi információink (pl. két-három év jelentései, emlékeztetői, jegyzőkönyvei) közül kiválaszthatjuk azokat, amelyek a munkatervkészítéshez, az éves program összeállításához szükségesek. Gyűjthetünk téma szerint információkat egy-egy taggyűlési napirend előkészítésekor pl.: Hogyan változott a munkahelyi közhangulat egy-két év távlatában a nemzetközi élet eseményeiről? A helyi vezetői döntések, intézkedések hogyan hatottak a munkahelyi közhangulatra? Az ellátásról vagy az árváltozásokról kialakult hangulat miként változott az utóbbi években? stb.

Ily módon az információk hasznosítása politikai tevékenységünk hatásfokát növelheti.

Az értékrendbe állítás

Az előző munka folytatásáról van itt szó, arról, hogy az egyes csoportokon belül az információinkat politikai hírértéküknek megfelelően rangsorba állítjuk.

Általános gyakorlat, hogy a fontosakat, esetleg az azonnali intézkedést kívánókat előbbre, a kevésbé lényegeseket hátra tegyük a besorolásnál. Így pl. a pártélet eseményei közül a taggyűlés értékelése előzze meg az oktatást vagy a pártcsoportmunkát stb. Az értékrendbe állítást valamennyi csoporton belül végezzük el.

Az összegzés

Összegzésre olyan esetekben van szükség, ha ugyanazzal vagy hasonló tartalommal több forrásból is érkezik jelzés. Ez esetben summázzuk a különböző helyeken tapasztaltakat. Ez a művelet lehet általánosítás (pl. a választási előkészületek élénk vitát váltottak ki a fizikai és a szellemi dolgozók között egyaránt); lehet összesítés (pl. a politikai oktatási évben a párt-, a KISZ- és a szakszervezeti oktatásban összesen 239 fő vett részt).

Különösen az általánosítás rejt magában politikai veszélyeket, mivel a hibás általánosítás már nem informatív értékű (bár azt a látszatot kelti), így tévútra viheti a politikai vezetést.

A helyesen elvégzett általánosításra azonban szükség van. Ügyelnünk kell arra, hogy az általánosítás körét helyesen „húzzuk meg". Ne tegyük a dolgozók véleményévé azt, amivel csak a fiatal dolgozók foglalkoznak stb.

Az információs jelentés megírása

Az előző három művelet (csoportosítás, értékrendbe állítás, összegzés) lényegében még csak a felsorolásig, a fontossági sorrendig juttatott el bennünket. A jelentésírás a befejező művelet, amelynek nem csupán formai követelményei vannak, bár esetenként ezek sem lényegtelenek.

A jelentésírással (legyen az csupán egy-két oldal) mások számára mondjuk el azt, ami számunkra már — a részletek ismeretében — érthető, nyilvánvaló. Arra kell törekedni, hogy a jelentést olvasó (esetleg az azt hallgató) számára is egyértelmű, világos nyelvezetű, érthető legyen a közölnivaló.

Ez jó íráskészséget, gondolataink fegyelmezett, rendezett közlésének képességét kívánja meg, amely gyakorlással sokak számára elsajátítható.

Néhány fontos szempontot — a teljesség igénye nélkül — érdemes megszívlelni. A jelentéseinkben is törekedjünk mondanivalónk jó elrendezésére (ezt biztosíthatja a helyes csoportosítás, az értékrendbe állítás). Mondataink legyenek tömörek, kerüljük a felesleges ismétléseket. A „bő lére" eresztett jelentésekben a lényeget megtalálni mindenképpen több időre, nagyobb energiaráfordításra van szükség. Igyekezzünk a lényeg rövid megfogalmazására.

Az új gondolati egységeket új szakaszokba (bekezdésekbe) írjuk, ezzel tagoltabbá, áttekinthetőbbé válik írásunk.

Feltétlenül ügyelnünk kell a tényszerűségre, ahol szükséges, közöljünk adatokat, más tényeket, hivatkozzunk a forrásainkra is.

A jelentés megírásával a feldolgozási folyamat lényegében befejeződött.

Amint azt korábban már említettük, az információk *felhasználásában* a vezetés és az irányítás vesz részt. Ennek megfelelően az alrendszer által felszínre hozott és feldolgozott információknak el kell jutniuk a vezetőség minden tagjához. Ismertetni szükséges azokat a taggyűlésen — az alapszervezet legmagasabb vezetési szintjén — is.

Szükségesnek látszik a taggyűlési munka gyakorlatát az információáramlás szemszögéből is vizsgálni, mivel helyenként az alapszervezeti információs munkát csupán néhány párttag ilyen céllal végzett tevékenységére szűkítik le, holott információk közvetítése valamennyi pártrendezvényen folyik.

A taggyűlés részére (hasznosítandó) információkat ad a titkár beszámolója a vezetőség két taggyűlés között végzett munkájáról, továbbá feltehetően minden előterjesztés és tájékoztató. A hozzászólók, amennyiben az előterjesztéshez képest új tényeket (adatokat, jelzéseket, híreket) közölnek a vita során, szintén információkhoz juttatják az elvtársaikat. Akik kérdéseket tesznek fel az előterjesztőnek, azok információkat várnak, hiányos ismereteiket kívánják kiegészíteni, vagy bizonytalanságukat szeretnék az adott kérdésben információk révén megszüntetni.

A legtöbb alapszervezetben készül havi információs jelentés (esetleg heti vagy kétheti is), amely eljut az irányító pártszervekhez. Jobban hasznosulhatna, s az agitáció számára is irányokat jelezhetne egy olyan gyakorlat kialakulása, amely a havi összegző jelentések tartalmát eljuttatná a párttagsághoz. Az ismertetés történhetne taggyűlésen csakúgy, mint pártcsoport-értekezleteken, ahol egyben az ebből adódó tennivalókra is felhívhatja a vezetőség a párttagok figyelmét.

Bizonyos információkat az alapszervezetben is tárolni szükséges. *A tárolás* kiterjed a könyvek és a folyóiratok megfelelő elhelyezésére, az irattár szakszerű kezelésére, az emlékeztetők pontos vezetésére.* Mindez információk tárolása, olyan céllal, hogy ezeket a későbbiekben ismételten felhasználhassuk a politikai munka során.

Közreműködők az információs munkában

Miután pontosítottuk, hogy honnan, mely folyamatokról, milyen időközönként és csatornákon kívánunk tájékozódni — a taggyűlés vagy a vezetőség által elfogadott terv alapján —, felkérjük a közreműködő *személyeket,* és megbeszéljük velük a feladataikat.

Az a jó gyakorlat, ha a felkérés mellett *felkészítésükről* is gondoskodunk. Ez terjedjen ki az alábbiakra: milyen céllal végezzük a pártalapszervezetben az információgyűjtést, miért jelent politikai értéket a pontos tájékozottság, miként segíthetik elő a közreműködők a dolgozók őszinte véleménynyilvánítását, miről és kinek adjanak tájékoztatást, milyen határidőkkel stb.

Néhány hónap múltán aztán kiderül, hogy az információs munkával megbízottak mennyire képesek kapcsolatba lépni párttag és pártonkívüli munkatársaikkal, feltárni a politizáló beszélgetések során azok álláspontját, ezeket megbízhatóan, valóságértékük megőrzésével továbbítani az információfelelőshöz. Lesznek, akik hozzáértően, mások talán kedvvel, de kellő jártasság híján, megint mások egyáltalán nem képesek, esetleg nem akarják végezni ezt a munkát. Az utóbbiak helyett másokat vonjunk be ebbe a munkába. Azokat viszont, akik tapasztalat szűkében nem végzik feladataikat megfelelő szinten, segítsük, lássuk el tanácsokkal.

Az információval foglalkozók csoportját — ez a működtetés egyik elengedhetetlen feltétele — *rendszeresen tájékoztatni szükséges* a politikai élet (kül- és belpolitika, helyi végrehajtás) várható és lezajlott eseményeiről. A tájékoztatáson túl arra is célszerű kitérni, hogy a vezetőségnek a következő időszakban milyen kérdésekben van szüksége részletesebb — esetleg a szokásostól eltérő időpontban — jelzésekre. Ezeket tematikus, más esetben „rendkívüli" információs jelentéseknek is nevezik. Ilyeneket egyelőre csak az irányító pártszervek igényelnek, az alapszervezetek legfeljebb ritkán, pedig a vezetőségnek helyben is célszerű volna tudnia pl. a kongresszus időszakában a legfelső pártfórum helyi megítéléséről vagy a választások előkészítése során kialakult közhangulatról.

Az információfelelős alakítson ki a vezetőség megbízásából *megfelelő munkamegosztást* az információnyújtásban a tömegszervezetek között is, természetesen egyik szervezet vezetését sem gátolva abban, hogy mindazt közölje, amit az adott időszakban fontosnak tart. A KISZ-alapszervezet a fiatalokat foglalkoztató kérdésekről, a mozgalmi munka soron levő feladatairól, a szakszervezeti bizalmiak a munkahelyi körülményekről, a vezetői intézkedések, döntések fogadtatásáról adjanak elsősorban tájékoztatást. A termelési helyzetről a gazdasági vezető adhatja a legközvetlenebb jelzéseket. A nemzetközi események munkahelyi visszhangjáról több szervezetből és a párttagoktól is kérjünk véleményt.

Az információs munka minőségét nagymértékben befolyásolja *az alapszervezet tekintélye* a pártonkívüliek, a gazdasági és a tömegszervezeti vezetők előtt. Látják-e értelmét közléseiknek, politikai megnyilatkozásaiknak? Fordulhatnak-e bizalommal a párttagokhoz, az alapszervezet tisztségviselőihez, s azok miként reagálnak esetleges tévedéseikre? Ezekre a kérdésekre a reális és önkritikus választ az alapszervezet vezetősége kényszerül megadni, ha bizalomra épített információcserét kíván létesíteni környezetével.

Az információs tevékenység igen fontos mozzanata *az új területek bekapcsolása.* Erre olyan esetekben kerül sor, ha az alapszervezet által irányított környezet bővül. Például új műhely vagy üzemcsarnok lép be a termelésbe, vagy vgm-ek alakulnak, új intézmény kezdi meg működését, esetleg új KISZ-alapszervezet vagy más társadalmi szervezet jön létre. Ezeknek az eseményeknek a politikai munka egészére hatásuk van (káderpolitikai, agitációs stb. vonzatú), így az információáramlásból sem maradhatnak ki tartósan.

Az információk hasznosítása

Bármilyen sok és bármilyen jó információ kerül is a vezetőség elé, ha az ezek alapján nem jut politikai következtetésekre és nem ismeri fel a cselekvés szükségességét, ebben az esetben az információs munkára fordított sok-sok energia kárba vész, aminek a politikai munka hatékonysága látja hátrányait.

A politikai információkat elsősorban a pártvezetők, választott testületi tagok és a tömegszervezetek élén állók hasznosítják. Munkájukhoz szinte nélkülözhetetlen azon területek pillanatnyi állapotának az ismerete, amelyekről a korábbiakban esett szó. A politikai szervezetek vezetői mellett az intézményi és a gazdasági vezetők számára szintén elengedhetetlen „kellék" a politikai információ. A gazdasági döntések, intézkedések megalapozottságát nagymértékben javítja a megfelelő politikai tájékozottság, mint ahogyan pedagógiai, kulturális és más területek vezetői sem hagyhatják figyelmen kívül a politikai élet jelzéseit.

A párt központi szervei — elsősorban a Politikai Bizottság és a Titkárság — rendszeresen foglalkoznak a politikai információ helyzetével. Legutóbb — összefüggésben a párt munkastílusával — a Titkárság 1981 novemberében tekintette át az információs tevékenységet. Felhívta *a vezetők*

* Az emlékeztetők elsősorban a „közvetítő" vagy a „csatorna" szerepét töltik be, amikor megfelelő tényszerűséggel adatokat közvetítenek az irányító pártszervhez. A tárolás funkciójának is csak így felelhetnek meg.

figyelmét *a kapott jelzések elemzésére és hasznosítására.* Ugyanakkor arra is rámutatott, hogy az információval foglalkozók a vezetőtestületek *munkájához, igényeihez szükséges információkkal* lássák el a hasznosítókat.

A politikai élet minden rezdülése tudatos cselekvés, bár tevékenységeink során nem mindig rendelkezhetünk kellő mennyiségű és minőségű információval. A politikai információ így *eszköze a cselekvésnek,* a hasznosítása tehát nem lehet öncélú, azokat *a politika formálásának és végrehajtásának szolgálatába kell állítanunk.*

A hasznosítás ezért nem lehet azonos a jelentés továbbításával vagy elolvasásával. Ez csak a felhasználás kiindulópontja, mint ahogy az is, ha a vezetőség a taggyűléssel megismerteti a havi jelentést.

Az alapszervezet vezetőségének is minden tevékenységéhez információkra van szüksége. Így pl. a tervezéshez, a napirendek előkészítéséhez, a határozatok meghozatalához és a végrehajtásuk megszervezéséhez, sőt az ellenőrzéshez is.

Információk alapján cselekszik a vezetőség, ha beszámol a két taggyűlés között végzett munkájáról, vagy tájékoztatja a párttagságot, illetve a pártonkívüli dolgozók egyes rétegeit (visszajelzések), amikor pártnapot szervez vagy oktatási évet készít elő. A vezetők beszámoltatása vagy az ellenőrzés más formái szintén információk alapján indulnak el és zajlanak le.

A számba vett és fel nem sorolt munkafolyamatokhoz az információk egy része — éppen az információs munkában részt vevők tevékenységének eredményeként — irattárban, emlékeztetőkben, jegyzőkönyvekben, határozattárban, tájékoztatókban és folyóiratokban rendelkezésre áll.

Az ezen felül még szükséges információkat a vezetőség tagjai — akik jó esetben a saját reszortterületükön a legtájékozottabbak — adhatják vagy szerezhetik meg.

Az információs jelzéseket reszortok szerint szétválogatva is fontos következtetésekre juthatnak. Ilyen szempontból szelektálhatnak visszamenőleg is — mint arra az információfeldolgozás során a csoportosításnál már utaltunk.

A hasznosítás ily módon többszöri alkalom is lehet, és hogy ez a hatékony politikai munka érdekében így is legyen, azért nemcsak az információfelelős, hanem az alapszervezet titkára és a vezetőségi tagok egyaránt felelősséggel tartoznak.

A pártdemokrácia erősödése és a társadalmi demokratizmus szélesedése egyaránt kívánja, sőt *mind jobban követeli a hatékony információáramoltatást.* Döntési jogok, hatáskörök kerülnek alacsonyabb vezetési szintekre, amelyekkel akkor és úgy tudnak a társadalom legfőbb érdekei szerint élni a munkahelyi testületek és az állampolgárok, ha rendelkeznek a jó döntéshez és a döntések végrehajtásában való részvételhez szükséges információkkal.

Ezek teszik ma minden korábbinál fontosabbá az információs munkában részt vevők — így az alapszervezet információfelelősének — munkáját. Ez adja e munka érdemlegességét s biztosítja azokat a motivációkat, amelyek a tanulásra, az információfelelősi munkához szükséges ismeretek elsajátítására ösztönöznek.

Az információfelelősi munkához szükséges ismeretek, készségek

Alapszervezeteinkben az információfelelős feladatait elláthatja a vezetőség egyik tagja, de megbízatást kaphat erre a munkára bármelyik párttag is. Az utóbbi esetben azonban az egyik vezetőségi tag (pl. az agit.-prop. felelős) ezért a munkaterületért is felelősséggel tartozik a vezetőségnek, illetve a taggyűlésnek.

Az információs munka fontos politikai feladatok sorozata, amely *folyamatosságot* igényel. Ellátását pártmegbízatásnak tekintjük. A felelőst a vezetőség, ritkább esetben a taggyűlés bízza meg. Munkáját nem egyedül, hanem több párttaggal együttműködve — és pártonkívülivel is kapcsolatot tartva — végzi, akiknek egyben vezetője is, hiszen pártmunkájukat szervezi, összehangolja. Ezért *a pártalapszervezet egyik tisztségviselőjének* tekinthetjük.

Minden feladat elvégzése meghatározott tudást, emberi tulajdonságokat, különféle képességeket kíván, s ez alól a politikai feladatok és megbízatások sem kivételek.

Melyek azok az ismeretek, képességek, emberi jellemvonások, amelyekkel jó, ha az információfelelős rendelkezik? Van-e olyan sajátos tudástöbblet és személyes tulajdonság, amely elősegítheti az információs munka eredményes ellátását?

Úgy véljük, hogy amennyiben vannak is ilyenek, ezek semmiképpen nem tekinthetők különlegeseknek, csak kevesek által elsajátíthatóknak. Hiba lenne tehát itt a rendkívüli tudásigényből és a kiváló emberi tulajdonságokból egy olyan válogatást összeállítani, amely az „ideális" információfelelős jellemzőit tartalmazza. Helyesebbnek látszik, ha az eddig megismert alapszervezeti információs munkából következtetünk a kívánalmakra.

„Ezzel a munkával *elméletileg képzett, politikailag felkészült, tájékozott,* tapasztalt, elemzőképességgel rendelkező, a helyi politikai, gazdasági viszonyokat jól ismerő, szoros emberi kapcsolatokat tartó, a dolgozók előtt népszerű, elismert kommunistákat célszerű megbízni."*

Az információs munka alapvetően politikai jellegű szellemi tevékenység. Így — ha az lehetséges — célszerű e területre olyan párttag megbízása, aki képes e munka jó színvonalú elvégzésére.

Az információs alrendszer kiépítése és működtetése — mint már szó volt róla — lényegében nem más, mint *szervezés.* Ez a munka — természe-

* *Vágner Ferenc:* A politikai közhangulat tanulmányozása a pártalapszervezetben. In: Szöveggyűjtemény az információs munkáról. 282. old. (Kiemelés tőlem. *K. I.)*

tesen sok egyéb tényező mellett — *jó áttekintő készséget, a közvetlen kapcsolatteremtés készségét* is igényli. Ezért szükséges, hogy az információfelelősből bizalom áradjon azok felé, akiktől őszinte véleményeket, megnyilatkozásokat vár. Legyen képes áttekinteni az alapszervezet működési területét és ott a párttagok, a tömegszervezeti vezetők elhelyezkedését. Ismerje fel, hogy a munkáját segítő aktivisták közül kire miben és mikor számíthat leginkább. Tudja értékelni aktívacsoportja erős és gyenge pontjait, legyen meg benne *a változtatás kezdeményezésének igénye és képessége.*

Már a hálózat működtetése is feltételez egy bizonyos politikai felkészültséget, amely a beérkező információk feldolgozásánál sem nélkülözhető. Munkája során, különösen, ha aktivistái jól látják el feladataikat, számos adat, közlés, jelzés, megjegyzés, vélemény stb. érkezik hozzá, amelyekben fel kell ismernie az ún. politikumot, az ideológiai tartalmat, vagy éppen annak fontosságát, hogy a vezetőség miként hasznosíthatja az adott információt majd a munkájában. Ezek mérlegelése kellő *ideológiai tisztánlátást* kíván, amelynek megalapozását pártiskolák, Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetem elvégzése biztosíthatja leginkább. A politikum meghatározásához *lényeglátásra van szükség,* hiszen a közlések politikai tartalma nem egy esetben „mélyebben ül", így rejtve marad a felszínes szemlélődő, a hírt futólagosan meghallgató előtt.

Az információfelelős legyen nyitott, keresse mindenben az újszerűt, vegye észre a körülötte zajló mozgásokat, változásokat, s legyen arra is képes, hogy mindezeket kellő pontossággal megfogalmazza.

A beérkező jelzéseket pontosítania, mások (a jelentéseket hasznosítók) számára egyértelművé is kell tennie. Ez *jó írás- és kifejezőkészséget* igényel, amely csak sok gyakorlással szerezhető meg. Rendeznie is szükséges a beérkező jelzéseket tartalmuk szerint, témacsoportonként, ami *rendszerezőkészséget* kíván.

A jelzések egy részének valóságtartalma — ezzel is számolnia szükséges — hiányos, pontatlan, megalapozatlan, sőt hibás, esetleg tévedéseket is tartalmazhat. Ahhoz, hogy a tévedéseket kiszűrhesse, az igaz és hamis között különbséget tehessen, megfelelő *realitásérzékkel* is rendelkeznie kell.

Mindezek együtt *az elemzés és az értékelés képességében* foglalhatók össze, bár feltehetőleg azok további összetevőket is tartalmaznak.

*

Az információk minden vezetői és politikai munka kiinduló tényezői, így a vezetőséget és az irányító pártszerveket jelzésekkel ellátni igen nagy felelősséget, politikánk, ideológiánk melletti szilárd *elkötelezettséget* kíván. Az információs ténykedés — hasonlóan a politikai munka sok más területéhez — nem különíthető el más tevékenységektől, nem válhat öncélúvá. Mint láttuk, legközvetlenebbül a politikai vezetéshez és irányításhoz kapcsolódik, az alapszervezet élén állók, illetve az irányító pártszervek munkáját teheti eredményesebbé, hatékonyabbá, s ezáltal, segítheti a nyílt, politizáló légkört, az őszinte tájékoztatást, a jó munkahelyi közszellemet.

A gazdasági felelős

A szervezetek zavartalan és hatékony működéséhez sok egyéb tényező mellett anyagi, technikai és pénzeszközök is szükségesek. Ez alól a politikai szervezetek — így a pártszervezetek — sem kivételek. Az ilyen eszközök kezelését, funkcióik szerinti működtetését gazdálkodásnak nevezzük.

A pártszervezetben valamennyi folyamat szervezése, vezetése a vezetőség feladata. A munkamegosztás alapján a vezetőség egyik tagja a gazdálkodásért, az iratkezelésért felelős. Ő a gazdasági felelős.

Előfordulhat azonban — főleg a kis létszámú vezetőségekben —, hogy a gazdálkodási munkát nem vezetőségi tag, hanem az egyik párttag végzi pártmegbízatásként. A vezetőség egy tagja azonban — legtöbbször a titkár — ilyen esetben is személyesen felel, irányítja ezt a munkát.

A pártszervezet vezetőségének kollektív irányító tevékenységén belül a gazdasági felelős önállósága is érvényesül.

„Szakterületén" dönt és döntenie is kell főként operatív, halasztást nem tűrő kérdésekben, ügyekben. Viszonylagos önállósága nem csorbítja, hanem gazdagítja a kollektivitást. Döntéseiről köteles a pártszervezet vezetőségét rendszeresen tájékoztatni, szükség szerint a taggyűlés előtt is számot ad a területén végzett munkáról, a határozatok végrehajtásának helyzetéről.

A gazdasági felelős általános feladatai

A pártgazdasági munka — bár sok politikai összetevője is van — számos olyan ismeretet kíván, amellyel nem feltétlenül minden párttag és vezetőségi tag rendelkezik.

Melyek azok az emberi tulajdonságok, továbbá szakjellegű ismeretek, amelyek a pártgazdasági munka eredményes ellátásához elengedhetetlenek?

A gazdálkodás, akár anyagi, akár pénzeszközökkel történjék is, igen nagy figyelmet és nem kevesebb fegyelmet kíván. Ezek ugyanis pártvagyont (kollektív tulajdont) képeznek, amelyekért a gazdasági felelős — mint az a funkció elnevezéséből is kitűnik — *személyesen anyagi és erkölcsi*

felelősséggel tartozik. A fegyelmezettség ebben a munkában az előírások betartását, pontosságot, „naprakész" elszámolásokat és tájékozottságot jelent elsősorban.

Értenie kell a gazdálkodás legalapvetőbb szakmai fogásaihoz, így a bizonylatoláshoz, pénzkezeléshez, pénztárkönyv vezetéséhez, költségvetés készítéséhez, leltárkészítéshez stb. A továbbiak részben ezek elsajátításához kívánnak segítséget nyújtani.

Természetesen a gazdasági felelősnek *egyéb információkkal* is szükséges rendelkeznie. Így például szükséges ismernie a felsőbb pártszervek gazdálkodással, ügyviteli, iratkezelési munkával, tagdíjjal kapcsolatos, a pártalapszervezetekre hozott határozatait, továbbá az ide vonatkozó útmutatókat, előírásokat.

Olyan, helyileg megszerezhető információkra is szüksége van, mint a párttagok tagdíjalapot képező jövedelmei, családjuk anyagi helyzete. Bár a tagsági díj végleges megállapításában fontos szerepet kap az önkéntesség, a kontrollt a gazdasági felelős biztosítja. Időnként összehasonlítja a tagdíjalapot képező jövedelmeket a befizetésekkel. Esetenként elbeszélget a párttagokkal családjuk anyagi körülményeiről.

Ezek a beszélgetések olyan fontos — másutt meg nem szerezhető — információkhoz juttatják a gazdasági felelőst, melyek alapján a tagdíjak arányosságáról győződhet meg.

Gazdálkodás a pártalapszervezetekben

A költségvetés

A gazdálkodás terv- és célszerűsége a pártalapszervezetben is feltételezi a költségvetést. A költségvetés a szervezet működéséhez szükséges költségeket irányozza elő és feltárja azok bevételi forrásait. Ily módon szabályozza a rendelkezésre álló pénzeszközök felhasználását.

A költségvetés két fő részből áll: a bevételekből és a kiadásokból.

Az éves költségvetés bevételi oldala egyben a gazdálkodás kiadásainak fedezetét is jelenti.

A pártalapszervezet költségvetése is *naptári évre* készül.

Éves költségvetést mind az üzemi, hivatali, intézményi alapszervezeteknek, mind a területi, körzeti alapszervezeteknek kötelező készíteniük (lásd 1/a és 1/b sz. nyomtatványminták a fejezet végén).

A költségvetést a gazdasági felelős az alapszervezet titkárának bevonásával és véleményezésével készíti el. Az összeállítás során biztosítani kell *a politikai-mozgalmi feladatok és a költségvetés összhangját,* a kölcsönös egymásra épültséget. A politikai feladatok megoldását célzó költségvetés tervezésekor szem előtt kell tartani a reális mértéket, az ésszerű takarékosságot.

Az alapszervezet költségvetését a *taggyűlés elé terjesztik,* s ha az elfogadja, úgy annak végrehajtása már kötelező, eltérni tőle csak a taggyűlés jóváhagyásával lehet.

A tervezés legyen reális, mértéktartó, ésszerűen takarékos és a politikai céloknak alárendelt.

Az elfogadott költségvetés egy példányát meg kell küldeni az irányító pártbizottságnak jóváhagyásra.

Az irányító pártszerv által jóváhagyott éves költségvetés kiadási összegét az üzemi, hivatali, intézményi alapszervezet részére a gazdálkodó szerv biztosítja *ellátmányként,* vagy a saját pénzeszközeiből fizeti ki a pártszervezet költségeit. (Ezek csak a költségvetésben jóváhagyott tételek lehetnek.) A területi, illetve a körzeti alapszervezetek részére a kiadás összegét a városi, illetve a kerületi pártbizottság ellátmány formájában negyedévenként folyósítja.

A költségvetés *kiadási tételei* általánosságban:

— propagandaköltségek;
— értekezletek;
— jutalmazás (ez mindig „kötött keret");
— tájékoztatás;
— támogatások.

A normatív (kötött) tételeket kötelező keretszámként kell a költségvetésbe beállítani, a többi tétel előirányzatát pedig a várható tényleges szükségletek alapján lehet megtervezni.

A költségvetés előirányzatainak felhasználása csak a pártalapszervezetnél jelentkező pártfeladatok megoldására történhet.

A gazdálkodás során az egyes rovatokon keletkező maradványokat — más költségvetési tételen — saját hatáskörben fel lehet használni. Kivételt képeznek a kötött rovatok, amelyeket túllépni nem lehet.

A gazdálkodásról, a költségvetés felhasználásának alakulásáról az alapszervezet gazdasági felelőse évenként legalább egy alkalommal (többnyire az éves beszámoló taggyűlésen) köteles a tagságot tájékoztatni. A beszámolóban a gazdálkodás számszaki teljesítésén túl elemezni, értékelni kell, hogy a költségvetés felhasználása hogyan segítette az alapszervezet politikai munkáját.

A pénzkezelés és az elszámolás

A gazdálkodáson belül tartalmilag is nagyon fontos a tervszerű és előrelátó pénzgazdálkodás, a pénzkezelés és a bizonylati fegyelem pontos betartása, a munka előírásszerű végzése.

Minden anyagi kihatású tevékenységről — tartalmi és alaki szempontból egyaránt — előírásszerű bizonylatnak kell készülnie.

Tartalmi követelmények:

— a ki-, illetve befizetésről szóló alapbizonylat (számla) számszaki helyessége;
— az alapbizonylatok záradékolásának egyértelműsége;
— a kifizetések utalványozása.

Záradékoláson a bizonylatokon szereplő kiadások jogosságára, szükségességére, körülményeire utaló részletes igazolást kell érteni. A felmerült kiadásokat minden esetben a felhasználásért felelős személy záradékolja és azt aláírásával igazolja.

A záradékolásnak tartalmaznia kell:

— a felhasználás jogcímét;

— a felhasználás időpontját.

Alaki szempontból tartalmaznia kell:

— a kifizetés vagy bevétel keltét, összegét (ezt számmal és betűvel);

— a ki- vagy befizetett összeg rendeltetésének pontos meghatározását (magyarázó szöveg);

— a pénzt felvevő vagy befizető olvasható aláírását.

A pénztári tételeket, a kifizetés előtt, utalványozni kell. Az *utalványozó jogkörrel* felruházott személy a pártalapszervezet titkára, aki engedélyezi a felmerült jogcímen a pénztárból történő kifizetést, elismeri annak jogosságát, meggyőződik a bizonylat valódiságáról. Az utalványozás az alapbizonylat aláírásával történik, ezzel a titkár kötelezettséget vállal arra, hogy a pénztári kifizetés jogos, az a politikai feladatok érdekében történik.

A pénztárkönyv és a kiadási, bevételi pénztárbizonylat *szigorú számadású* (nyomdai úton sorszámozott) *nyomtatvány*. A szigorú számadású nyomtatványokról és felhasználásukról pontos nyilvántartást kell vezetni (az irányító pártbizottság által hitelesített füzetben).

A pénztárkönyv

Az alapszervezetek pénzforgalmukat *házi pénztáron* keresztül bonyolítják le. A pénztárban kezelt készpénzt jól zárható pénzkazettában és lemezszekrényben kell tartani, melynek egyik kulcsa a gazdasági felelősnél, a másik kulcs aláírt, lezárt borítékban a titkárnál van.

A pénztárban előforduló készpénzhiányért a pénztár kezelésével megbízott személy *a hiány teljes összegéig* anyagilag felelős. A bizonylathiányok és a tartalmilag nem megfelelő bizonylatok is készpénzhiánynak minősülnek.

A pénztárból nem hivatalos célra kifizetést eszközölni vagy személyeknek magán jellegű kölcsönt adni tilos!

A pénzkezelő és a kifizetést elrendelő nem lehet ugyanaz a személy. (A titkár nem kezelheti a pénztárt, nem vezethet nyilvántartásokat.)

A pénztári forgalmat az arra rendszeresített „Pénztárjelentés"-ben kell időrendi sorrendben nyilvántartani (2. sz. nyomtatványminta). Egy alapszervezetnek csak egy pénztára és egy pénztárkönyve lehet egyidejűleg használatban. A pénztárkönyvet hitelesíttetni kell az irányító pártszervvel. A pénztárkönyv csak szorosan sorszámozott nyomtatvány lehet.

A pénztárkönyvet két példányban (indigóval) kell vezetni. A pénztárkönyvben minden bevételt (a tagdíjbevétel összegét is) és a kiadást az előfordulás sorrendjében — a felmerülés napján — havonta egytől kezdődő

sorszámmal ellátva könyveljük. A beírt tételt törölni, átjavítani nem szabad. A téves bejegyzést egy vonallal áthúzzuk és fölé írjuk a helyes adatot. A javítást aláírással igazoljuk.

A pénztárkönyvben vezetett tételekről megfelelő alapbizonylatok szükségesek. Csak tollal, gépírással kiállított bizonylat fogadható el. A bizonylaton nem lehet javítani vagy törölni, s a bizonylaton szereplő összeget számmal és betűvel is fel kell tüntetni.

A pénztári bizonylatok

A pénztári alapbizonylatokról (hivatalos számla, nyugta, befizetési csekk, átvételi elismervény vagy egyéb igazoló okmány) előre sorszámozott „Bevételi pénztárbizonylat"-ot (3/a sz. nyomtatványminta), illetve „Kiadási pénztárbizonylat"-ot (3/b sz. nyomtatványminta) állítunk ki.

A kiadási bizonylat eredeti példányát az alapokmányhoz kell csatolni, a másolat a tömbben marad. A költség felmerülését igazoló eredeti alapbizonylatot, valamint a kiadási bizonylatot (személyes kifizetés esetén) az írja alá, aki az összeget átvette.

A bevételi pénztárbizonylatot három példányban állítjuk ki. Az első a pénztár bizonylata, a másodikat a befizető kapja, a harmadik a tömbben marad.

A pénztári bizonylatokat időrendi sorrendben havonként elkülönítve lerakjuk.

A bizonylatokat tíz évig meg kell őrizni, selejtezésükről az irányító pártbizottság gondoskodik.

A pénztár zárása

A pénztárt *havonta* legalább egyszer lezárjuk. A zárás alkalmával a pénztárkönyvet az alapszervezet titkárának ellenőriznie kell, és aláírásával igazolnia az adatok helyességét. A pénztárkönyv lezárásakor a készpénzkészletet címletenkénti mennyiségben és értékben feltüntetjük. Az így kapott összegnek meg kell egyeznie a záró pénzkészlettel.

A pénztári eltérésről — ha az a tíz forintot meghaladja — jegyzőkönyvet készítünk, amelyet a bevételi pénztárbizonylathoz csatolunk. A jegyzőkönyvben feltüntetjük a hiány okát, összegét és a hiányért felelős személy nevét (4. sz. minta).

Azoknak az alapszervezeteknek, ahol a havi pénzforgalom nagyon alacsony, a felsőbb pártszerv engedélye alapján kiadási, illetve bevételi pénztárbizonylatot nem kell kiállítaniuk. Itt mindenkor az alapbizonylat (számla, okmány, átvételi elismervény) képezi a pénztárkönyv bizonylatát, azonban a bizonylati fegyelem ezekre az alapszervezetekre is vonatkozik.

A pénztárkönyv nem alkalmas a költségek költségcsoportonkénti gyűjtésére, ezért külön munkalapon a pénztárzárásnak megfelelően (havonta,

negyedévenként) kigyűjtést kell végezni, folyamatosan, göngyölítve (5. sz. nyomtatványminta).

A gazdasági felelős vagy a titkár személyében történt változás esetén „Átadás-átvételi jegyzőkönyv"-et veszünk fel. Az átadáson részt vesz a felsőbb pártszerv képviselője is. A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell az alapszervezet pénztárával összefüggő valamennyi bizonylati felsorolást, készpénzkészletet, szigorú számadású nyomtatványokat, az esetleges értékcikkeket (tagsági bélyeg, a Kossuth Könyvkiadó bizományba átvett anyagai), az eszközértékeket, valamint a folyamatban levő feladatokat és egyéb dolgokat (6. sz. minta).

Az „Átadás-átvételi jegyzőkönyv"-et a jelenlevők aláírják, egyik példánya a felsőbb pártbizottságé, egy példány az átadóé, egy példány az alapszervezet irattárába kerül.

A tagdíjmunka

A kommunista pártokban a párt tagjai a párthoz való tartozásukat tagsági díj fizetésével is elismerik. Ez párttörténeti hagyomány, amelyet Lenin elvi kérdésként kezelt, s valamennyi kommunista párt érvényesít.

Amíg a tagdíj fizetése elvi kérdés, addig annak mértéke norma, amely az egyes kommunista pártokban eltérő és egyes időszakokban változó is lehet. Esetenként a tagdíj mértéke egyénileg is elbírálható.

A pártalapszervezetben folyó tagdíjmunka, *politikai* jelentőségénél fogva nem egyedül a gazdasági felelős feladata, annak mindenkor kollektív munkának kell lennie. Azon túlmenően, hogy a gazdasági felelős elvégzi a tagdíjfizetéssel járó havi adminisztrációs munkát, olyan ismeretekkel kell rendelkeznie a párttagokról (anyagi, családi helyzet), hogy szükség esetén ezeket az ismereteket felhasználva javasolhassa a tagdíj mértékének felülvizsgálatát, illetve korrekcióját.

Az önkéntesség, a párttagság bizalmának szem előtt tartása mellett a tagdíjbesorolás megállapításánál igénybe vehetjük a munkahelyi vezetés, a bérosztály segítségét. (Ez alapul szolgálhat az egyéni elbeszélgetésekhez is.)

A párttagsági díjakat minden évben az első negyedév során az önkéntesség figyelembevételével állapítjuk meg. A fizetendő tagdíj összegének alapját a mindenkor érvényben levő központi bizottsági határozat szabályozza.

A KB határozata értelmében *1986-tól* a tagdíjfizetés százalékos rendszerben történik a következők szerint:

Havi átlagkereset Ft	Tagdíjfizetési kötelezettség Ft	%
1 000 Ft-ig	1	—
1 001– 2 000 Ft-ig	2	—
2 001– 3 000 Ft-ig	—	0,5
3 001– 4 000 Ft-ig	—	1,0
4 001– 5 000 Ft-ig	—	1,5
5 001– 6 000 Ft-ig	—	2,0
6 001– 8 000 Ft-ig	—	2,5
8 001–12 000 Ft-ig	—	3,0
12 001–16 000 Ft-ig	—	3,5
16 000 Ft felett	—	4,0

A tagdíj összegét forintra kerekítve kell megállapítani.

Melyek *a gazdasági felelős feladatai a tagdíjfizetéssel kapcsolatban?* (A pártcsoportbizalmi feladatait részletesen a róla szóló fejezetben ismertetjük.)

A pártalapszervezet gazdasági felelőse a bizalmitól átvett tagdíj összegét a pártalapszervezet pénztárába köteles bevételezni, és arról „bevételi pénztárbizonylatot" (3/a sz. nyomtatványminta) kiállítani. A befizetés tényének igazolására ezt a bizalminak is alá kell írnia. A bizonylat egy példányát a bizalmi kapja. A gazdasági felelős az „A—36 Tagdíjfizetési tömb" (7. sz. nyomtatványminta) tárgyhavi lapjára a jelölt helyre (8-as oszlop alá) beírja, hogy milyen sorszámú bevételi pénztárbizonylaton vételezte be a pártcsoport tagdíját és azt aláírásával is igazolja.

Az „A—36 Tagdíjfizetési tömb"-ből ezt követően téphető ki a tárgyhavi perforált tagdíjfizetési lap.

A bizalmi a bevételi pénztárbizonylatot a bizalmi lap tömbben maradt példányához csatolja és őrzi.

A tagdíjak beszedése és annak nyilvántartása *szigorú pénztári számadással* történik.

Amennyiben az alapszervezet pénztárkönyv vezetésére nem kötelezett, akkor is ki kell állítani a bizalmi lapok alapján bevételezett tagdíjakról „Bevételi pénztárbizonylat"-ot. A bevételi bizonylat eredeti példányát a pártcsoportbizalmi kapja, egy példány pedig az átutalási postautalvánnyal együtt a felettes pártszerv részére történő elszámolás bizonylata.

Ha az alapszervezetben — az alacsony taglétszám miatt — *pártcsoportok nem működnek,* akkor a felettes pártszerv részére történő elszámolás alapbizonylata a bizalmi lap és a pénztárbevételi bizonylat eredeti példánya, az átutalási postautalvánnyal együtt.

A gazdasági felelős a tagdíjnak a pártbizottság részére történő elszámolásakor pártcsoportonként (alapszervezetenként) az „A—37 Tagdíjelszámolási lap"-ot (8. sz. nyomtatványminta) köteles kiállítani, s a tagdíjelszámolásokat ezen összesíteni. A nyomtatványt két példányban kell kiállítani, az egyik példányt az irányító pártszerv kapja, a másik példány az alapszervezetnél marad.

Az elszámolási lapon:

— az „azonosító szám" rovatot a pártcsoportok elszámolásának összesítése esetén üresen kell hagyni. A fejrovatot a felügyeletet ellátó pártbizottság gazdasági felelőse tölti ki, a hozzá tartozó alapszervezet azonosító számának beírásával;

— a besorolás szerint fizetendő „tagdíj összege" rovatba pártcsoportok elszámoltatása esetén a bizalmi lap „megállapított tagdíj (Ft)" rovatának, alapszervezet elszámoltatása esetén az „A—37" sz. nyomtatvány megfelelő rovatának végösszegét kell beírni;

— a tárgyhóban befizetett tagdíj összegének a bizalmi lap összesítő sorában, illetve a pénztárbizonylaton és a postai befizetési utalványon szereplő összeggel kell megegyeznie;

— a „nyilvántartott taglétszám" rovatba a tárgyhónapot megelőző hónap utolsó napján nyilvántartott taglétszámot kell bejegyezni;

— az elszámolási lap 6-os és 8-as rovatait az „A—36 Tagdíjfizetési lap"-ról kell kiállítani. A fizetett hónapok száma a fizető létszámmal megegyező, illetve lehet annál több vagy kevesebb, ha a tagdíjat a tárgyhónapban nem fizetők száma több vagy kevesebb az utólagosan tagdíjat fizetők számánál.

— az elszámolási lap 9—18 rovatait értelemszerűen kell kitölteni;

— a pártcsoportbizalminak, illetve az alapszervezet gazdasági felelősének aláírása egyrészt a befizetés tényének elismerését és megtörténtét jelenti, másrészt azt, hogy a gazdasági felelős az adatok valódiságáról meggyőződött.

Az elszámolási lapon a tárgyhóban befizetett tagdíj végösszegének a bizalmi lapok eredeti példánya, alapszervezet elszámolása esetén pedig az átutalási postautalványok feladóvevénye a pénzügyi bizonylata.

A Tagdíjelszámolási lapot a havi tagdíj beszedését követően az üres rovatok átlós áthúzásával kell lezárni, és azt az alapszervezet titkárával kell aláíratni.

A gazdasági felelős számára az így lezárt elszámolási lap egyben a területileg illetékes felettes pártszerv részére történő tagdíjelszámolás bizonylata is. Az elszámoláshoz csatolni kell a postai feladóvevényeket.

Az alapszervezet (a közbeeső pártbizottság) számára a tagdíjelszámolás akkor és azzal fejeződik be, amikor a területileg illetékes pártbizottság pártgazdasági és ügykezelési csoportja (osztálya) az elszámolási lap adatait saját nyilvántartására átvezette, és ezt az „A—37 Tagdíjelszámolási lap"-on aláírásával igazolta.

Berendezések és egyéb eszközök kezelése

A körzeti, a községi, területi pártszervezetek feladataik ellátásához álló- és fogyóeszközzel rendelkeznek. Az üzemeknél, hivataloknál, intézményeknél működő pártalapszervezetek a párt tulajdonát képező ingatlannal, vagyontárgyakkal valószínűleg nem rendelkeznek, mert részükre, illetve munkájukhoz a gazdasági egység biztosítja a szükséges feltételeket, eszközöket.

Mindenesetre a gazdasági felelős feladata az alapszervezet vagyontárgyainak gondos kezelése, a vagyongazdálkodással kapcsolatos teendők ellátása, a rendeltetésszerű használat biztosítása, a megfelelő elhelyezés, a tisztaságról való gondoskodás.

Intézkedései, tennivalói között a legfontosabb:

— az eszközök, vagyontárgyak állagának megóvása, biztosítása (épület, helyiség, berendezések stb.);

— a karbantartások, javítások szükség szerinti elvégeztetése;

— a nyilvántartások pontos vezetése.

Az alapszervezetnél a párt tulajdonát képező berendezéseket, felszereléseket nyilvántartásba, azaz *leltárba* kell venni. (A nyilvántartáshoz a nyomtatványokat a felsőbb pártszerv biztosítja, csak azokat lehet alkalmazni.) Vonatkozik ez elsősorban az állóeszközökre (ezek elhasználódási ideje három évnél hosszabb), de a tartós használatú fogyóeszközökre is.

Az irányító pártbizottság általában ötévenként leltározza az alapszervezet álló- és fogyóeszközeit, ugyanakkor minden évben rovancsolást, illetve selejtezést végeznek.

Mind a leltározásnál, mind a rovancsolásnál az alapszervezet titkárának is jelen kell lennie, a vagyontárgyak meglétét aláírásával neki is igazolnia kell.

A *selejtezésre* javasolt eszközök összegyűjtéséről a gazdasági felelős gondoskodik, majd jóváhagyás után az irányító pártbizottság képviselőjének jelenlétében lehet a selejtezést elvégezni.

Az iratkezelés és az ügyvitel rendje

Az iratkezelési és ügyviteli munka legfontosabb feladatairól, nyilvántartásukról, kezelésükről A pártalapszervezet tisztségviselői c. kiadvány első kötetében* már szóltunk.

Az emlékeztető vezetése

Az alapszervezeti *emlékeztető* előírás szerinti vezetése, azok megőrzése a gazdasági felelős feladata. Az emlékeztető az egyetlen dokumentum, amely az alapszervezet tevékenységét, a taggyűléseken elhangzottakat, az ott hozott határozatokat írásba foglalja és egyben fontos forrásanyagul is szolgál a mindennapi pártmunkához.

Az emlékeztető vezetése tehát *kiemelten jelentős feladat,* mert:

* A pártalapszervezet tisztségviselői. Kossuth Könyvkiadó 1985. 33—34 old.

— könnyíti, egyszerűsíti és pontosítja az adminisztrációs munkát az alapszervezetekben;

— segíti a taggyűléseken és a vezetőségi üléseken hozott határozatok, állásfoglalások dokumentálását, áttekinthetővé és folyamatában ellenőrizhetővé teszi azok végrehajtását;

— jelentős támpontot nyújt a taggyűlések, különösen a beszámoló taggyűlések előkészítéséhez, az éves munka értékeléséhez;

— az irányító pártszervek számára rendszeres tájékozódási és ellenőrzési lehetőséget biztosít, segíti az érdemibb kapcsolatok kialakítását az irányító pártszervek és az alapszervezetek között;

— rendszeresen tájékoztat a párttagok és a pártonkívüliek hangulatáról, a helyileg felvetődő problémákról, kritikai megjegyzésekről, így bővíti az információ forrásait.

Az alapszervezet taggyűléseiről „Emlékeztetőt" kell vezetni (9/a sz. nyomtatványminta).

A tartalmi munka színvonalának emelése érdekében a vezetőségek törekedjenek a taggyűlésen, a vezetőségi ülésen elhangzott leglényegesebb dolgok *rögzítésére:*

— a vezetőség szóbeli beszámolójának fontosabb megállapításait kell bejegyezni, az írásos beszámolókat csatolják az emlékeztetőhöz;

— a hozzászólásoknak röviden a lényegét kell rögzíteni, amely tartalmazza az észrevételeket, az elismerő, a bíráló megjegyzéseket, a bejelentéseket, a kéréseket, a javaslatokat, a véleménykülönbségeket;

— az emlékeztető 3-as pontjában, a válaszokban egyértelműen értelmezhető legyen a párttagok és az ott dolgozó pártonkívüliek véleménye egy-egy fontos kérdésben;

— a 4-es pontban csak akkor írják be az alapszervezet határozatát, ha azt szóban terjesztették elő. Ennek az oldalnak a másik felén folyamatosan kísérjék nyomon a végrehajtást. Amennyiben írott határozatról van szó, azt csatolják az emlékeztetőhöz;

— az emlékeztető 5-ös pontjához azokat az igényeket, kéréseket írják, amelyekben az irányító pártszervtől segítségre számítanak, itt rögzítsék azokat a fontos feladatokat is, amelyekben intézkedéseket, állásfoglalásokat várnak.

A pártalapszervezeteknek az emlékeztető másodpéldányát — amennyiben jegyzőkönyv készül, akkor azzal együtt — 48 órán belül meg kell küldeniük a felsőbb pártszervnek.

Jegyzőkönyvet az év végi beszámoló-, illetve vezetőségválasztó taggyűlésekről kell készíteni, valamint akkor, ha a taggyűlésen személyi kérdést tárgyalnak.

Az alapszervezet *vezetőségi üléséről* csak akkor kell emlékeztetőt készíteni, ha a vezetőségi ülés témája nem kerül a taggyűlés elé, illetve a pártvezetőség a taggyűlés nélkül dönt valamely kérdésben (9/b sz. nyomtatványminta).

A határozatok őrzése

Lényeges tennivaló a felsőbb pártszervek határozatainak és a saját határozatoknak a nyilvántartása. Ez nem csupán a megőrzést szolgálja, hanem egyben lehetőséget biztosít arra, hogy az alapszervezet munkáját is érintő felsőbb pártszervi határozatok és a saját határozatok végrehajtásának helyzetét figyelemmel kísérhessék, illetve arról gyors úton dokumentálisan is meggyőződhessenek.

A végrehajtott saját határozatokat *irattárban* kell őrizni, a végrehajtott felsőbb pártszervi határozatokat az irányító pártbizottságoknak kell visszaküldeni.

A határozatokat a többi irattól elkülönítve kell nyilvántartani, irattározásukra a *„határozatok tára"* szolgál.

A tagnyilvántartás

A tagnyilvántartással kapcsolatos feladatokat az erre rendszeresített pártnyomtatványok („Átjelentő lap", „Havi változásjelentés") útmutatóiban foglaltak szerint kell végezni (10/a, 10/b sz. nyomtatványminta).

Az alapszervezet taggyűlése által új tagként felvettekről, illetve más alapszervezettől átjelentkezett párttagokról a „Párttagnyilvántartó lap"-ot (10/c sz. nyomtatványminta) kell minden esetben kiállítani.

A pártbélyegző használata

Meg kell említeni, hogy pártbélyegzővel csak nagyobb létszámú pártalapszervezetek rendelkezhetnek.

A pártalapszervezetek az irányító pártbizottság döntése, illetve javaslata alapján kaphatnak bélyegzőt.

A pártbélyegzők elkészítéséről — az irányító pártbizottságon keresztül — a Központi Bizottság Pártgazdasági és Ügykezelési Osztálya gondoskodik.

A pártbélyegző rendeltetésszerű használata és biztonságos őrzése a titkár, míg nyilvántartásba vétele a gazdasági felelős feladata.

A pártbélyegző lenyomatát csak a titkár által aláírt hivatalos iraton lehet használni. Titkárváltozás esetén a bélyegző átadását jegyzőkönyvben kell rögzíteni.

Amennyiben a pártbélyegző valamilyen oknál fogva elveszett vagy eltűnt, az irányító pártszervnek, ha ellopták, akkor a rendőrségnek is be kell jelenteni.

Az elvesztés körülményeit — három napon belül — ki kell vizsgálni, annak lefolytatását jegyzőkönyvbe kell foglalni, amelyből egy példányt az irányító pártbizottságnak haladéktalanul meg kell küldeni.

1/a sz. nyomtatványminta

..... megye Km—61

.... városi PB
városi jogú nagyközségi PB

..... Pártbizottságának
Pártvezetőségének
Pártalapszervezetének

Területkód: ☐☐☐☐☐☐

ELLÁTMÁNYIGÉNYE

(Forintban)

Áltétel száma	Megnevezés	1984-re tervezett összeg	1985-re tervezett összeg
5151	Alapszervezeti takarítók		
5152	Egyéb alkalmi bérek		
5312	Egyéb propagandaköltség		
5332—1	Értekezletek étkezési költségei		
5333—1	Ünnepségek étkezési és reprezentációs költségei		
5333—2	Ünnepségek egyéb költségei		
534	Tájékoztatás költségei		
5351	Papír-, irodaszer-, nyomtatvány- és nyomdaköltség		
5353	Telefondíjak		
5362	Nyugdíjas parttagok szociális támogatása		
5411	Fűtési költségek		
5412	Áramköltségek		
5413	Közüzemi díjak		
5414	Takarítás és mosási költségek		
5421	Csomagoló és egyéb anyagköltség		
5474	Különféle fuvardíjak		
	Ellátmányigény összesen:		

Az ellátmányigény jogcímeit a Bp-i, illetve a megyei PGO bővítheti.

...., 1984. .... hó ..... nap

....
gazdasági felelős

....
titkár

1/b sz. nyomtatványminta

MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT K—X

.....

Területkód: ☐☐☐☐☐☐☐

MUNKALAP
AZ ÜZEMI, HIVATALI PÁRTBIZOTTSÁGOK, PÁRTVEZETŐSÉGEK ÉS ALAPSZERVEZETEK 1985. ÉVI ELLÁTMÁNYIGÉNYÉNEK TERVEZÉSÉHEZ

(Ezer forintban)

Az ellátmányigény megnevezése	Az 1984. évi jóváhagyott ellátmány	Az 1985. évi ellátmányigény
Összesen:		

Az ellátmányigény jogcímeit a Bp-i, ill. a megyei PGO dönti el.

....., 1984. ..... hó ..... nap

....
gazdasági felelős

.....
titkár

2. sz. nyomtatványminta

______________________ pénztára

Pénztárjelentés

197 ______________ napról - hétről - dekádról - időtartamról

092000

Havi sorszám	Be-, kifiz. napja	Bevételi / Kiadás bizonylatsz.	Kp. forg. jogcím sz.	Könyvelési számla száma	Szöveg	Bevétel Ft	Bevétel f	Kiadás Ft	Kiadás f
					Átvitel:				

* A meg nem felelőt át kell húzni!

B. Sz. ny. 13—20. r. sz. — PIÉRT—Nyomell. — Rákóczi Nyomda MSZ 18128

Havi sorszám	Be-, kifiz. napja	Bevételi / Kiadás bizonylatsz.	Kp. forg. jogcím sz.	Könyvelési számla száma	Szöveg	Bevétel Ft	Bevétel f	Kiadás Ft	Kiadás f
					Áthozat				

	Bevétel Ft	Bevétel f	Kiadás Ft	Kiadás f
Forgalom				
Átvitel				
Kezdő pénzkészlet				
Záró pénzkészlet				
Össz.:				

Pénztárellenőrzés

Db	Pénznem		Érték Ft	Érték f
	500	forintos		
	100	forintos		
	50	forintos		
	20	forintos		
	10	forintos		
	5	forintos		
	2	forintos		
	1	forintos		
	50	filléres		
	20	filléres		
	10	filléres		
Egyéb apró				
Összesen:				
Záró pénzkészlet:				
Többlet:				
Hiány:				

Pénztárforgalom jogcímek szerint

	Jogcím száma	Ft	f
Bevétel			
	Össz.:		
Kiadás			
	Össz.:		

Pénztárforgalom szektorok szerint

Állami váll.-ok				
Szövetkezetek				
Össz.:				

Mellékletek:

____ db bevételi biz.

______________ -tól

______________ -ig

____ db kiadási biz.

______________ -tól

______________ -ig

______________ pénztáros

______________ ellenőr

______________ p. ü. oszt. vezetője

3/a sz. nyomtatványminta

Bevételi pénztárbizonylat

2 183 151

bélyegző helye

19 .....

..... által (megbízásából) fizetett

..... Ft, azaz .....

forintot az alábbiak javára kell könyvelni:

Számfejtette	Készpénz forgalmi jogcím	Könyvelési számlaszám	Szöveg	Összeg Ft	f
Ellenőrizte					
Könyvelte					
Melléklet	A fenti összeget befizettem:	Az összeg átvételének igazolása: ..... pénztáros	Összesen:		

B. Sz. ny. 13—8/N. r. sz. PIÉRT-Nyomell. 19 246 - 108 480 - 81 4245 Pátria Ny. (sm 0382)

3/b sz. nyomtatványminta

Kiadási pénztárbizonylat

bélyegző helye

19.....

Pénztár fizessen az alábbiak terhére .....

.....-nak ..... Ft

azaz ..... forintot.

Számfejtette	Készpénz forgalmi jogcím	Könyvelési számlaszám	Szöveg	Összeg Ft	f
Ellenőrizte					
Utalványozta					
Kifizette					
Könyvelte	Melléklet db	A fenti összeget átvettem:	Összesen:		

B. Sz. ny. 13—9/N. r. sz. Pátria—Nyomell. 145 200 - 503527 Pátria Ny. (sm 0383) MNK 16 136

4. sz. minta

.....

pártalapszervezet neve

JEGYZŐKÖNYV

Készült: a ..... pártalapszervezet (bizottság)

hivatalos helyiségében 19... év..... hó .... napján.

Tárgy: pénztárhiány megállapítása.

Jelen vannak: ..... (pénztárért felelős)

..... (titkár)

Pénztárhiány összege: ..... azaz .....

.....Ft

Indoklásként a körülmények tisztázását kell leírni.

A jegyzőkönyv 1 példányát bizonylatként csatolni kell a bevételezéshez.

K. m. f.

....

5. sz. nyomtatványminta

Km—6

MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT

....

Területkód: ☐☐☐☐☐☐☐

MUNKALAP
A KÖZSÉGI PB-K, PÁRTVEZETŐSÉGEK ÉS PÁRTALAPSZERVEZETEK 1985. ÉVI ELLÁTMÁNYIGÉNYEINEK ÖSSZESÍTÉSÉHEZ
(Km—61)

(Ezer forintban)

Sorszám		Ellátmányban részesülő			Alapszervezeti takarítók	Egyéb alkalmi bérek	Egyéb propaganda-költség	Értekezletek étkezési költségei	Ünnepségek étkezési és reprezentációs költségei	Ünnepségek egyéb költségei	Tájékoztatás költségei	Papír-, irodaszer-, nyomtatvány- és nyomdaköltségek	Telefondíjak	Nyugdíjas párttagok szociális támogatása	Fűtési költségek	Áramköltségek	Közüzemi díjak	Takarítás és mosási költségek	Csomagoló és egyéb anyagköltség	Különféle fuvardíjak		Ellátmány-igény összesen
		községi pártbizottságok	pártvezetőségek	alapszervezetek																		
		száma			5151	5152	5312	5333—1	5333—1	5333—2	534	5351	5353	5382	5411	5412	5413	5414	5421	5474		
1																						
2																						
3																						
4																						
5																						
6																						
7																						
8																						
9																						
10																						
11																						
12																						
13																						
14																						
15																						
16																						
17																						
18																						
19																						
20																						
21																						
22																						
23																						
24																						
25																						
26																						
27																						
28																						
29																						
30																						
	Oldal összesen:																					

....
ellenőrizte összeállította

6. sz. minta

....
pártalapszervezet neve

ÁTADÁS-ÁTVÉTELI JEGYZŐKÖNYV

Készült: a .... pártalapszervezet (bizottság) hivatalos helyiségében 19 ...... év .... hó ...... napján.

Tárgy: a gazdasági munka átadása, illetve átvétele.

Jelen vannak: ....

A pártalapszervezet (bizottság) az .... napi ülésén a titkári (gazdasági felelősi) funkcióból .... elvtársat felmentette.

Helyette .... elvtársat megválasztotta (megbízta).

A gazdasági munka átadása, illetve átvétele az alábbiak szerint történt:

I. Pénztár

Pénztárnapló záró egyenlege .... Ft,
mely összeg megegyezik a tényleges készpénz értékével.

1. Pénztárnapló sorszáma: ....
2. Szigorú számadás alá tartozó nyomtatványok:
   bevételi pénztárbizonylatok száma: ....
   kiadási pénztárbizonylatok száma: ....

II. Álló- és fogyóeszközök

(ha vannak, leltár szerinti átvétel)

III. Költségvetési gazdálkodás az átadás időpontjában:

tervezett bevétel	.... Ft
bevétel az átadáskor	.... Ft
tervezett kiadás	.... Ft
tényleges felhasználás	.... Ft

IV. Folyamatban levő feladatok, ügyek:

....

V. Átadásra került még:

bélyegző	..... db
kulcs	..... db
értékcikkek	..... Ft

A jegyzőkönyvben foglaltak a valóságnak megfelelnek, azért felelősséget vállalunk.

K. m. f.

....	....	....
átadó	felsőbb pártszerv részéről	átvevő

(P. H.)

.....
alapszervezet

Alapszervezet azonosító száma:

.....
pártcsoportja

Elszámolási határidő:
a hó eleji munkabérfizetést követő ötödik munkanap

A—36

Tagdíjfizetési tömb

(2×25 lapos)

.....
alapszervezet

Alapszervezet azonosító száma:

Bizonylat száma:

.....
pártcsoportja

A—36

TAGDÍJFIZETÉSI LAP

198..... év ..... hó

Sorszám	A tagdíjat fizető párttag neve	198..... évi havi átlagkeresete	Fizetési kategória	Megállapított havi tagdíj Ft	Fizetett hónapok száma	A befizetett tagdíj összege Ft	A tagdíjat fizető párttag aláírása
1	2	3	4	5	6	7	8
	Összesen	—	—				

Ft-ot ..... számú
bevételi pénztárbizonylaton bevételeztem

.....
pártcsoportbizalmi

.....
pártalapszervezeti gazdasági felelős

8. sz. nyomtatványminta

A—37

MSZMP .....
kerületi, városi, városi jogú nagyk. bizottsága

.....
pártbizottsága, pártvezetősége

.....
pártalapszervezete

TAGDÍJELSZÁMOLÁSI LAP

198..... év ..... hó

Elszámolási határidő a felsőbb pártszervnél minden hó 20-a.

A pártalapszervezeteknek a hó eleji munkabér kifizetését követő ötödik munkanapon.

Szervezet azonosító száma: | | | | | | | | |

Pártcsoport vagy pártalapszervezet		198 évi besorolás szerint fizetendő tagdíj összege Ft	Tárgyhóban befizetett tagdíj összege Ft	Nevételi pénztárbizonylat száma	Fizetett hónapok száma	Tagletszám		A fizető létszám megoszlása kategóriánként (fő)									Pártcsoportbizalmi, alapszervezeti gazdasági felelős aláírása
								Ft		%							
Azonosító száma	neve					nyilvántartott	fizető	1,—	2,—	0,5	1,0	1,5	2,0	2,5	3,0	3,5	4,0
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Összesen:																	

Melléklet: ..... db tagdíjfizetési lap első példánya

..... db átutalási postautalvány feladóvevénye

Ft-ot ..... hó ..... nap postán befizettem.

.....
pártalapszervezeti gazdasági felelős, PB; PV; ügyintéző

.....
titkár aláírása
P. H.

9/a sz. nyomtatványminta

MSZMP _____ alapszervezete

Alapszáma: _____

Kitöltés után bizalmas!

19 _____

Iktatószám: _____

Készítette: _____

EMLÉKEZTETŐ
vezetőségi ülésről

1. 1. Tervezett, nem tervezett vezetőségi ülés (a megfelelő rész aláhúzandó)

Időpontja: _____

A vezetőség létszáma: _____

Részt vett: _____

Meghívottak:

— párttagok: _____ fő

— pártonkívüliek: _____ fő

2. A napirendekhez meghívottak név szerinti felsorolása:

_____

_____

3. Közös vezetőségi ülés: _____ vezetőségével

4. A felsőbb pártszerv képviseletében részt vett (a pártszerv, illetve a résztvevő neve):

_____

_____

_____

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára SZEGED

Ü—45 *9/b sz. nyomtatványminta*

MSZMP _____ alapszervezete

Alapszáma: _____

Kitöltés után bizalmas!

19 _____

Iktatószám: _____

Készítette: _____

EMLÉKEZTETŐ
párttaggyűlésről

I. 1. Tervezett, nem tervezett taggyűlés (a megfelelő rész aláhúzandó)

Időpontja: _____

Párttagság létszáma: _____ fő

Megjelent: _____ fő _____ %

Felmentettek: _____ fő _____ %

Igazoltan távol: _____ fő

Igazolatlanul távol: _____ fő

Felszólalt: _____ fő _____ % (a megjelentekből)

Meghívott pártonkívüli: _____ fő

2. Az igazolatlanul távolmaradók nevének felsorolása:

_____

_____

_____

_____

_____

3. A felsőbb pártszerv képviseletében részt vett (a pártszerv, illetve a résztvevő neve):

_____

_____

_____

10/a sz. nyomtatványminta

Távozott párttag adatai
(A tömbben marad)

Név: .....

Leánykori név: .....

Szül. éve: .....

Szül. helye: .....

Népességnyilvántart. száma (betű is)

Tagkönyvszáma

HOVA TÁVOZOTT

Bp., megye: .....

Bp. ker., járás, város stb.: .....

Alapszerv pontos neve: .....

Kelt, 19..... év ..... hó ..... nap.

alapszervezeti titkár

Távozási értesítő
(A havi változásjelentéssel Bp. kerületi, járási, városi PB-hez kell az alapszervezeti kartonnal együtt továbbítani)

HONNAN TÁVOZOTT

Bp., megye: .....

Bp. ker., járás, város stb.: .....

Alapszerv. teljes neve: .....

Alapszerv. száma: .....

Név: .....

Leánykori név: .....

Szül. éve: .....

Szül. helye: .....

Népességnyilvántart. száma (betű is)

Tagkönyvszáma

Állandó lakcíme: .....

Ideiglenes lakcíme: .....

ÁTJELENTKEZÉSÉT KÉRTE

Bp., megye: .....

Bp. ker., járás, város stb.: .....

Alapszerv. neve: .....

Kelt, 19..... év ..... hó ..... nap.

alapszervezeti titkár

ÁTJELENTŐ LAP
(A távozott párttag vissz magával az új alapszervezetéhez A párttag köteles az új alapszervezetének 30 napon belül bejelentkezni.)

HONNAN TÁVOZOTT

Bp., megye, kerület, járás, város stb.: .....

Alapsz. neve: .....

Alapsz. száma: .....

Népességnyilvántart. száma (betű is)

Neve: .....
(asszonyoknál leánykori név is)

Anyja leánykori neve: .....

Szül. éve: ..... Szül. helye: .....

Jelenlegi foglalkozása: .....
(távozáskor)

Párttagság kelte: ..... Munk.-mozg. kelte: .....

Tagkönyvszáma (tagkönyv alapján):

Eredeti foglalkozása: .....

Iskolai végzettsége: .....

Párt-, tömegsz.-i iskolai vagy szemináriumi végzettsége: .....

Állandó lakcíme: .....

Kelt, 19.....év ..... hó ..... nap.

alapszervezeti titkár

Ezt a részt az érkeztető alapszervezet tölti ki!

Az érkeztető alapszervezet neve: .....

..... Alapsz. száma: .....

Jelenlegi foglalkozása: .....
(az érkeztető alapszervezetben)

Az érkezett párttag adatait a személyi igazolvány és a párttagsági könyv alapján ellenőriztem, az Érkezési Értesítőt a felsőbb pártszervnek 19..... év ..... hó ..... napján továbbítottam.

alapszervezeti titkár

ÉRKEZÉSI ÉRTESÍTŐ
Bejelentkezett

(Annak az alapszervezetnek a vezetősége töltöt ki, ahova a párttag megérkezett, és az átjelentő lappal együtt küldi a ker.-i, járási, városi PB-nak)

Bp., megye: ..... Bp. ker., járás, város stb.: .....

Alapszervezet neve: ..... Alapszervezet száma: .....

Népességnyilvántart. száma (betű is) Tagkönyvsz.:

Visszaküldendő!

Bp. ker.: .....

Megye: .....

Járás, város: .....

Alapszervezeti titkár

Kelt, 19..... év ..... hó ..... nap.

alapszervezeti titkár

Név: .....
(asszonyoknál leánykori név is)

Születési éve: ..... Születési helye: .....

Állandó lakcíme: .....

Kelt, 19..... év ..... hó ..... nap.

alapszervezeti titkár

MSZMP — 77.2945 Rákóczi Nyomda

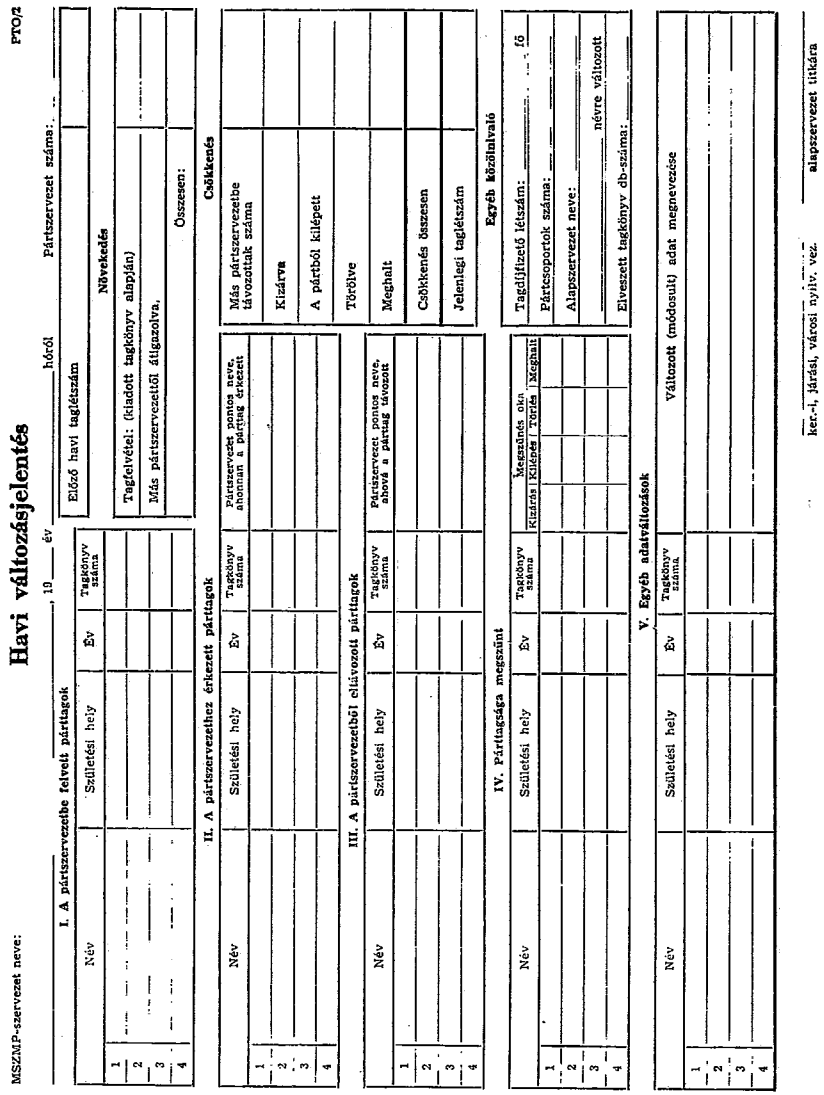

PTO/2

MSZMP-szervezet neve:

Havi változásjelentés

_____, 19___ év _____ hóról Pártszervezet száma: _____

I. A pártszervezetbe felvett pártagok

	Név	Születési hely	Év	Tagkönyv száma
1				
2				
3				
4				

Előző havi taglétszám	
Növekedés	
Tagfelvétel: (kiadott tagkönyv alapján)	
Más pártszervezetből átigazolva.	
Összesen:	

II. A pártszervezethez érkezett pártagok

	Név	Születési hely	Év	Tagkönyv száma	Pártszervezet pontos neve, ahonnan a párttag érkezett
1					
2					
3					
4					

Csökkenés

Más pártszervezetbe távozottak száma	
Kizárva	
A pártból kilépett	
Törölve	
Meghalt	
Csökkenés összesen	
Jelenlegi taglétszám	

III. A pártszervezetből elávozott pártagok

	Név	Születési hely	Év	Tagkönyv száma	Pártszervezet pontos neve, ahová a pártag távozott
1					
2					
3					
4					

Egyéb közölnivaló

Tagdíjfizető létszám: _____ fő

Pártcsoportok száma: _____

Alapszervezet neve: _____

_____ névre változott

Elveszett tagkönyv cb-száma: _____

IV. Pártfogása megszűnt

	Név	Születési hely	Év	Tagkönyv száma	Megszűnés oka: Kizárás	Kilépés	Törlés	Meghalt
1								
2								
3								
4								

V. Egyéb adatváltozások

	Név	Születési hely	Év	Tagkönyv száma	Változott (módosult) adat megnevezése
1					
2					
3					
4					

_____ ker.-i, járási, városi nyilv. vez. _____ alapszervezet titkára

PTO/5/a

PÁRTTAGNYILVÁNTARTÓ LAP

1. Bp., megye, pártbizottság, pártszervezet: .....

   Pártszervezet neve: .....

   ~~Népes~~ségnyilvántartási száma: [ ]

2. Neve: .....

   Leánykori neve: .....

   Anyja leánykori neve: .....

   Születési éve: ..... helye: .....

3. Jelenlegi foglalkozása: .....

4. Párttagság kelte: ..... 5. Munkásmozgalom kelte: .....

6. Tagkönyvszáma: [ ]

7. Eredeti foglalkozása: .....

8. Iskolai végzettsége: .....

9. Párt-, tömegszervezeti iskolai végzettsége: .....

   Állandó lakhelyének címe: .....

   .....

   Munkahelye: .....

   Munkahely címe: .....

   Érkezés éve: ..... hónapja: ..... napja: .....

   honnan érkezett: .....

   Távozás éve: ..... hónapja: ..... napja: .....

   hova távozott: .....

10. Párttagság megszűnésének éve: ..... hónapja: ..... napja: .....

    megszűnés módja: .....

    megszűnés oka: .....

A pártcsoportbizalmi

A pártalapszervezetek — bár létszámuk háromtól akár száz főig is terjedhet — a párt legalsó szervezeti egységei. Munkájuk ellátása csak úgy lehet hatékony, ha a különböző feladatok ellátása érdekében több munkaformában is dolgoznak. Ilyen munkaformák a taggyűlés, a vezetőség, a pártcsoport, az aktívacsoport (pl. agitátorok, információsok, propagandisták stb.) és az oktatási csoport. Ez utóbbiak, köztük a pártcsoportok az alapszervezetek kisebb egységei. Ezek mindenhol megalakulnak, ahol az alapszervezet taglétszáma és területi tagoltsága ezt lehetővé teszi, illetve igényli. A pártcsoportok igazodnak a munkahelyi szervezethez. Létszámuk általában 10—15 fő. Jelentőségük nagy, mert az alapszervezeti tevékenység jórészt a pártcsoportokban zajlik, tehát a pártcsoportmunka részben meghatározza az alapszervezeti munka színvonalát.

A pártcsoportok tevékenységi köre

A XIII. kongresszus küldöttei számára készült előzetes jelentés alapján 1985. január elején pártunk 25 402 alapszervezetében 72 049 pártcsoport tevékenykedett. Az MSZMP szervezeti szabályzata a pártcsoportok munkáját is szabályozza: „A pártcsoportok rendszeresen értékelik tagjaik munkáját, magatartását, a pártmegbízatások teljesítését. A pártcsoportok munkáját a csoport ülésén megválasztott és a taggyűlés által megerősített bizalmiak irányítják.*

Vannak olyan *feladatok, amelyeket a pártcsoportok érdemi munkája nélkül folyamatosan és eredményesen megvalósítani nem lehet.* Ilyenek például:

— a taggyűlés, a vezetőség által hozott határozatok, az időszerű feladatok folyamatos és személyre szóló lebontása, állandó és időszakos megbízatások kijelölése, a végrehajtás folyamatos segítése, ellenőrzése;

— a napi kapcsolattartás, a véleménycsere a párttagsággal, a dolgozókkal, a helyi gazdasági vezetőkkel, a tömegszervezeti tisztségviselőkkel, a szocialista brigádvezetőkkel;

* Az MSZMP XIII. kongresszusának jegyzőkönyve. 220. old.

— a taggyűlések, különösen a beszámoló taggyűlés tartalmi előkészítése, szervezése;
— a párttagok kommunista nevelése, munkájuk, magatartásuk kollektív értékelése, feladataik megjelölése;
— mozgósítás, szervezés pártrendezvényekre, politikai akciókra, közösségi megmozdulásokra, társadalmi munkára;
— kezdeményezés — politikai érzékenységtől vezettetve — a területükön jelentkező feladatok megoldására;
— a párttagság gyors tájékoztatása időszerű kül-, bel- és pártpolitikai kérdésekről, vállalati, intézményi, hivatali, valamint szűkebb munkahelyi politikai, gazdasági és egyéb feladatokról;
— kötetlen beszélgetések, viták kezdeményezése a párttagok és pártonkívüliek körében időszerű eszmei, politikai, gazdasági, munkahelyi kérdésekről, a felmerült problémákról;
— információk tudatos gyűjtése, hasznosítása és továbbítása a dolgozók politikai véleményéről, javaslatairól és hangulatáról;
— a párttagok személyes gondjainak megismerése, ha lehet, megoldása, illetve jelzése, az elvtársi, baráti kapcsolatok erősítése;
— a tagfelvétel szempontjából számba vehető dolgozók tudatos, tervszerű nevelése, javaslat a vezetőségnek, a taggyűlésnek a felvétel előkészítésére;
— a tagdíjfizetés havonkénti biztosítása, az egy évig érvényes tagdíjösszeg megállapítása, indokolt esetben annak mérséklésére kezdeményezés, az esetlegesen felmerülő tagdíjfizetési gondok kollektív megbeszélése.

E felsorolás is mutatja a pártcsoportélet sokrétűségét és jelentőségét. Eleget tenni a követelményeknek kellő felkészültséget, lelkiismeretes munkát és felelősségérzetet kíván a pártcsoportoktól és az egyes kommunistáktól.

A pártcsoportok irányítása

Az irányítás sajátosságai

A pártcsoportok tevékenységét a taggyűlés és a vezetőség irányítja, a bizalmi vezeti. A pártcsoport tevékenységének irányításáért elsősorban a bizalmi a felelős. Felelősséggel tartozik a taggyűlésnek, a vezetőségnek és saját pártcsoportjának.

A pártcsoport *létrehozása,* a párttagok pártcsoportokba való beosztása, a pártcsoportok *átszervezése, megszüntetése a taggyűlés hatásköre.* A pártcsoport tehát *nem testület,* ezért határozatot nem hozhat, de dönt a bizalmi megválasztásáról, illetve visszahívásáról, valamint a csoporttagok pártmegbízatásának kijelöléséről, megvonásáról, illetve a végrehajtás minősítéséről. Bármilyen kérdést megvitathat, ha annak politikai jelentőséget tulajdonít, véleményt formálhat, javaslatot tehet.

A taggyűlés irányító munkájáról

A pártcsoport tevékenységében is szükséges a tervszerűség és a céltudatosság. A tervszerűség alapdokumentuma az alapszervezetek munkaterve. Ennek alapján végzi munkáját a taggyűlés, a vezetőség és a pártcsoport is. Ennek köszönhető, hogy munkájuk összehangoltan kapcsolódik egymáshoz, a pártcsoportnak külön munkaterve ne legyen.

A taggyűlés pártcsoportokat irányító munkájában egyik fontos módszer, hogy a munkatervben megjelöli a pártcsoportok feladatait is. Ritkábban alkalmazott forma a bizalmiak taggyűlésen való beszámoltatása és az ezzel összefüggésben hozott határozatok folyamatos ellenőrzése.

A taggyűlések határozatait a végrehajtás során szükséges pártcsoportszintre lebontani, s ennek során részletesen meghatározni a pártcsoportok, illetve a tömegszervezetekben, a munkahelyi vezetésben dolgozó kommunisták feladatait.

A vezetőség irányító munkája

A vezetőségek ma már számolnak azzal, hogy az alapszervezeti feladatok legtöbbjét a pártcsoportokkal együtt, a párttagok aktivizálásával lehet megoldani.

Az irányító munka egyik módszere a *pártcsoportbizalmi meghívása* vezetőségi ülések olyan napirendjeire, amelyek tárgyalása során fontos lehet a pártcsoport véleménye, illetve, ha az érintett pártcsoport működési területének valamely kérdéséről van szó.

Helytelen az a gyakorlat, amikor a pártcsoportbizalmiakat minden vezetőségi ülésre meghívják. Ez egyrészt tájékoztatási kényelmességet takar, másrészt a vezetőségi ülések hatékonyságát rontja. Esetenként a döntést befolyásolja, a felelősséget elmossa, és az értekezlet idejét is feleslegesen megnöveli.

Helyeselhető, ha a vezetőség ülései után tart *bizalmiértekezletet.* Itt ismerteti a leglényegesebb alapszervezeti feladatokat, az azokat megalapozó érveket, segít végiggondolni és megbeszélni a pártcsoportfeladatokat. Itt történhet a következő taggyűlés napirendjének ismertetése és a napirendre való felkészítés is.

Ezeken a megbeszéléseken — esetleg napirenden kívül — a bizalmiak tájékoztatják a vezetőséget a pártcsoportot, a pártonkívülieket foglalkoztató fontos témákról.

A vezetőségen belül a pártcsoportok irányítását a szervező titkár gyakorolja, de a bizalmiakkal a vezetőség más tagjainak is állandó kapcsolatban kell lenniük.

Az irányítás fő eszköze — a feladatok kijelölésén túl — a pártcsoportok ellenőrzése, a bizalmiak beszámoltatása.

A *beszámoltatás* előtt célszerű pontosan körülhatárolni, hogy a vezetőség a pártmunka mely területét ellenőrzi, a tevékenység mely területéről kí-

ván informálódni. A beszámoltatásoknál a pártcsoportmunkát mindig a vezetőség irányító tevékenységével összefüggésben szükséges vizsgálni és értékelni, mert tevékenységük nagymértékben függ a vezetőség munkájától, annak színvonalától.

A vezetőség munkájához, döntéseihez feltétlenül szükség van a *pártcsoportok véleményére.* Az MSZMP-ben gyakorlattá vált a nagy jelentőségű határozatok meghozatala előtt a párttagság, az állami szervek, a tömegszervezetek véleményének a meghallgatása annak a lenini elvnek megfelelően, hogy a forradalmi munkáspárt az egyetlen, amelyik minden nagyobb jelentőségű kérdés eldöntése előtt megkérdezi a tagságot, a párt tegyen-e meg bizonyos lépéseket, és ha igen, azt hogyan tegye meg. Ezt a módszert az alapszervezet vezetőségében is célszerű alkalmazni.

A párttagok a taggyűléseken gyakran nem elég tájékozottak ahhoz, hogy érdemben foglaljanak állást bizonyos kérdésekben. Hiányzik a *folyamatos tájékoztatás,* amely a pártcsoportokon keresztül történhetne.

A vezetőségek *személyi kérdésekben* — kinevezés, felmentés, minősítés, kitüntetések esetén — rendkívül ritkán kérnek véleményt a pártcsoportoktól. Azt is helyes lenne általános gyakorlattá tenni, hogy a gazdasági vezetők beszámoltatásával egyidejűleg a vezetőségek igényeljék a pártcsoportoktól *a gazdasági munka politikai megítélését.*

A pártcsoportokkal szemben támasztott normákat a felsőbb pártszervek határozatai, illetve a pártvezetőség elvárásai szabják meg. Célszerű, ha a vezetőség ezeket úgy határozza meg, hogy figyelembe veszi a pártcsoportok teljesítőképességét, ami a tagok összetételétől, a politikai munkában való jártasságuktól, képzettségüktől függ.

A bizalmi — a csoport vezetője

A pártcsoport vezetése szerteágazó feladat. Jó ellátása alapos felkészültséget igényel. Ezért van nagy jelentősége a bizalmiválasztásnak. Ez általában ötévenként történik, az alapszervezeti vezetőség újjáválasztását követően. A bizalmit a pártcsoport választja, de a taggyűlés erősíti meg tisztségében. A választással jórészt eldől, milyen szervezett lesz a pártcsoport élete a következő ciklusban.

Esetenként vita folyik arról, hogy *vezető-e a pártcsoportbizalmi?* Ha a vezetésen elsősorban mások számára célok (feladatok) kijelölését, a munka összehangolását és a feltételek biztosítását értjük, úgy a bizalmi jórészt rendelkezik ezekkel a kritériumokkal. Tíz-tizenöt kommunista politikai ténykedését jól összehangolni nem is a legcsekélyebb vezetői feladat.

A pártalapszervezetek nagy többsége törekszik az igényes kiválasztásra, melynek szempontjai között szerepel, hogy az legyen a bizalmi, aki becsületesen dolgozik, ideológiai, politikai felkészültsége erre alkalmassá teszi, érti és következetesen képviseli a párt politikáját, jó áttekintő és szervezőkészsége van, kezdeményező, képes az új befogadására, munkatársai megbecsülik, demokratikus módon képes vezetni a csoportot, és a magánélete

sem kifogásolható. Helytelen az olyan gyakorlat, ahol a kiválasztás fő szempontja a bizalmijelölt beosztásából adódó nagyobb mozgási lehetőség.

A bizalmi legyen tájékozott

A pártcsoport jó színvonalú vezetésének feltétele a bizalmi tájékozottsága a csoportot érintő, érdeklő kérdésekben. Ezért kellő időben hozzá kell jutnia minden olyan információhoz, amelyre szüksége van vagy lehet.

A tájékozódás és az információszerzés nem lehet alkalomszerű vagy véletlen eset. Ez *munkafolyamatot* jelent, amit állandóan fenn kell tartani, meg kell újítani. De az igénykielégítés nem megy mindig automatikusan. Az alapszervezeti vezetőség, a munkahelyi vezető ugyanis nem feltétlenül ismeri a bizalmi információigényének összes konkrét tartalmát. E tekintetben (és még sok más esetben) tehát a bizalminak kezdeményezőnek is kell lennie.

A helyi témákban való tájékozottság egyik feltétele, hogy tisztában legyen azzal: *mely témában kitől szerezhet kellő mélységű információt.* Továbbá képes legyen az esetenkénti vagy témánkénti információhalmaz ésszerű szelektálására, a fontos és kevésbé fontos megkülönböztetésére.

A gyakorlatban a bizalmiak többnyire megkapják, illetve megszerzik a szükséges ismereteket. Ennek ellenére egy részük nem tartja elégségesnek adott ismeretanyagát. Megtörténik, hogy az irányító szervtől kapott közérdekű tájékoztatás nem, vagy csak leszűkítve jut el a bizalmiakhoz. Van olyan munkahelyi vezető, aki épít ugyan a bizalmi és a pártcsoport politikai kötelezettségeire — például egyes népszerűtlen, de szükséges intézkedései melletti kiállásra —, ám ezzel a kapcsolatot lezártnak is tekinti, a pártbizalmit nem tájékoztatja kielégítően az őt érdeklő munkahelyi helyzetről. Ez a bizalmi hibája is lehet, ha tudomásul veszi az effajta kapcsolatot.

A tárgyilagosság követelménye itt egy rövid kitérőt kíván. Ugyanis egészen más a helyzet, ha egy munkahelyi vezető azért nem épít a pártcsoportra, mert az gyengén működik, vezetőjével együtt ragaszkodik ugyan jogaihoz, de kötelességeit elhanyagolja. Ilyen esetben a munkahelyi vezető tartózkodása érthető (ha nem is helyeselhető). Ezért a pártcsoport és vezetője ne puszta lététől várja el tekintélyének biztosítását, hanem csakis aktív, hasznos politikai tevékenység által, ténylegesen elősegítve ezzel a munkahelyi feladatok megoldását.

A bizalmi tájékozottságának nélkülözhetetlen forrása a *napi sajtó* — mindenekelőtt pártunk központi napilapja —, a *politikai folyóiratok,* valamint a *rádió és a televízió megfelelő adásai.*

A pártcsoportbizalmik a csoportmunka fontos tapasztalatairól rendszeresen (havonta, de szükség szerint menet közben is) *tájékoztatják az alapszervezet vezetőségét.* Ezek a tájékoztatások magukba foglalják a taggyűléstől vagy a vezetőségtől kapott feladatok teljesítésének helyzetét, az esetle-

ges gátló tényezőket, a pártcsoportban (és a munkakörnyezetben) érzékelhető közhangulatot és a kiváltó okokat. Ennek keretében ismertetik az egyes fontos és sokakat közvetlenül érintő gazdasági döntések, intézkedések fogadtatását, a felszínre került politikai nézeteket, általában mindazt, ami lényeges a vezetőség informáltságához, végső soron a pártalapszervezeti és a pártcsoportmunka folyamatos tervezéséhez és szervezéséhez. A bizalmi alkalomszerűen elmondja személyes, vagy továbbítja a pártcsoport véleményét a terület gazdasági vezetőjének is az őt érintő, munkájával kapcsolatos tapasztalatokról.

A pártcsoport munkájának tervszerűsége, a pártcsoport-értekezlet

Már volt róla szó: a pártcsoportok munkáját — a taggyűlés megbízása alapján — az alapszervezet vezetősége irányítja. A vezetés azonban — mint a vezetőség és a párttagság közötti összekötőnek — a pártcsoportbizalmi feladata. Ezt többségük — ha nem is mindig az elvárható színvonalon — ma már *tervszerűen* végzi. Tervezi a pártcsoport-értekezletek rendjét és bizonyos határok között az éppen soron következő napirendjét. Megtervezi a taggyűlési és vezetőségi határozatok végrehajtásának sajátos pártcsoportfeladatait, kialakítja ezzel összefüggésben javaslatait a személyre szóló pártmegbízatásokra. Végül megtervezi a végrehajtás ellenőrzésének módját és idejét. Hangsúlyozni kell: e munka színvonalában még nagy eltérések vannak. Adódik ez a bizalmiak felkészültségének, gyakorlati idejének eltéréseiből és persze felelősségérzetük mélységéből, de nem kevésbé a vezetőségi munka szervezettségéből, következetességéből és még sok egyébből (pl. a kiválasztás minőségéből).

A pártcsoportmunka jellegénél fogva *nem igényel adminisztrációt.* Ami követelmény: a tervszerűség, szervezettség.

A pártcsoport tervszerű és szervezett tevékenységének fontos előfeltétele a rendszeres, tartalmas csoportértekezlet. A *rendszeresség* — amely minden folyamatos munka alapkövetelménye — biztosítja a csoport tevékenységének ritmusát, a feladatadás—beszámoltatás—feladatadás folyamatának kollektív érvényesítését, a tagok közötti politikai kapcsolatteremtést és -tartást, az előre nem tervezett, de közös érdeklődésre számot tartó kérdések megbeszélésének lehetőségét, az eltérő nézetek ütköztetését és az elvszerű vitát, és ezzel a pártszervezet eszmei-politikai-cselekvési egységének alakítását, magasabb szintre emelését.

Milyen legyen a pártcsoport-értekezlet? Miként szervezzük a csoport munkáját?

Pártcsoport-értekezletet általában két taggyűlés között egyszer szoktak tartani. Rendkívüli esetben, különösen fontos, aktuális kérdések megvitatására esetenként külön értekezletet, kibővített vagy összevont — két pártcsoport közösen — értekezletet is össze lehet hívni.

Az értekezlet csak akkor lesz *tartalmas,* ha a csoport tagjai — az informatív jellegűeket leszámítva — csak olyan témák megbeszélésére ülnek össze, amelyekben kellően tájékozottak és amelyeket így érdemben meg is tudnak vitatni.

Az oldott hangulat bátorítólag hat, lehetővé teszi azoknak bekapcsolódását is a megbeszélésbe, akik nagyobb nyilvánosság előtt nehezen, vagy egyáltalán nem szólalnak meg. A bensőséges hangulat segíti az új párttagok beilleszkedését és általában a nyílt véleménycsere kialakulását.

A pártcsoport-értekezlet *a pártdemokrácia egyik fóruma.* A bizalmi javaslata alapján itt osztják el a csoport tagjai között a személyre szóló feladatokat, itt történik az egyéni megbízatások végrehajtásának értékelése, ellenőrzése.

A pártbizalminak ahhoz, hogy helyes javaslatokat tehessen a pártmegbízatások és a pártfeladatok elosztására, illetve hogy a csoport tagjai e javaslatokhoz érdemben szólhassanak, ismernie kell az egyének képességeit, adottságait és más, egyéb fontos személyi tulajdonságait, sőt családi helyzetét, esetleges gondjait, problémáit is. Ezek ismerete nélkül csak véletlenszerűen lehet feladatokat kialakítani.

A pártcsoport-értekezleteknek fontos szerepük lehet a *döntés-előkészítés folyamatában* is. Az itt kialakuló közös állásfoglalások, javaslatok, ajánlások eljutnak a vezetőséghez, amely azokat felhasználva hasznosítja az alapszervezet vezetésében, így a döntések (határozatok) előkészítésében is.

A taggyűlések munkájának, tárgyszerűségének javítását segítheti, ha a pártcsoport-értekezletek egyik feladatává a *taggyűlés előkészítése* válik. Gyakori, hogy a pártcsoport tagjai előzetesen megvitatják a következő taggyűlés napirendjét, s már egyeztetett, közös véleményt, javaslatot „visznek" a taggyűlés elé. Ami természetesen nem zárja ki a további véleménynyilvánítás, a vita lehetőségét, inkább segíti, hogy a résztvevők esetenként ne „kalandozzanak el" hozzászólásukban a napirendtől. Ez a módszer csak látszólag csökkenti a párttagság aktivitását, azáltal, hogy a taggyűlésen viszonylag kevesen szólnak hozzá. Valójában a párttagság egy része bátrabban mondja el véleményét egy kisebb csoport előtt, míg egy „nagyobb fórum" résztvevői között talán hozzá sem szólna. Így a napirend előzetes vitájával a tagság egy szélesebb körének javaslatai is a döntés-előkészítés részévé válhatnak.

A pártcsoporton belüli főbb feladatok

Valamennyi párttag — immár a szervezeti szabályzatban is megfogalmazott — kötelessége, hogy cselekvően *vegyen részt a „párt utánpótlásának nevelésében".* Ez a feladat így az eddiginél is érzékelhetőbb tennivalókat ad a pártcsoportoknak.

Az elterjedt gyakorlat szerint többnyire a pártcsoport maga választja ki környezetéből azokat a személyeket, akik előreláthatólag — nem túlzottan hosszú idő elteltével — alkalmassá válhatnak a párttagságra. A kiválasztott pártonkívüliekkel a pártcsoport egyes tagjai személyre szólóan foglal-

koznak, s időnként a pártcsoport soros megbeszélésén adnak számot megbízatásuk tapasztalatairól. A párttagságra előkészítő politikai munka — mint általában a párt politikája is — nyílt, a jelöltekkel és családjukkal megbeszélt, velük egyetértésben történik.

A párttaggá nevelés természetesen nem csupán a pártcsoportokban folyik. Pártmegbízatásként végeznek ilyen munkát a tömegszervezetekben — főleg a szakszervezetekben és a KISZ-ben — foglalkoztatott kommunisták is. A pártba felvételüket kérő fiatalok egyik ajánlója mind gyakrabban az illetékes KISZ-alapszervezet taggyűlése.

A tagfelvételi munka általában kedvező összképe azonban bizonyos feszültségeket, helyenként gyengeségeket is takar. Némely pártcsoport részéről tartós ideje nincs konkrét ajánlás, noha párttagságra alkalmassá válható munkatársak vannak a környezetében, és felvételük kívánatos volna. E feladat háttérbe szorulása mellett az ok nemegyszer az érintett pártcsoport (vagy maga az alapszervezet vezetősége) által túlzottan magasra állított felvételi követelményben is kereshető. (A másik végletre, a követelményszint elfogadhatatlanul alacsonyra állítására szintén vannak példák.)

Nem helyeselhető az olyan tagfelvételi terv, amelyben naptári időpontra rögzítik: kit, mikor fognak felvételre ajánlani. Az emberek ideológiai, politikai fejlődésének elérendő szintjét nem lehet előre programozni. Ki előbb, ki később válik alkalmassá a párttagságra a korábban elképzeltnél. Egyáltalán nem helyes módszer pártcsoportban tagfelvételi tervet készíteni. Erről az alapszervezet munkatervében legyen szó.

A *nevelési folyamat* a tagfelvétellel nem zárul le, hanem *a pártalapszervezetben tovább folytatódik.* A tartalmi feladatok mellett nagy szerepet kap az új emberi, elvtársi kapcsolatok kialakítása, a szervezeti életbe való bekapcsolódás, az új kollektívába való beilleszkedés. Tapasztalatok bizonyítják: elsősorban a pártcsoport képes arra, hogy családiasabb, bensőségesebb hangulatával olyan légkört teremtsen, amely elengedhetetlen az eredményes munkához, az alkotókedv kibontakoztatásához, az együvé tartozás érzésének elmélyítéséhez. Az MSZMP XIII. kongresszusa határozatában is megfogalmazta, hogy a „pártszervezetek alkossanak olyan jó szellemű közösségeket, amelyek elősegítik, hogy a párttagokat még inkább a példamutató helytállás, a szerény, fegyelmezett magatartás jellemezze."*

A pártcsoportok kommunista közösségi jellegét fejezi ki a csoporttagok egymás, valamint pártonkívüli társaik gondjai, problémái iránti érzékenysége és készsége a megoldás elősegítésére, még inkább a szűkebb munkahelyen túlmutató (például üzemi, vállalati, intézményi) nehézségek, feladatok megoldásáért érzett felelősségük, segítőkészségük megnyilvánulásai.

A pártcsoportok munkája a munkahelyi feladatok, a gazdasági teljesítmény növelését célzó előírások, tervek megvalósításának segítéséhez kapcsolódik.

Tagjaik közül sokan kapnak *konkrét agitációs feladatokat* mindazon kérdésekben, amelyek befolyásolják a munkahelyi légkör, a munkakedv alakulását.

A munkahelyi agitációban a párttagság kisebb — de nem elhanyagolható — hányada ma még nem vállal méltányos részt. Az ok többnyire felkészültségbeli, informáltságbeli hiányosság és az ebből fakadó politikai bátortalanság.

Az agitáció velejárója a nyílt, őszinte véleménynyilvánítás, a bátor kiállás. Az a kommunista, aki nincs meggyőződve igazáról, az érvelésben hamar alulmarad. Ezért is szükséges, hogy a pártcsoport tagjai rendszeresen fejlesszék *vitakészségüket,* gyarapítsák tudásukat.

A munkahelyi vezető jogosan igényli a közös feladatok politikai alátámasztását a pártcsoporttól. Ez jórészt agitációt jelent. Nem feladata viszont az agitációnak egyes munkahelyi gyengeségek, vezetési hibák „megmagyarázása". Ellenkezőleg, az agitáció hitelét erősíti, ha ezeket kertelés nélkül felveti, de a felelősség mellett a helyzet megváltoztatásának szükségességére és lehetőségeire is rámutat.

A pártcsoportnak lényeges feladata *a munkahelyi demokrácia helyi fórumai tartalmas működésének* elősegítése. Sok helyen azonban ezt csupán az alapszervezeti vezetőség feladatának tartják. Ezért például a termelési tanácskozásokra a pártcsoport nem készül. A helyileg nagy jelentőségű kérdésekben, megvitatása előtt, célszerű e téren is összehangolni a pártcsoport tagjainak véleményét.

Általánosságban megállapítható, hogy a pártcsoportok feladata rendkívül változatos. Még egy alapszervezeten belül is *a munkahely, a lakóterület jellegének megfelelően* lényeges különbség lehet az egyes pártcsoportok feladatköre között, mivel a pártcsoportoknak politikailag és konkrétan kell reagálniuk a kollektívájukban felmerülő minden lényeges kérdésre.

A bizalmi egyik személyes feladata *a tagdíjak beszedése.* A tagdíjfizetés a párthoz tartozás egyik kifejezője, a szervezet anyagi támogatása, amely a szervezeti szabályzat által előírt kötelesség, a párttagság egyik feltétele.

Melyek a pártcsoportbizalmi *feladatai a tagdíjfizetéssel* kapcsolatban? (A gazdasági felelős feladatait a róla szóló fejezetben részletesen ismertetjük. Ott találhatók a számmal jelölt mellékletek is.)

A tagdíjat továbbra is a tagdíjbefizetési (bizalmi) lapon kell elsődlegesen elszámolni. (Lásd: „A—36 Tagdíjfizetési tömb", 7. sz. nyomtatványminta.)

A tagdíjbefizetések alapbizonylata változatlanul ez a bizalmi lap és a tagkönyv.

Tekintettel arra, hogy a tagbélyeg megszűnt, a bizalmi lapot — amely önátírós, 2×25 lapot tartalmazó tömb — két példányban kell kitölteni.

A fejrovatokban meghatározottaknak megfelelően minden tagdíjfizetés esetén az adatok valódiságát a párttag aláírásával kell igazoltatni. Az ellenjegyzés a párttagsági könyvbe a bizalmi aláírásával történik.

A pártcsoportba tartozó, az adott hónapban bármilyen okból tagdíjat nem fizető párttagok nevét, átlagkeresetét, a megállapított tagdíj összegét és a fizetési kategóriát a tagdíjfizetési lapon szerepeltetni kell. A nemfize-

* Az MSZMP XIII. kongresszusának jegyzőkönyve. 207. old.

tés miatt üresen maradt 6-os, 7-es és 8-as oszlopok soraiba a pártcsoportbizalmi a nemfizetés általa ismert indokát írja be. Ha a bizalmi lapra téves adat került, a bejegyzést törölni kell, s a helyes adatot a következő sorban, de mindkét esetben a párttag aláírásával ellenjegyzetten kell a lapra felvezetni. A lap üresen maradt sorait átlósan is át kell húzni.

A bizalminak a pártalapszervezet gazdasági felelőse részére történő elszámoláskor a beszedett tagdíj összegével együtt az „A—36 Tagdíjfizetési tömb"-öt is magával kell vinnie.

A gazdasági felelős által kitöltött „Bevételi pénztárbizonylat"-ot (3/a sz. nyomtatványminta) és az „A—36 Tagdíjfizetési tömb"-öt mindketten aláírják — a befizetés tényének igazolására. A bizonylat egy példányát a bizalmi kapja, amit a bizalmi lap tömbben maradt példányához csatolva őriz.

A bizalmi feladata a tagdíjelszámolással ekkor még nem zárult le. Az alapszervezet elszámolását a felsőbb pártszervhez az „A—37 Tagdíjelszámolási lap"-on (8. sz. nyomtatványminta) végzi. Ezen a bizalminak aláírásával — ellenjegyzésként — igazolnia kell, hogy a pártalapszervezet gazdasági felelőse által a bizalmi lapról erre az elszámolási lapra felvezetett adatok a valóságnak megfelelnek.

A bizalmi ezzel havi tagdíjelszámolási kötelezettségének eleget tett.

Ellenőrzés a pártcsoportban

A bizalmi és a pártcsoport ellenőrzési feladatokat is ellát, s ez része a pártellenőrzésnek. Az ellenőrzés minden munkafolyamatnak, így a bizalmi és a csoport munkájának is befejező szakasza, de egyben a további feladatok kiindulási pontja.

A helyesen felfogott és alkalmazott ellenőrzést nem a hibák mindenáron való keresése jellemzi. Célja alapvetően a csoporttagok nevelése, felelősségérzetének erősítése, jellemének, erkölcsi magatartásának formálása és ezzel alkalmassá tétele a nagyobb követelmények megoldására, illetve a hibák megelőzésére. Az ellenőrzés során térjünk ki a csoporttagok párt megbízatásának mértékére és minőségére.

A legátfogóbb ellenőrzésre az *év végi beszámoló taggyűlések előtt* kerül sor, a taggyűlés politikai-tartalmi előkészítésének folyamatában. A bizalmi — a vezetőséggel egyeztetve — személy szerint értékeli az egyes csoporttagok tevékenységét megbízatásai teljesítéséről, valamint munkahelyi magatartását és helytállását. Az illetékes pártszerv véleménye alapján tájékoztatást ad azon csoporttagok munkájáról, akik máshol végeznek párttevékenységet.

Az értékelés a bizalmi részéről *körültekintő előkészítést* igényel. Nemcsak a munkahelyi feladatok teljesítésére irányuló pártmegbízatást kell értékelnie, ami rendszeresen nyomon követhető, hanem információkat kell szereznie a más tömegszervezetekben, -mozgalmakban, a munkásőrségben stb. végzett munkáról is, és azokról a tényekről, amelyek nem voltak külön megbízatás részei ugyan, de a csoporttagok reális és átfogó megítélésében fontos helyet foglaltak el.

Értékeli például, hogy a csoport tagjainak egyénileg milyenek a politikai, munkatársi kapcsolatai a pártonkívüliekkel, milyen a munkafegyelmük, közéleti aktivitásuk, mennyire tájékozottak a munkahely fontos kérdéseiben, valamint a nemzetközi és a belpolitikai életről. Kezdeményezők-e vagy csupán végrehajtók (ami nem feltétlenül jelent elmarasztaló minősítést), törődnek-e szakmai és politikai továbbképzésükkel?

Miként a pártcsoportokra, úgy a párttagokra is igaz, hogy nem támaszthatunk valamennyiükkel szemben egyforma követelményeket.

A képességek szerinti különbségeket már az egyéni megbízatások megfogalmazásánál is figyelembe kell venni. A feladatok végrehajtására kiterjedő ellenőrzéseknek is ez az alapja. Az év közbeni és folyamatos ellenőrzés mellett a pártcsoportbizalmi (illetve a vezetőség) hatékony módszerként alkalmazhatja az év végi beszámoló taggyűléseket megelőző egyéni beszélgetéseket. Ezeken számos olyan információ, probléma kerülhet napvilágra, amely sem a taggyűléseken, sem a pártcsoport-értekezleteken nem érzékelhető, de befolyásolja a párttag megbízatásainak teljesítését, illetve értékelését.

Az értékeléseket a pártcsoport megvitatja, kiegészíti és rendszerint elfogadja. A bizalmi munkáját a vezetőség jelen levő tagjai minősítik a vezetőség megbízásából, s ez szintén vita tárgya lehet.

Helyeselhető az a ma még csak kevés helyen alkalmazott gyakorlat, hogy a beszámoló taggyűlést megelőző pártcsoport-értekezleten véleményt mondanak a vezetőség és a titkár munkájáról is.

Az értékelések alapján döntenek az addigi pártmegbízatások megerősítéséről vagy megváltoztatásáról, új megbízatások adásáról, és megfogalmazzák az egyéni és csoportmunka konkrét követelményeit.

*

A tapasztalatok összegezéseképpen leszögezhető, hogy a pártcsoportok a hatékony pártélet szükségszerű feltételei. Ezért a pártcsoportmunka fejlesztése a hatékony párttevékenység egyik alapvető feltétele és feladata.

A fentiekből következik, hogy a pártcsoport sokirányú követelményeket állít a bizalmi elé. Ezeknek jól megfelelni nem tartozik a könnyen elvégezhető pártmegbízatások közé. Ugyanakkor ez a munka is sok örömet tartogat annak, aki lelkiismerettel és hozzáértéssel végzi. A pártcsoport jó közösséggé kovácsolása, a csoporthoz tartozó párttagok politikai feladatainak célszerű összehangolása, mások megtisztelő elismerésnyilvánítása sikerélményt nyújt a bizalminak, újabb munkára lelkesít.

A bizalmi is hozzájárulhat becsületes helytállásával a politikai munka iránti tisztelet erősítéséhez, a párt tekintélyének növeléséhez.

A propagandista

A propaganda mai jellemzői

A pártalapszervezet az adott lakóhely vagy munkahely, illetve annak egy részének, részlegének politikai centruma. Sokrétű és jól szervezett tevékenységet fejt ki annak érdekében, hogy a marxizmus—leninizmus eszméin alapuló politikánk céljai, törekvései minél optimálisabban megvalósuljanak. E sokrétű tevékenységnek jelentős frontja az ideológiai, eszmei-politikai nevelő munka, melynek egyik legfontosabb összetevője a propagandamunka, szűkebb értelemben a pártoktatás.

A propaganda feladata, hogy a marxizmus—leninizmus eszmerendszerét s a párt ezen alapuló politikáját *rendszeresen, folyamatosan, tudományos megalapozottsággal* terjessze, oktassa, magyarázza, védelmezze. Az elméletet és a politikát egyidejűleg ismertesse és értelmezze. Emellett — az eszmerendszer természetéből adódóan — világnézeti, erkölcsi ráhatás is; erkölcsi elveink, normáink, értékeink, a szocialista életmód formálásának is színtere. A propaganda fontos célkitűzése a marxista—leninista világnézet megalapozása és alakítása, a világnézeti-politikai meggyőződés formálása. A stratégiai horderejű politikai folyamatok és a helyi politikai döntések értelmezésével a politikával egyetértő, azt támogató közvéleményt kell létrehoznia. Fontos jellemzője, hogy nem öncélú, nem áll meg csak az ismeretek közlésénél, a meggyőződés formálásánál, hanem céljai a magatartás formálásáig, a cselekvés ösztönzéséig terjednek.

Ez a folyamatos tevékenység a pártalapszervezetekben fórumot, lehetőséget biztosít a párttagoknak ideológiai, politikai képzésre, gazdagodásra, aktív politizálásra, személyiségük kibontakoztatására.

Ily módon a propagandamunka a párt *ideológiai, politikai és cselekvési egysége* — folyamatosan feladatot jelentő — *megteremtésének eszköze,* a pártmozgalom része, az aktív politizálás, a politikai cselekvés tudati megalapozásának folyamata.

Az alapszervezet politikai centrum, s a szervezésében folyó propagandamunka — mint minden tevékenysége — kisugárzik a pártonkívüliekre is. A pártoktatás különféle tanfolyamain s a propaganda kötetlenebb formáin (előadásos propaganda) pártonkívüliek is megkezdhetik eszmei fejlődésük megalapozását, majd fejlesztését. A pártpropaganda így *a párt tömegbefo-*

lyásának is része. Kétségtelen, hogy ez ma már a tömegpolitikai munka többi elemével — agitáció, tájékoztatás —, illetve a tömegszervezeti propagandával (szakszervezeti oktatás, KISZ, HNF) jól összehangolt együttműködésben lehet leginkább hatékony és eredményes. E komplexitás szükségességét az MSZMP XIII. kongresszusa a következőképp fogalmazta meg határozatában: „A korábbinál többet kell tenni a politikai tudat formálásáért. Ehhez jobban össze kell hangolni a propagandát, az agitációt és a tömegtájékoztatást, hasznosítani kell a társadalomtudományi kutatások eredményeit, a közvélemény és a közhangulat tudományos vizsgálatának tapasztalatait."*

A propaganda jellege a társadalmi viszonyok fejlődésével együtt folyamatosan változik, formálódik. A munkásmozgalom kezdeti időszakában az elméleti munka, valamint az agitációs és propagandatevékenység a munkásosztály politikai hatalomátvételét, a forradalmat kívánta tudatilag megalapozni.

Lenin a propagandának ezt a feladatát így jellemezte: „A szociáldemokráciának éppen az a feladata, hogy a munkások megszervezésével, a közöttük végzett propagandával és agitációval a munkásoknak az elnyomók ellen vívott spontán harcát az egész osztálynak, egy meghatározott politikai pártnak meghatározott politikai és szociális eszményekért vívott harcává változtassa."**

Erre a korszakra tehát az jellemző, hogy az eszmerendszer egy általa még meg nem érintett tömeggel találkozott, és a forradalmi elmélet igazságerejénél, mozgósító erejénél fogva gyorsan terjedt az azt befogadni akaró tömegekben.

Ma, nálunk — negyven évvel a felszabadulás után — módosult a klaszszikus képlet. Hazánkban a tudati állapotot a *marxista elmélet hegemóniája* jellemzi. A lakosság jelentős része ebben a szellemi atmoszférában nőtt fel. Az oktatási rendszert, a tömegtájékoztatást, művészetpolitikát, tudománypolitikát áthatják a marxizmus—leninizmus elvei. Természetesen vannak nem marxista tudati elemek is, hisz a hegemónia nem jelent homogenitást. Éppen ezért: „Ideológiai munkánk segítse elő a szocialista fejlődéssel és a világban végbemenő változásokkal összefüggésben felmerülő új kérdések marxista—leninista megválaszolását, az előrehaladást szolgáló új gondolatok befogadását. Késedelem nélkül reagáljon az elveinket és politikánkat bármely oldalról eltorzító nézetekre, leplezze le a szocializmustól idegen eszméket és törekvéseket, utasítsa el a valóságtól elrugaszkodó voluntarista megnyilvánulásokat, ... folytassa a harcot az imperializmus antikommunista propagandája, a burzsoá eszmék, a maradi nézetek ellen."***

A politikai propaganda elsődleges célja — ennek szellemében — a különböző szinten és mélységben meglevő marxista tudat és világnézet továbbfejlesztése, szocialista jegyeinek kibontakoztatása, védelme, ezek révén pedig a szocialista társadalom építésének eredményesebbé tétele. Az MSZMP XIII. kongresszusa ezt a feladatot a következőképpen ajánlja a pártszervezetek figyelmébe: „Az ideológiai munkát a politikai, gazdasági és kulturális feladatok megoldásával szoros egységben kell fejleszteni. E munka eredményessége fontos mércéje a pártszervek és a pártszervezetek egész tevékenységének. Az alapszervezetekben folyó ideológiai munka készítse fel a kommunistákat, hogy környezetükben eredményesen terjesszék eszméinket, magyarázzák politikánkat, és mozgósítsák a dolgozókat céljaink megvalósítására."*

A politikai meggyőző, felvilágosító munka ma már a társadalom szellemi életének egyik legszélesebb körű, legtudatosabb és leghatározottabb folyamatává vált. (Gondoljunk csak arra, hogy a felszabadulást megelőzően a kommunisták propagandamunkájukat sokszor illegalitásban, kevés embert érintő, rossz, objektív körülmények között — pl. a Csillagbörtönt a párt egyetemének nevezve — végezték.) Ez a propagandamunkán is nyomot hagyott. Ennek fontosabb összetevői:

Tömegessé válás. Ma, csak a pártoktatás különböző tanfolyamain több mint 600 000 ember tanul évente. Ha ehhez hozzávesszük a tömegszervezetek propagandamunkáját, az állami oktatásban az egyetemi, főiskolai marxizmus oktatást, akkor nyilvánvaló, hogy az ország felnőtt lakosságának csaknem felére terjed ki a politikai nevelő munka.

Intézményesülés. Kiépült a politikai propaganda intézményrendszere: az MSZMP Politikai Főiskolája, a megyei oktatási igazgatóságok, valamint KISZ-iskolák, szakszervezeti iskolák országos hálózata. Ezek mellett intézményesen segíti a propagandamunkát az MSZMP KB Társadalomtudományi Intézete, a Párttörténeti Intézet, a Kossuth Könyvkiadó és a Reflektor Kiadó is.

Eszközellátottság javulása. Az elmúlt negyven év során kialakult és igen jelentős méretűvé vált az anyagi-technikai eszközbázis. Jól tükrözi ezt, hogy a propagandamunka jól felszerelt épületekben, korszerű oktatástechnikai eszközökkel — audiovizuális eszközök, videotechnika — folyik.

Kapcsolatrendszer-bővülés. A tudományos-technikai fejlődés nyomán, a különböző tömegkommunikációs eszközök, sajtótermékek, az általuk biztosított információbőség kedvezőbb feltételeket teremt a hagyományos politikai propagandához is. A közművelődéssel, az oktatással, valamint a kultúra egyéb területeivel (TIT, művelődési, oktatási intézmények stb.) való kapcsolata hatékonyabbá teszi a mai tudatformáló munkát, fokozza hatékonyságát.

Tudatosabbá, tervszerűbbé válás. A politikai propaganda belső struktúrájának, tagoltságának kialakulásával együtt felvetődött s tervszerűvé vált beiskolázás, a mozgósítás is. A pártszervezetek középtávú és éves tervekben meghatározottan mozgósítják a kádereket a politikai képzés különböző formáira. (A tervek — a pártszervek hatásköri listájának megfelelően

* Az MSZMP XIII. kongresszusának jegyzőkönyve. 203. old.

** *Lenin:* Legközelebbi feladataink. LOM. 4. köt. Kossuth Könyvkiadó 1964. 176—177. old.

*** Az MSZMP XIII. kongresszusának jegyzőkönyve. 202—203. old.

* Az MSZMP XIII. kongresszusának jegyzőkönyve. 205. old.

— a pártonkívüliekre is kiterjednek.) Természetesen a tervek ellenére a beiskolázások menet közben módosulhatnak, s találkozhatunk még pontatlansággal, a nem megfelelő képzési forma kiválasztásával is.

Tartalmi sokrétűség. A káderképzés és a tömegpropaganda, valamint ezek igen sokféle tanfolyami formája — közülük is elsősorban a káderképzés továbbképző tanfolyamai — igen sokszínű, a marxizmus fő ágait, új diszciplináit, ezek fontosabb kérdéscsoportjait, valamint a politika, a pártmunka különböző területeit átfogó rendszert alkotnak. Ez lehetőséget ad a pártszervezeteknek és az egyéneknek is, hogy ki-ki érdeklődésének és munkájának megfelelően is szervezze politikai továbbképzését. A tanfolyamok tartalmi és szervezeti korszerűsítésén a Központi Bizottság folyamatosan dolgozik.

Demokratizálódás, alkotó jelleg. A fejlett szocialista társadalom építése új kérdéseket vet fel, amelyek megválaszolását illetően a klasszikusok műveiben elsősorban nem kész válaszokat, hanem módszert, szemléletmódbeli támaszt találunk. Ebben a helyzetben a propaganda feladata nem lehet csupán a „kész elmélet szállítása" és a saját helyzetre való alkalmazása, hanem valamilyen módon részt kell vállalnia az új kérdések megoldásából is. A meglevő, kialakult elméleti-ideológiai válaszok mellett együtt kell élnie a formálódó, alakuló válaszokkal vagy a még meg nem válaszolt kérdésekkel is. A propaganda tehát nemcsak a kész válaszok továbbítója, hanem az *új válaszok formálódásának* közege is. A propagandamunka során százezrek találkoznak az elmélettel, a politikával; ez a találkozás, a megértés, a befogadás nyilván önálló alkotó mozzanatokat is tartalmaz: a saját világkép formálását, a mai válaszok fontolgatását, továbbgondolását. Éppen ezért a propagandában — miként a társadalom egészében — is szükséges az alkotó, újat hozó, innovatív készség kibontakozása és nem kizárólag annak központi műhelyeiben.

A propagandista az alapszervezetben

A propagandista megbízatását az alapszervezeti taggyűléstől kapja. Nem feltétlenül vezetőségi tag, de nem is kizárt, hogy az legyen. Mindenképpen kiemelkedően fontos szereplője, „kulcsfigurája" az alapszervezet politikai, ideológiai életének. A pártszervek és -szervezetek feladata, hogy a propagandistákat bevonják a politikai feladataikkal összefüggő ideológiai tennivalók kialakításába és kidolgozásába. Ezek alapján nyilvánvaló, hogy a propagandistamegbízatás — a konkrét pártoktatási munkán túl, illetve annak elvégzése révén — igen jelentős tennivalókkal jár. A propagandistának érzékelnie kell az alapszervezet és környezete ideológiai-politikai folyamatait, jelenségeit, érzékenyen reagálnia kell rájuk, hisz az ezzel kapcsolatos feladatok kialakítása, végrehajtása számára folyamatos munkát jelent. Továbbvíve ezt a gondolatsort, nem kerülhet ideológiai természetű napirend a taggyűlés vagy a vezetőség elé anélkül, hogy a propagandista ebben ne dolgozott volna. Munkájának, véleményének benne kell foglalnia a döntésekben, állásfoglalásokban. Ezt természetesen csak pártoktatói munkája színvonalas ellátására támaszkodva tudja biztosítani.

A propagandista fő feladata az alapszervezetben a pártoktatás, az oktatási csoportba tömörült párttagok és pártonkívüliek eszmei-politikai munkájának irányítása.

Az ezzel kapcsolatos feladatok már az oktatás megindulása előtt adottak. Ezek *az előkészítés, a tervezés, a szervezés* feladatai. Nagyon sok múlik azon, hogy milyen színvonalú ez a munka. Fontos feladat az oktatási forma szervezeti keretének megválasztása (tanfolyamszerű vagy kötetlenebb, pl. előadásos propaganda) és a témakör jellegének (gazdaságpolitika, nemzetközi politika, ideológiai kérdések stb.) kijelölése. Ez nem történhet másként, mint a propagandára vonatkozó aktuális határozatok, irányelvek; a párttagság és az alapszervezet hatásköri listáján szereplő pártonkívüliek politikai képzését tartalmazó középtávú terv; valamint az éppen az évben a pártoktatás hallgatóit jellemző érdeklődési kör egyidejű ismeretében. A hallgatói összetételhez hasonlóan az alapszervezetek többségében a tanfolyamtípusokat is több évre előre megtervezik. Ez esetben a megfelelően karbantartott tervek aktualizálása, az évente szükséges változások beépítése a feladat.

A pártoktatás előkészítése során a tartalmi kérdések és a hallgatói összetétel kialakítása mellett a szervezési és a technikai mozzanatokra is figyelmet kell fordítani. Meg kell találni a foglalkozások optimális időrendjét, ritmusát. Gondoskodni kell a megfelelő helyiségről és a pártoktatáshoz szükséges eszközökről (audiovizuális eszközök), háttérirodalomról stb. Sok helyen ennek érdekében művelődési intézmények, könyvtárak, iskolák segítségét kell igénybe venni.

Az oktatás előkészítése természetesen nem kizárólag, sőt nem elsősorban a propagandista feladata, de ha már megkapta megbízatását, az előkészítő munkákból — köztük az eddig nem említett, a hallgatókkal történő előzetes beszélgetésekből — természetesen nem maradhat ki, a vezetőség reszortfelelősével, a vezetőpropagandistával, az oktatási vagy az agitációs és propaganda munkabizottság tagjaival együttműködve kell dolgoznia. A fenti feladatok mellett a propagandistának fel is kell készülnie az egész évi oktatómunkára; *tartalmilag* meg kell terveznie azt. Ez azt jelenti, hogy elosztja a tananyagot a foglalkozásokra, kiemeli a lényeget, beépíti a helyi aktualitásokat, megtervezi a módszereket, eszközöket, felkéri a vendég előadókat stb. A propagandista számára tehát az év eleji felkészülés rendkívül fontos mozzanat. A hallgatókban ugyanis egy jól megtervezett tanfolyam munkájában való részvétel alakítja ki azt az érzést, hogy lépésről lépésre haladnak előre tudásuk gyarapításában, a gyakorlati tapasztalatok szerzésében. Ugyanakkor a propagandistának azt is kell tudnia, hogy az év eleji felkészülés nem helyettesítheti a minden egyes foglalkozásra történő felkészülést.

A megfelelő előkészítés csupán feltétele a folyamatos propagandamunkának. Ennek a munkának a propagandista felelős vezetője, irányítója. Arra kell törekednie, hogy csoportjának tagjai sajátítsák el a témakörök-

ben foglalt ismereteket, gazdagodjanak politikai ismeretekben, politizáló készségben. Emellett és ezáltal gazdagodjon személyiségük, bontakozzanak ki bennük a szocialista típusú embert jellemző tulajdonságok. Határozott követelménytámasztás, ugyanakkor oldott, őszinte légkör jellemezze a foglalkozásokat. A tananyag elsajátításán túl legyen lehetőség az aktuális politikai — helyi politikai — események megbeszélésére, a véleményformálásra. Bontakozzon ki a hallgatók aktivitása. Az egész munkát a politikai folyamatokhoz való közelkerülés törekvése jellemezze.

A fenti folyamat több ponton is tartalmaz *elemző, értékelő mozzanatokat.* A propagandistának folyamatosan érzékelnie kell a közös munka eredményességét, az egyes *hallgatók fejlődését.* Ezt már csak azért is meg kell tennie, mert év végén ő tesz javaslatot arra, hogy kiknek a munkáját és hogyan ismerje el az alapszervezet. A foglalkozásokon elhangzott politikai viták tapasztalatai, végkicsengései olyan természetűek is lehetnek, amelyekre, *mint információkra* az alapszervezet vezetősége igényt tart, azokat esetleg felsőbb pártszervekhez továbbítja. A propagandistától az év végi értékelésen túl is kérhetnek a pártszervek különböző témákban anyagokat, úgynevezett témajelentéseket, amelyekben a politika egy-egy területének megvalósulásáról, annak értelmezéséről várnak információkat. Hallatlanul érzékenyen kell tehát figyelnie a politikai vélemények alakulására, fejlődésére, főbb jellemzőire. A folyamatos értékelő, elemző munka az oktatási év végén természetszerűen új szemponttal bővül, ekkor *az egész folyamat eredményességéről,* tapasztalatairól és a munka további irányítására vonatkozó tartalmi, szervezeti javaslatokról kell számot adnia.

A propagandista kapcsolatai — feladataiból adódóan — rendkívül sokrétűek. Szoros kapcsolatot tart az alapszervezet vezetőségével, hisz az ideológiai munka egyik kulcsembere, és itt kap tájékoztatást a helyi politika aktualitásairól. Elsősorban az agitációs-propaganda terület reszortfelelősei, az ilyen jellegű munkabizottságok vezetői, tagjai a partnerei. Az információfelelős is gyakran kérheti az oktatásban gyűjtött tapasztalatait. Saját tájékozódása, illetve az általa gyűjtött politikai tapasztalatok továbbadása révén, ideológiai anyagok előkészítése során a titkárral is lehetnek közös munkaalkalmai. Hasznos számára, ha a tömegszervezetek (KISZ, szakszervezetek, népfront) propagandistáival is kapcsolatot tart, hisz az ő tapasztalataikat is megismerve tárulnak fel igazán a területen élő politikai vélemények.

Az itt említett kapcsolattartás mellett meg kell említenünk, hogy a propagandista tevékenysége az a megbízatástípus, amelynek szinte külön hálózata épült ki a megyei, városi, nagyközségi, üzemi stb. vezetőpropagandista-hálózat révén. Ezen keresztül a propagandista tartalmi és módszertani területen egyaránt friss információkhoz, jó módszerekhez, eszközökhöz, információhordozókhoz juthat.

A propagandista felkészülése — amint azt láthattuk — elengedhetetlen feltétele munkája eredményességének. Szervezett képzése, továbbképzése és folyamatos önképzése nélkülözhetetlen. A tanfolyamszerű képzésről, továbbképzésről — megfelelő tervek alapján — a pártvezetőségnek kell gon-

doskodnia, természetesen ebben ő maga is lehet ötletadó, kezdeményező. Kizárólag rajta múlik viszont, hogy folyamatos önképzése során hogyan tudja hasznosítani a környezete kínálta lehetőségeket. Politikai és módszertani felkészültségét a különféle propagandistafelkészítőkön, -tanácskozásokon is gyarapíthatja. Ha működik propagandistaklub vagy -kabinet az alapszervezet vagy más pártszerv szervezésében, az más propagandistákkal közösen végzett műhelymunkára kínál lehetőséget. A művelődési intézmények, a könyvtárak folyamatos tájékozódásának színterei lehetnek. Körültekintő, gazdaságos és hatékony szellemi szokásrendszert kell kialakítania a propagandistának, hogy a növekvő követelményekkel — amelyeket a következőkben tárgyalunk — lépést tarthasson.

A propagandistával szemben támasztott követelmények

A propagandistával szemben támasztott követelményeket úgy foglalhatjuk össze, hogy olyan párttagok kapjanak oktatásra megbízást, akik:

— politikailag szilárdak és elkötelezettek;

— rendelkeznek a kommunista nevelő tulajdonságaival, a példamutatás, a kapcsolatépítés és meggyőzés képességével, készségével;

— birtokában vannak az oktatómunka ellátásához az adott szinten szükséges elméleti, politikai felkészültségnek, és képesek a továbbfejlődésre, megújulásra;

— a párttagok és az oktatásban részt vevő pártonkívüliek nevelését belső meggyőződésből, önként vállalják.

E követelménysor értelmezéséhez szeretnénk néhány gondolattal hozzájárulni.

A propagandistatevékenység alapvető motivációi

Az alábbiakban kifejtettek, úgy tűnik, „messziről indulnak", holott valójában nagyon is gyakorlati, a propagandistamegbízatást, annak értékelését, a propagandisták kiválasztását érintő konzekvenciái is vannak. Vitathatatlan, hogy a propagandistatevékenység egésze, eredményessége szempontjából is alapvetően fontos, hogy milyen indítékok, motívumok játszanak közre e munka végzésében. Arról van szó, hogy milyen minőségű, milyen motívumokon alapuló, az egyén tevékenységrendszerében milyen helyen álló, milyen értékkel bíró tevékenység a propagandamunka.

A követelményt megfogalmazni valójában igen nehéz, hisz a propagandisták tevékenységüket ma is többségükben más munka mellett végzik, tehát nem fő élethivatásként vállalják. Mégis e követelmény valahogy úgy ragadható meg, hogy a marxista—leninista propagandista ténykedése sosem lehet elidegenült munka, hanem a marxi értelemben vett valódi, nembeli munkatevékenység jegyeit kell magán viselnie: *önmaga megvalósítását, képességei kibontakoztatását.* Mint ahogy az emberi — pontosabban az emberellenes — elidegenedés elleni harc első mozzanata ennek elméleti-fi-

lozófiai felismerése, megragadása a marxizmusban, úgy az elidegenedés elleni harc első programszerű munkamozzanata ennek az elméletnek a propagálása. A propagandamunka jellemzője kell legyen, hogy ne kényszerből végezzék, saját elhatározáson is alapuljon, eszmei azonosulásra, meggyőződésre, a hirdetett politikával való azonosulásra épüljön, s egyúttal gazdagítsa a propagandista személyiségét is. Ez a követelmény, hogy a propagandista szabadon válassza személyisége gazdagításául, kibontakoztatásául a propagandamunkát, napjainkban azért sem túlzott, mert ez a hallgatók nagy részére is érvényes. Salamon Zoltán szavai szerint: „A pártoktatási közösségekbe általában saját elhatározásból, önként, a szabad társulás alapján lépnek hallgatóink."*

Az önmegvalósítás ma még nem érvényesül a társadalmi élet minden területén. A propagandistára azonban érvényesnek kell lennie, hiszen bármilyen kényszeredettség, fásultság, mechanikus jelleg, rutin stb. rontja, aláássa munkája hatásfokát. Ezek kiiktatása a propagandamunkából nyilván elhárítja az alapvető akadályokat a meggyőző erő érvényre juttatása elől.

A jellemzett követelmény egyben tudatosítandó cél is a propagandistaképzés számára. Ugyanis bármennyire magától értetődőnek tűnik, a gyakorlatban nem általános a megléte. Nem kevés propagandista e követelmény szem előtt tartása nélkül végezni, „tudja le" a foglalkozásokat, érzi nyűgnek, tehernek a felkészülést, igyekszik megszabadulni a megbízatástól. E követelmény tudatosítása, a propagandista megbízatásakor történő felvetése, tisztázása, a képzésbe való beépítése, egyértelművé tétele nagyon fontos feladat.

A fentieknek igen lényeges eleme a propagandista *marxista—leninista világnézete, meggyőződése.* A szilárd politikai meggyőződés, a szocializmus ügye melletti elkötelezettség tehát alapvető követelmény, enélkül nem lehet eredményes propagandamunkát végezni, ezt semmi nem helyettesítheti. Kitűnik ez Lenin szavaiból is: „Minden iskolában a legfontosabb: az előadások eszmei és politikai iránya. Mi határozza meg ezt az irányt? Teljesen és kizárólag az előadók összetétele. Nagyon jól tudják, elvtársak, hogy mindennemű 'ellenőrzés', mindennemű 'irányítás', mindennemű 'tanterv', 'szabályzat' stb. üres szólam az előadók összetételéhez képest. Semmilyen ellenőrzés, semmilyen tanterv stb. egyáltalán nem képes változtatni az előadások ama irányzatán, amelyet az előadók összetétele szab meg."**

Vagyis az előadó, a propagandista eszmei és politikai meggyőződése a propaganda megfelelő eszmei, politikai irányának a legfontosabb garanciája.

Nagyon érdekes magának a meggyőződésnek mint tudati elemnek a lényege, sajátossága. Általában úgy szokták jellemezni a szilárd meggyőződést, hogy „az igazság szilárd tudata vagy hite".***

* A káderképzés pedagógiája. Kossuth Könyvkiadó 1981. 83. old.

** *Lenin:* A Capri-szigeti iskola hallgatóihoz. LÖM. 47. köt. 1982. 194. old.

*** A meggyőzés pszichológiája. In: A párt tömegoktatásának módszertana. Kossuth Könyvkiadó 1978. 103. old.

Ebben a tudati elemben, a valamilyen ügy melletti elkötelezettségben, meggyőződésben tehát még egy kicsit több is van, mint az igazság biztos tudata. A hallgatók megfogalmazásai is túlmutatnak sokszor ezen, amikor azt mondják „higgye is, amit mond", „legyen hite" stb. — a hitnek pedig éppen az a sajátossága, hogy nem mindig ismert, igazolt igazsághoz kapcsolódik, lehet helytálló, de lehet téves is. Megfontolásra érdemesek ebben az összefüggésben Lukács József gondolatai:

„A marxizmusnak természetesen eszébe sem jut tagadni a hit jelentőségét az életben. Már csak azért sem, mert tudatában kell lennie annak, hogy kitűzött céljaink gyakorlatilag sohasem alapulhatnak a cselekvést befolyásoló valamennyi tényező adekvát ismeretén (az elmélet nem több, de nem is kevesebb, mint vezérfonal a cselekvéshez); a választott alternatíva melletti elkötelezettségünk maga is a megvalósulás reális feltételei közé tartozik."*

A megállapítás azzal együtt igaz, hogy a forradalmi munkásmozgalomnak a pusztán hitszerűből való kiemelkedés, az elméleti megalapozás állandó, folyamatos törekvése. A marxizmus tudományos világnézetének és e világnézet propagálásának is állandó tendenciája a tudatosságra való törekvés. A tudatosságnak, valamint a valóban szilárd, bizonyos pontokon akár hitszerű elemeket is tartalmazó elkötelezett meggyőződésnek együttes megléte segíti a propagandistát meggyőző munkájának feladataiban és segíti át időszakos nehézségein.

Ez a követelmény, a szilárd eszmei-politikai meggyőződés és elkötelezettség nemcsak a legalapvetőbb, hanem az egyik legaktuálisabb is. Az MSZMP XIII. kongresszusának határozata így fogalmaz: „Minden kommunista kötelessége, hogy határozott kiállással, meggyőző érveléssel lépjen fel eszméink és politikánk mellett, a szocializmustól idegen nézetekkel szemben."**

A propagandisták politikai műveltsége

A propagandisták politikai műveltségét gyakran „elméleti-politikai felkészültség" vagy „elméleti felkészültség" néven emlegetjük. Lényege: a *megfelelő marxista elméleti ismeretanyag.*

A gyakorlatban ez alapvetően a marxizmus három ágában — filozófia, politikai gazdaságtan, tudományos szocializmus — szerzett műveltséget jelenti, abban a mélységben, amit a felsőfokú, illetve középfokú politikai végzettséget adó propagandaformák — beleértve az állami oktatás megfelelő formáit is — tematikái tartalmaznak. Ezt ma már el lehet várni min-

* *Lukács József:* Történelem, filozófia, vallásosság. Gondolat Kiadó 1979. 318. old.

** Az MSZMP XIII. kongresszusának jegyzőkönyve. 205. old.

den pártpropagandistától, és — ha van is még ma ennek meg nem felelő műveltségű propagandista — követelményként megfogalmazható.

Ez a kör napjainkban egyre bővül a pártépítés, az államtudományok, a politológia, a szociológia stb. nyújtotta ismeretekkel. Ezek nem lehetnek teljes egészükben ismeretlenek a propagandisták előtt, és tendenciájában egyre inkább szerves részei az átfogó marxista műveltségnek, és mint ilyenek, a propagandistákkal szemben támasztott követelményeknek is részét képezik. Csak így lesznek képesek arra, hogy segítsék hallgatóikat is a megfelelő politikai műveltség elsajátításában.

A propagandistatevékenységhez szükséges politikai műveltség eddig tárgyalt része a klasszikusok munkásságának és a marxista—leninista elmélet különböző területeivel foglalkozó tudományok eredményeinek ismeretét és alkotó alkalmazását követeli. Van azonban az elengedhetetlen politikai műveltségnek egy másik köre is, amely — az előbbi követelmények mellett — még inkább dinamikus, fejlődő, változó tartalmak ismeretét, kezelését igényli. A politika ismeretéről, értéséről, magyarázatáról van szó. A propaganda feladatát leginkább úgy szokták definiálni, hogy egyrészt a marxizmus—leninizmus elmélete, másrészt *a párt politikájának terjesztése, magyarázása és védelme.* Tehát: nincs politikai műveltség aktuális politikai ismeretek nélkül.*

Lenin ezt így fogalmazza meg: „Az orosz szociáldemokraták szocialista tevékenységének lényege az, hogy propagálják a tudományos szocializmus tanait, helyes nézeteket terjesszenek el a munkások között a mai társadalmi és gazdasági rendről, ennek alapjairól és fejlődéséről, az orosz társadalom különböző osztályairól, ezek egymáshoz való viszonyáról, ezeknek az osztályoknak az egymás ellen vívott harcáról, a munkásosztály szerepéről ebben a harcban, a munkásosztály viszonyáról a hanyatló és fejlődő osztályokhoz, a kapitalizmus múltjához és jövőjéhez, a nemzetközi szociáldemokrácia és az orosz munkásosztály történelmi feladatairól.**

Talán még világosabban fogalmazza meg az aktuálpolitika fontosságát a propagandamunkában a következő lenini gondolat: „A szociáldemokraták, amikor a munkások sorában propagandát folytatnak, nem térhetnek ki a politikai kérdések elől, és minden olyan kísérletet, hogy ezeket megkerüljék, vagy akárcsak háttérbe is szorítsák, nagy hibának és a nemzetközi szociáldemokrácia alapelveitől való eltérésnek tekintenék."***

A politikában való tájékozottság alapvető követelménye a párthatározatok, továbbá a törvények, rendeletek ismerete, amelyekben megragadhatók a fontos politikai törekvések. Fontos, hogy a pártkongresszusok munkájáról történetiségében is legyen képe a propagandistának, amellett, hogy a legutóbbi kongresszus dokumentumait alaposan ismeri. Tájékozottnak

* Vö. *Zrinszky László:* A politikai képzés elméleti és módszertani kérdései. Tankönyvkiadó 1977. 21—24. old.

** *Lenin:* Az orosz szociáldemokraták feladatai. LÖM. 2. köt. 1982. 421—422. old.

*** Uo. 423. old.

kell lennie a politika nagy területeiről (külpolitika, belpolitika, ezen belül gazdaságpolitika, kultúrpolitika stb.), valamint ismernie kell a politikai törekvések megvalósulásának fő területeit (szövetségi politika, a szocialista demokrácia, a szocialista közgondolkodás kibontakoztatásának folyamata stb.).

Nagyon lényeges követelmény a *valóságismeret.* Vagyis, hogy a propagandistának legyenek reális politikai tapasztalatai, amelyek segítségével a politikai törekvések végrehajtásának folyamatát megfelelően, érzékletesen tudja bemutatni.

Sajátos része a propagandista politikai műveltségének *a pártról szóló ismeretek köre.* A propagandistának ugyanis olyan feladata is van, hogy a párt belső életének légkörét, hangnemét, stílusát, az együvé tartozás érzését, a közös célokat, az eszmei és cselekvési egységet is képviselje és építse bele hallgatói szemléletébe. A pártoktatás megfelelő időrendű foglalkozásai erre sokszor kedvezőbb lehetőséget biztosítanak, mint a havonkénti vagy kéthavonkénti taggyűlés.

A propagandisták pedagógiai műveltsége

A propagandisták pedagógiai felkészültsége, pedagógiai kultúrája, módszertani kultúrája az a műveltségi anyag- és követelménysor, amely a propagandisták pedagógiai felkészítését szolgáló tanfolyamok tematikáiban szerepel, több területet fog át, mint amit a szorosabb értelemben vett „pedagógiai" kifejezésen érteni lehet.

Elsősorban a propagandistatevékenység *tudatossá* tételét szolgálják azok az elméleti témakörök, amelyek segítségével a propagandistának világosan kell látnia tevékenysége célját, hatásmechanizmusát, funkcióját és lehetőségeit a társadalmi, politikai tevékenység egészében.

A propagandistának rendelkeznie kell bizonyos fokú *pszichológiai műveltséggel* is, saját személye és mások személyisége megismerésének, formálásának képességével, tisztában kell lennie a tanulócsoportokban lejátszódó pszichés folyamatok természetével és alakíthatóságával, azok módozataival, és általában a politikai meggyőzés folyamatában szerepet játszó pszichés mozzanatokkal.

A politikai meggyőzés, a hallgatók személyiségének eredményes formálása szempontjából tájékozottnak kell lennie a korszerű *kommunikációelmélet* néhány fontos területén. A kapcsolatteremtés, a beszédkultúra, a retorikai készségek, valamint a beszédet kísérő mögöttes közlések rendszere, a kommunikáció színvonala a propagandista egész tevékenységének minőségét meghatározza.

Nagyon fontos követelmény a szűkebb értelemben vett pedagógiai műveltség, *a tanítani tudás, a módszertani kultúra.* A tanulás folyamatának, az eredményességet biztosító eljárásoknak, technikáknak ismerete, megfelelő kiválasztása, alkalmazni tudása olyan követelmény, amely nélkül nem lehet propagandamunkát végezni. Hasonló értékű követelmény a politikai

pedagógia egyre gazdagodó módszereinek ismerete, a módszerek kiválasztása és eredményes alkalmazása.

Napjainkban egyre nyilvánvalóbb követelmény a különböző didaktikai eszközök technikai működésének ismerete, kezelése, alkalmazása, a házilag előállítható információhordozók elkészítése. A lemezjátszó, a magnetofon, írás- és diavetítők kezelni tudása ma már általános igény, a káderképzésben pedig a videotechnika alkalmazásáig terjed az oktatási technikai eszközök használni tudásának követelménye.

A propagandamunka politikai-mozgalmi jellegének fontossága nem feltétlenül a pedagógiai műveltség taglalásakor fejtendő ki, hisz már a megnevezéséből adódóan is nyilvánvaló, hogy a politikai műveltségnek is része. Az itteni említést az indokolja, hogy rendszerint az iskolás, bürokratikus jegyekkel szembeállítva közelítik meg. Rossz ízű, kisiskolás jelleget ad a propagandának a hagyományos tanár—diák viszony, a leckefelmondás, a puskázás stb.

A propagandistának *a párt munkastílusbeli törekvéseit* kell érvényesítenie. A foglalkozásokon biztosítania kell a demokratikus, őszinte, kedvező légkört, hangnemet; segítse a hallgatók aktivitásának, öntevékenységének, kezdeményezőkészségének kibontakozását.

A pedagógiai műveltség igen sajátos követelménye, amit általában a személyiség egészére nézve szokás megfogalmazni. A propagandista pedagógiai műveltségét taglaló írások általában a „propagandista személyisége" cím alatt tárgyalják ezeket az átfogó követelményeket.* Ez azért hasznos, mert ráirányítja a figyelmet arra, hogy a különböző követelménytípusok megvalósulásának a *személyiség egészében* kell összegződnie, hogy végső soron saját személyiségének egésze az, amivel a propagandista hatást gyakorol a hallgatókra.

Az nyilvánvaló, hogy a propagandista egész személyiségével hat elsősorban. Emellett azt is látni kell, hogy a hallgatóság egészét illetően is a teljes személyiségen, a személyiség egészében kell eredményt elérni, azaz eredményes nevelő munkát kell végezni. Nem elegendő csak az ismeretátadás vagy a készségfejlesztés, hanem lehetőség szerint tartós pozitív személyiségjegyeket, meggyőződést, szemléletmódot szükséges kialakítani a hallgatókban, amely a pozitív magatartás és cselekvés kialakulásában is garanciát jelent.

A propagandisták általános műveltsége

A propagandista tudásanyagában nyilvánvaló, hogy az első az ismeretanyag, amit tanít. Ehhez azonban elkerülhetetlenül szükséges az ún. hátteranyagok ismerete. Ezek egy része a hagyományosan általános műveltségnek nevezett ismeretekből tevődik össze.

* A párt tömegoktatásának módszertana. Kossuth Könyvkiadó 1978. 161—178. old.

Az általános műveltség tartalma időszakonként változik, s vitatható, hogy mikor, mit sorolunk bele, és természetesen a vita mindig osztályjegyeket is kifejez. Felvethető annak kérdésessége, hogy egyáltalán indokolt-e napjainkban külön tárgyalni a politikai és az általános műveltséget, hisz a szocializmus viszonyai között a politikai műveltség feltétlenül az általános műveltség részét képezi. (Az általános műveltségnek van egy olyan köre, amelybe nem kifejezetten politikai tartalmak tartoznak. Természetesen ennek pontos elhatárolása nem lehetséges.)

A történelmi ismeretek bizonyos körét Zrinszky László a politikai műveltség körébe sorolja. Ez teljesen indokolt, hisz ahogy írja: „a politikai műveltség nem egyszerűen hiányos, hanem úgyszólván funkcióképtelen az ilyen történeti elemzőkészség nélkül".* A történelem tehát — főleg a történeti szemlélet és elemzőkészség — része a politikai műveltségnek, része a hagyományosabb értelemben vett általános műveltségnek, és része a korszerű általános műveltségnek is. Jól tükrözi ezt a Központi Bizottság propagandairányító munkájának egyik erőteljes törekvése, amely a történelemszemlélet fejlesztését tűzte ki célul.

Az MSZMP politikájának oktatásához, magyarázásához, védelméhez mindenképpen kellenek azok a történelmi ismeretek, amelyek a magyar nép — és más népek — életének főbb állomásait tartalmazzák, azoknak az irodalmi és művészeti alkotásoknak ismerete, amelyekben a nemzet nagy sorskérdései, az egyetemes emberi fejlődést tükröző gondolati anyag megfogalmazódott.

Ez a műveltségi anyag olyan szempontból is segítségére van a propagandistának, hogy általa érzékletessé, átélhetőbbé válik a sokszor talán száraz politikai tartalom, érzelmi szférákat is mozgat, s ezáltal is segíti a politikai meggyőzés folyamatát.

E szempont mellett az általános műveltség, annak a már említetteken túli egyéb — nemcsak humán — területein való jártasságok (technikai ismeretek, természettudományos ismeretek, nyelvtudás, sport stb.) oly módon is hasznosak lehetnek, hogy megkönnyítik a propagandista számára az igen fontos kapcsolatteremtést, az emberekhez való közelkerülést, hisz minél többoldalú valaki, annál könnyebben talál közös témát, talál kontaktust másokkal.

Az általános műveltség fontosságát, presztízsét hangsúlyozza pártunk XIII. kongresszusa is: „A művelődés térhódítása, az általános és a szakmai műveltség gyarapítása társadalmi, gazdasági előrehaladásunk fontos feltétele ... A közművelődésben a tartalmi fejlesztés alapkövetelménye a közvetített értékek tudatosabb kiválasztása."** A propagandamunkában se engedjünk teret az általános műveltséget, a kultúrát, a művészetet lebecsülő nézeteknek.

Az általános műveltség kapcsán — bár már a pedagógiai műveltségnél is szóba került — feltétlenül megemlítendő az *anyanyelv* ismerete, az anya-

* *Zrinszky László:* Id. mű., 107. old.

** Az MSZMP XIII. kongresszusának jegyzőkönyve. 205. old.

nyelvi műveltség, a szép, helyes magyar beszéd. E mindenki számára érvényes követelmény, ha lehet, még fokozottabban érvényes a propagandistákra, akiknek nap mint nap emberek előtt kell beszélniük. A helyes nyelvhasználat követelményét Lenin is nagyon fontosnak tartotta: „a szociáldemokratáknak ... egyszerűen és világosan, közérthető nyelven kell beszélniük, és a leghatározottabban félre kell dobniuk a nyakatekert terminusok, az idegen szavak, a bemagolt, kész, de a tömegek számára még érthetetlen, a tömegek előtt ismeretlen jelszavak, meghatározások, következtetések nehéztüzérségét. Értenünk kell ahhoz, hogyan lehet szólamok nélkül, tényekkel és számadatokkal a kézben megmagyarázni a szocializmus kérdéseit és a mai orosz forradalom kérdéseit."* Természetesen a helyes beszéd a propagandisták esetében mindig kiegészül a beszédet kísérő mögöttes közlések rendszerének, a totális kommunikáció kulturáltságának követelményeivel.

A propagandisták szakmai műveltsége

A propagandisták túlnyomó többsége nem függetlenített, hanem társadalmi megbízatású, akinek szakmájából adódó munkahelyi feladatait is el kell látnia. Ennek felvetése azért szükséges, mert a propagandista mindig valamilyen módon *példa is,* mintát ad hallgatóinak. Különösen így van ez a munkavégzés terén, ami társadalmunkban a vezető értékek közé tartozik. A propagandistának helyt kell állnia munkahelyén, szakmai tevékenységében. Nem szükséges feltétlenül vezetőnek lennie, de feltétlenül fontos, hogy közmegelégedésre, megbecsülésre végezze munkáját, a munkához való viszonya legyen példamutató. Tartson lépést munkaterületén, szakmájában az új eredményekkel, ne maradjon le ott sem. Szakmai műveltsége is legyen korszerű, ismerje, uralja munkaterületét, legyen képes azt gazdaságpolitikai, politikai elemzések szempontjából is áttekinteni. A propagandistának nem lehetnek tartósan, sorozatosan munkahelyi problémái, nem jellemezheti szakmai tevékenységét eredménytelenség, lelkiismeretlenség vagy bármilyen visszatetszést kiváltó tulajdonság.

A munkahelyeken a propagandamunka különböző formáiban óhatatlanul, nap mint nap felvetődnek, fel kell hogy vetődjenek az üzem, a termelés, a gazdaságpolitika helyi kérdései is, és ezek érdemi megvitatásához a propagandistának a munkahely ügyeinek átfogó ismerete mellett saját szakmájának, szűkebb munkaterületének helyzete is érvanyagként kell hogy rendelkezésére álljon.

* *Lenin:* A szociáldemokrácia és a választási egyezmények. LÖM. 14. köt. 1974. 87—88. old.

Néhány további fontosabb személyiségjegy

A propagandistákkal szemben támasztott követelmények nem foglalhatók össze csak az alapmotivációkban és a műveltség követelményeiben, bár azok jelentősen befolyásolják a további személyiségjegyeket is. Annak ellenére, hogy a műveltségfogalom tulajdonságok egész sorát foglalja magában, néhány személyiségjegy, emberi tulajdonság említése kiemelten is fontos lehet.

A legfontosabbnak és legaktuálisabbnak talán a propagandisták megfelelő reagálását tartjuk a társadalmi fejlődésben és a politikai munkában felmerülő, az élet által nap mint nap felvetett újabb és újabb kérdésekre. Emellett a problémaérzékenységet, a kritikai elemzőkészséget, valamint a téves nézetek felismerését és bírálatát, a kiállást és a bátor kiállásra serkentést. Ehhez a tájékozódásban *öntevékenység,* az állásfoglalásban kellő *bátorság, az új feladatokkal és azok megoldásával való azonosulás* szükséges.

A tanulócsoport speciális munkájának az irányításában — bár a pedagógiai műveltségnek is részét képezi — egyre gyarapszik azoknak az ismereteknek a köre, amelyek a vezetéselmélettel kapcsolatosak, maga a vezetéselmélet ma már önálló tanfolyamok tárgya. A propagandistának kell hogy legyenek *vezetői* és *szervezői* képességei, azonban ezek a követelmények ebben az esetben elsősorban a sajátos propagandatevékenység szempontjából fontosak.

Említettük a propagandista *példaadó magatartásának* fontosságát. Ebből fakadóan igen fontosak az erkölcsi normákhoz sorolható személyiségjegyek, emberi tulajdonságok. A közélet, a munkavégzés és a magánélet területei közül bármelyiken tapasztalható erkölcsi fogyatékosságok aláássák a propagandista tekintélyét s ezzel együtt munkájának hatékonyságát is.

Empirikus felmérések tapasztalatai alapján is elmondható, hogy az őszinte, baráti magatartás, az emberség, a közvetlenség, a humor olyan személyiségjegyek, amelyeket a hallgatók igen nagyra értékelnek, és a jó propagandista úgyszólván legfőbb jellemzőinek tartják.

*

A propagandistákkal szemben támasztott követelmények bemutatása nyilvánvalóan nem teljes. Sajátosságuk ugyanis, hogy az aktualitások jegyében mindig bővülnek, és a jelenlegi állapothoz képest egy kicsit mindig a továbbfejlődés célját is tartalmazzák. Remélhetőleg e követelményrendszer felvázolása nem tűnik túlzottnak, és elkedvetlenítés helyett inkább impulzusokat ad a propagandistáknak fontos „munkaeszközük" — saját személyiségük fejlesztésére, formálására.

A politikai irodalom terjesztője

Tapasztalatok bizonyítják, hogy a mai kor követelményeinek csak önállóan gondolkodni és dönteni képes, értelmileg, érzelmileg és erkölcsileg fejlett emberek tudnak eleget tenni. *Egész fejlődésünk minősége a politikai aktivitás és tudatosság növelésén múlik* — hangsúlyozza a párt XIII. kongresszusa, s határozatában egész társadalmi-gazdasági növekedésünk feltételeként jelöli az ideológiai munka fejlesztését.

A politikai irodalom terjesztése — *az ideológiai munka részeként* — kapcsolódik a párt minden tevékenységéhez. S miként az ideológiának általában, úgy e tevékenységnek a rendeltetése is a *politika szolgálatában* jelölhető meg. A terjesztői munka jelentősége és felelőssége azért nagy, mert hatékonyságától, eredményességétől is függ, hogy a politikai irodalom funkciói megfelelően érvényesüljenek.

A politikai könyvterjesztés mai gyakorlatának alapjait, elvi-politikai meghatározóit az MSZMP KB Titkársága már 1958-ban megvetette. Akkor hozott határozata hangsúlyozta, hogy szükség van a politikai anyagok terjesztésére, tanulmányozására, mégpedig szoros összefüggésben a pártszervezet más tevékenységével. Ahogy a határozat fogalmaz: szükség van arra, hogy e feladat „... a pártmunka szerves részévé váljék".

Az ellenforradalom leverését követően kezdődött meg a politikai irodalom terjesztése, a jelenlegi *terjesztőhálózat* kiépítése. Azóta *minden* megyei, kerületi (illetve Budapesten további két) *pártbizottság* mellett *kirendeltségek* működnek. Az ott dolgozók feladata, hogy a pártszervezetekkel kapcsolatot tartsanak, a megbízott terjesztők könyv-, tananyag-, folyóiratigényeit kielégítsék, és hogy gondoskodjanak a rendszeres elszámolásról. (Ezek módszereiről a későbbiekben még lesz szó.)

A politikai irodalom közel négyötödét a 20 ezer aktivistából álló terjesztői hálózat juttatja el az olvasóhoz. Nem kevesebbről van szó, mint hogy ez a többségében felkészült, könyvet szerető gárda a munkapadig, az íróasztalig viszi el — és ajánlja — elsősorban a *Kossuth Könyvkiadó* kiadványait, a Reflektor Kiadó szemléltető anyagait. Meghatározó, közös munkánk eredményességét döntően befolyásoló kérdés tehát, hogy milyen legyen a terjesztő, akinek munkájától is függ, milyen ütemben és milyen eredményességgel halad eszméink térhódítása.

Ki legyen, és milyen legyen a terjesztő?

Elsőként két, egymással összefüggő követelményt kell megfogalmaznunk: munkáját *pártmegbízatással* és *önként* végezze.

Az *önkéntesség* azért fontos, mert igazi örömmel és odaadással csak akkor láthatja el nem könnyű feladatát, ha ehhez kedvet érez. Semmiféle erőszakos ráhatás vagy befolyásolás nem vezet eredményre. Az olvasó, a vásárló szempontjából is káros az ilyen gyakorlat. Legyünk őszinték: senki nem megy be szívesen olyan boltba, ahol udvariatlan, kényszeredett eladók várják. Elengedhetetlen tehát, hogy a terjesztő — még ha feladatát a pártszervezet tudatos meggyőző munkájának eredményeként látja is el, s nem egyéni jelentkezés alapján — e követelménynek megfeleljen.

A politikai irodalom terjesztése a *pártmunka része.* Ez azt jelenti, hogy — az egyébként meghatározatlan időre szóló — megbízatást minden esetben az alapszervezettől kell kapnia a terjesztőnek, függetlenül attól, hogy tagja-e a pártnak vagy sem.

Ez utóbbi megállapítás némi magyarázatot kíván, hiszen gyakori a kérdés: vajon kizárólag párttag lehet-e terjesztő? Az általános követelmény természetesen az, hogy a párt tagja kapjon megbízást erre a munkára, és csak olyan esetben tekintsünk el ettől a gyakorlattól, ha azt a személyi feltételek (pl. kis létszámú alapszervezetnél) nem teszik lehetővé. Ilyenkor a pártépítési tervben szereplők közül tanácsos kiválasztani a legalkalmasabb személyt.

A terjesztői munka nem választott funkció, de a megbízáshoz pártvezetőségi döntés szükséges, amit a soron következő taggyűlésen a titkár jelent be. Üdvözölhető az az egyre több helyen bevezetésre került gyakorlat, hogy a terjesztőt *megbízólevéllel* is ellátják.

A pártmegbízatás ténye eleve feltételezi, hogy a terjesztő élvezi az *alapszervezet vezetősége* (és minden bizonnyal: tagsága) *bizalmát.* Legalább ilyen fontos, hogy az adott *munkahely vezetése, kollektívája* is hasonlóan vélekedjék. Csak használhat az ügynek, ha hosszabb ideje ott dolgozó, munkateljesítményei alapján elismert — és ezért tekintélynek örvendő — ember végzi a könyvek népszerűsítését. Hangsúlyoznunk kell: a tekintély alapja a jól végzett gazdasági munka, bár az is tény, hogy a *személyes tulajdonságok,* adottságok is meghatározóak. Váci Mihálynak az iskolai nevelőkről szóló gondolatát kölcsönözve: a jól szervezett kulturális, művészeti élet csak hiábavalóság, ha a közvetítő közeg — a mi esetünkben a könyvterjesztő — érzéketlen embereket nevel. A hasonlat korántsem erőltetett, mert látnunk kell, hogy az olvasásra szoktatás hosszú nevelési folyamat, amit csakis értő, könyvet szerető emberek végezhetnek. Olyan kulturált emberek, akik *tudásukkal, tájékozottságukkal, jellemükkel,* egész lényükkel — beleértve megjelenésüket, ápolt külsejüket — követendő példát mutatnak. Azaz: egész lényükből fakadóan kell egyértelműnek lennie, hogy értik és ismerik, amit csinálnak, hogy szeretik az írott szót, hogy képesek érte — akár naponta megújulva — eredményesen agitálni.

A helyi viszonyok ismerete nélkül a terjesztő nem érhet el eredményeket. Ezen — tömören fogalmazva — az objektív és szubjektív tényezők összességét értjük. Tudnia kell, hogy az adott időszakban milyen munkaeredmények várhatók, és ezeket milyen körülmények között érik el. Ezek birtokában — és természetesen a személyes benyomások alapján — lehet következtetni az emberek hangulatára. Nyilvánvaló, hogy nyugodt, kiegyensúlyozott légkörben más a kedvük, mint egy nehéz, problémákkal küszködő időszakban. És bizony meg kell találni a megfelelő — kis túlzással: lélektani — pillanatot, amikor arra is van lehetőség, hogy valaki egy vagy több könyvbe belelapozva, kedvére válogatva, vásároljon is.

A terjesztőnek tisztában kell lennie közvetlen — és tágabb — *környezetének jövedelmi viszonyaival.* Ma, amikor a mindennapi megélhetés költségei próbatétel elé állítják a háztartásokat, látnunk kell, hogy a kulturális kiadásokra — és ezen belül a könyvvásárlásra — nemcsak reálértékben, de abszolút számban is kevesebb (legjobb esetben szinten maradó!) összeg jut. Ebből egyértelműen következik, hogy a *részletvásárlási kedvezményt* a legszélesebb rétegeknél alkalmazni kell.

Meghatározó, hogy a terjesztő ismerje munkatársai *iskolai végzettségét, érdeklődési kör szerinti tagozódását.* Nem kell hosszan taglalni, hogy ezek nélkül légüres térben mozog, és nagy a veszélye annak, hogy — legjobb szándéka ellenére is — alapvető hibákat követ el. Már utaltunk arra, hogy az olvasás gyönyörűségét ugyan mindenki saját maga fedezi fel, de ehhez lehet impulzusokat adni, az ehhez vezető úton „terelgetni", ami nagy *hozzáértést, tapintatot* igényel. „Kezdő" olvasónál az első alkalommal megelégedhetünk néhány színes folyóirat ajánlásával, később már az olvasmányos, könnyű történetekre hívhatjuk fel a figyelmet és így tovább. Más a helyzet a már rendszeresen olvasóknál, azoknál, akik meghatározott témák iránt érdeklődnek, és előre jelzik vásárlási szándékukat. Ilyen esetekben — már csak presztízsből is! — arra kell törekedni, hogy a kért könyvet gyorsan, mindenkit megelőzve bocsássuk rendelkezésére. Ez természetesen állandó figyelmet igényel, de bizonyára nem kell ecsetelni ennek — hosszabb távon is kifizetődő — előnyeit.

Követelmények és feltételek

A pártszervezet — az általa megbízott és így pártmunkát végző terjesztő útján — közvetlen kapcsolatban áll a területileg illetékes kirendeltséggel. Az onnan jövő ajánlások, propagandaanyagok, az úgynevezett titkári levelek, a különböző akciók szervezésére szóló felkérések az előzetes tájékoztatást szolgálják. Ahhoz, hogy az ilyen információk ne akadjanak el, hogy a könyvek és folyóiratok eljussanak a „címzetthez", *művelt, hozzáértő személyt* kell megbízni a terjesztői munkával. Helyes, ha a *pártszervezet* a terjesztő kiválasztásánál az alábbi *követelményeket* érvényesíti:

— megfelelő állami és politikai végzettség;
— általános érdeklődés a közélet iránt;

— szervező-, illetve kapcsolatteremtő készség;
— igény a folyamatos művelődésre, önképzésre, a napi események figyelemmel kísérésére, a megjelenő könyvek és folyóiratok tartalmi ismeretére;
— anyagi megbízhatóság, elszámolási fegyelem.

A pártszervezet felelőssége a terjesztő megbízásában igen nagy. De a már megbízott terjesztőnek is sokat segíthet, elsősorban e munka erkölcsi megbecsülésével, fontossága hangsúlyozásával, az eredmények és gondok rendszeres figyelemmel kísérésével, az évenkénti beszámoltatással és értékeléssel.

Ezért a pártszervezetnek a színvonalas terjesztői munkához biztosítania kell a megfelelő lehetőségeket és *feltételeket* is:
— napi kapcsolattartással a könyvterjesztés eredményeinek és gondjainak figyelemmel kísérése;
— a terjesztői munka értékelése évente legalább egyszer, vezetőségi ülésen és taggyűlésen, szükség szerinti beszámoltatással;
— az erkölcsi megbecsülés mellett — a lehetőségeken belüli — anyagi elismerés;
— a tárgyi (zárható, vitrines könyvszekrény, pénzeskazetta, kirakodóasztal stb.) és személyi (aktívahálózat kiépítése, szükség esetén helyettesítés, illetve csere stb.) feltételek biztosítása;
— vállalati és pártszervezeti rendezvényekre történő rendszeres meghívás;
— mozgáslehetőség biztosítása a munkaidő kezdetekor, az ebédidőben, a munkaidő végén;
— a helyi propagandaeszközök (üzemi rádió és újság, dekorációk stb.) használatának lehetősége.

Így tehát az *elvi-irányító munkától* a kiadványok hasznosításán át a *személyi és tárgyi feltételek* megteremtéséig meglehetősen sokféle feladatban jelölhetjük meg a *pártszervezet egészének* tennivalóit.

A különböző szintű *pártbizottságok* tehát a politikai irodalom terjesztését sokirányú munkájukkal segítik. Azon túl, hogy rendszeresen szerepel a végrehajtó bizottság ülései napirendjén a teendők meghatározása, az aktuális politikai eseményekhez kapcsolódva igénylik a pártos irodalom agitatív és propagandisztikus jelenlétét. Módszertani-operatív segítségüknek is köszönhetőek az e téren felmutatható eredmények.

A kapcsolattartás módszereiről, lehetőségeiről a következőkben részletesen szólunk.

A terjesztés módszerei

A könyvterjesztés folyamata az igények és az érdeklődés felkeltésével kezdődik, és ezek kielégítésén át egy újabb, magasabb szintű igény megérleléséig tart. Bár az olvasottak alkalmazásának figyelemmel kísérése is beleillik ebbe a folyamatba, a legtöbb hiányosság itt tapasztalható.

A könyvterjesztő *e folyamat fő szervezője,* és hogy munkáját eredményesen végezhesse, ahhoz elsősorban az kell, hogy *ismerje:*
— a kiadványok tartalmát,
— környezete érdeklődési körét,
— az eladás módszereit, adminisztrációs teendőit.

Az *érdeklődés és az igényfelkeltés* feltételeit a terjesztővel szemben támasztható követelmények sorában is megfogalmaztuk. Miután munkánk tárgya, alanya a könyv és az ember, mindkettőről ismereteket kell szereznünk.

A könyvnél egyszerűbb a dolog, mert a tartalmi ismertetőkön kívül (melyeket a Kossuth Könyvkiadó Propaganda Csoportja által gondozott, ingyenes „Könyveink" évi hat, a „Könyvújdonságok" évi négy számából, az alkalmi prospektusokból könnyen kikereshetünk) a kiadvány egy-egy részének elolvasásával szinte teljes betekintést kapunk jellegéről, mondanivalójáról. Az olvasónál bonyolultabb a helyzet, mert ismernünk kell tudásbeli, pszichológiai sajátosságait, ami csakis kitartó, rendszeres figyelemmel érhető el. Ahhoz, hogy az érdeklődését felkeltsük, igényeit kielégítsük, előbb *fel kell ismernünk* azokat. Megfigyeléssel, egyéni beszélgetéssel, a párt- és gazdasági fórumokon, rendezvényeken felvetett észrevételek rendszerezésével, a különböző alkalmakra készült felmérések anyagába való betekintéssel, a helyi dokumentumok elemzésével pontos képet kapunk a környezetünket foglalkoztató kérdésekről, az érdeklődési körökről, melyek birtokában már az egyénekhez szóló ajánlásokkal terjeszthetjük a könyvet.

A megismerés folyamatát követheti *kíváncsiság* felkeltése egy-egy kiadványra, annak képanyagával, néhány mondatával, fejezetével, a kiadványt már ismerők véleményének felhasználásával. Ettől a motívumtól — soksok befektetett energiával — természetesen még hosszú az út a *tudásvágy* felébresztéséig.

Fontos, hogy már *a könyv megjelenése előtt* hozzáfogjunk a terjesztéshez. Az előbb említett propagandaanyagokra — amelyeket minden terjesztő megkap — támaszkodva, a kiemelkedően fontos és nagy példányszámú kiadványokra (pl. kongresszusi dokumentumok, zsebkönyv, évfordulókhoz, akciókhoz kötött művek, közhasznú könyvek) *megrendeléseket* előre is felvehetünk. Az ismertetőket körözvények, faliújság, üzemi híradó útján szinte mindenkihez eljuttathatjuk. Az összesített megrendeléseket a kirendeltségre kell megküldeni, ahol a könyvek elosztásánál elsősorban ezeket elégítik ki.

Ezzel eljutottunk a *„kinek mit?"* kérdésköréhez, munkánk legnehezebb részéhez. A differenciált, modern könyvterjesztés alapja annak az igazságnak a gyakorlatba való átültetése, hogy „a könyvet az olvassa, akinek íródott".

A könyvekből nemcsak társadalom- és ember-, hanem önismeretet is kiolvashatunk. Ilyen megközelítésben személyiségformáló minden értékes mű. A. Tolsztoj írja: „Olvasás közben az önmagunkra és a világra ismerés döbbenetét érezzük."

A politizáló könyv (de még a műszaki-technikai is) világszemléletet formál, tudományos világnézetet, gondolkodást fejleszt, tájékozódásunkat, öntudatunkat és önbizalmunkat erősíti. Az olvasó műveltségi szintjének, érdeklődési körének legjobban megfelelő könyv olvasásához — a könyvtáros, a pedagógus, a népművelő mellett — a terjesztő adhatja a legtöbb segítséget, tudva, hogy különböző életkorokban más és más téma vonzza az embereket.

Eltérő műveltségi szinttel és foglalkozással, sokféle igénnyel keresnek ma könyvet az emberek: a politikai, szakmai ismeretek bővítésétől a kulturális szükségleteken és igényeken át a szórakozási szándékig. A terjesztő feladata, hogy ezeket az igényeket kielégítse, a kívánt könyveket biztosítsa:

— az igények feltárásával, felkeltésével, tanácsadó és felvilágosító munkával;
— az alapszintről a magasabb szintre segítéssel;
— ízlésfejlesztéssel;
— ajánlójegyzék összeállításával;
— személyes, napi kapcsolattartással (ez utóbbi kettő a kiemelt gondoskodás érzetét keltheti!);
— az érdeklődési körök személyre szóló ismeretével;
— a könyvek tartalmának elsajátításával;
— az olvasókedv felkeltésével és ébren tartásával.

A legnagyobb segítségre a könyvek kiválasztásában a fiatalok, illetve az alacsonyabb műveltségi szinten állók szorulnak. Nekik kell a legtöbb támogatást kapniuk rendszeres ajánlásokkal, a könyvek kézbe adásával. Természetesen ebben is differenciálni kell, a könyvek világában otthonos olvasót már nem kell (illetve nem tanácsos) befolyásolnunk szabad választásában.

Eredményesek — és egy-egy könyv vagy téma mélyebb megismerését szolgálhatják — a különböző alkalmakra összeállított *ajánlások.* Ilyenek a *listán* közreadott címfelsorolások pl. a pártoktatáshoz.

A másik módszer — az általános vagy tematikus — *kiállítások* rendezése, amelyek segítik az ismeretszerzést, hangsúlyozzák egy-egy esemény ünnepélyességét.

Ezek a módszerek hangsúlyozott szerepet kapnak az 1961-től minden novemberben megrendezett *Politikai könyvnapok* szervezésénél. Az akcióra — könyvnépszerűsítő szándékkal — kiemelt gonddal készül a kiadó, hiszen jelentős, nagy példányszámú könyvek megjelentetésével igyekszik eljutni a legkülönbözőbb rétegekhez. A könyvnapok helyi lebonyolítását általában a kirendeltség kezdeményezi. Ilyenkor szélesebb választék biztosításával és központi propagandával segíti a terjesztő munkáját, aki egyéni elképzelései alapján tovább fokozhatja az érdeklődést.

A *helyi propagandának* meghatározó szerepe van, ezért a terjesztő éljen minden olyan lehetőséggel, amellyel ottlétére és a könyvekre felhívhatja a figyelmet.

A *terjesztés fő formája* a munkahelyig elvitt könyv *személyekhez szóló*

ajánlásán nyugszik. Ezt a tevékenységet nagy területen vagy szétszórt egységekből álló munkahelyeken csak *aktívahálózattal* lehet elvégezni. Az aktivisták ugyancsak pártmegbízatást teljesítenek. Számukat a konkrét adottságok és lehetőségek határozzák meg. Kiválasztásuknál a terjesztővel szemben támasztható követelmények a mérvadók. Foglalkoztatásukról, kiadványokkal való ellátásukról és elszámoltatásukról a „csúcsterjesztőnek" kell gondoskodnia, aki rendszeres módszertani tanácsaival is segítheti munkájukat.

A terjesztő kiemelt feladata, hogy az őt megbízó *pártszervezet vezetőségével* és titkárával élő, az információk kölcsönösségén alapuló kapcsolatot építsen ki. Egy-egy meghatározóan fontos könyv vagy a folyóiratok terjesztési módszereiről történő véleménykérés, a pártoktatási év megszervezésében, a tananyagellátás lebonyolításában való aktív részvétel növeli presztízsét is.

Nagyon fontos, hogy az évenkénti *beszámoló taggyűléseken* szerepeljen a politikai könyvterjesztés értékelése — és a hiányosságok feltárásán túl —, az eredményesség érdekében hozott intézkedések is hangot kapjanak. Helyes, ha év közben egy alkalommal a *vezetőség* önálló napirendként is foglalkozik a témával. A terjesztő javasolhatja azt is, hogy a pártszervezet a könyvvásárlásokat nála bonyolítsa le. Erre felhívhatja a *gazdasági vezetés,* a *társadalmi és tömegszervezetek* — kiemelten a KISZ —, a *helyi könyvtár* illetékeseinek a figyelmét is.

Sokat segíthetnek a *szocialista brigádok.* Vállalásaikban — a vásárlásokon kívül — az olvasottak hasznosítására is kitérhetnek: ők lehetnek egy-egy ankét, vita, író—olvasó találkozó házigazdái.

A naprakész ismereteket, ezek bővítését, a megfelelő irányú és arányú könyvellátást a területileg illetékes *kirendeltségekkel* kiépített személyes kapcsolatok is pozitívan befolyásolhatják. Ezt segítik elő az évente és területenként megrendezett *terjesztői értekezletek,* a kirendeltség munkatársainak helyszíni látogatásai. A kapcsolat erősítésében meghatározó szerepe van a terjesztő „bejárásainak", mert a kirendeltségen lehetősége van a mindenkori készletből válogatni, utánarendelni, megbeszélni a várható könyvek tartalmát, a példányszámigényeket. Egyúttal elintézheti a befizetéssel, a visszáruzással kapcsolatos ügyeket is.

Évről évre visszatérő feladat a *pártoktatási tananyagellátás* és a *pártfolyóirat-rendelés* megszervezése. Lebonyolításuk módja eltér a megszokottól, így a mindenkori aktuális tájékoztatók a mérvadóak.

A folyóiratok (Pártélet, Társadalmi Szemle, Propagandista, Nemzetközi Szemle, Reflektor, Béke és Szocializmus, Társadalomtudományi Közlemények, Párttörténeti Közlemények, Politika—Tudomány) olvasótáborának megtartása állandóan megújuló szervezőmunkát igényel. E kiadványok szerepe az informálásban, orientálásban, a vélemények kialakításában kézenfekvő. A szervezőmunka során figyelmet kell fordítani a pártvezetőségek titsztségviselőire, a gazdasági vezetőkre, a propagandistákra. Különösen fontos, hogy a fiatalokhoz és a középvezetőkhöz eljussanak ezek a

kiadványok. E tevékenység során erőteljesen támaszkodni kell a pártvezetőség, a titkár segítségére, aktív közreműködésére.

A *folyóirat-terjesztés* két módja:

— a *bizományi forma* esetében a terjesztő havonta, egy tételben utólagos elszámolásra kapja a folyóiratokat, és ő gondoskodik elosztásukról. A változó igényeket a tárgyhót megelőző hónap 10-ig kell eljuttatni a kirendeltségre;

— az *előfizetések* a kirendeltségen beszerzett gyűjtőíveken — fél vagy egy évre — a postán történnek. Ilyen esetben a folyóiratokat a megrendelők házhoz szállítva kapják kézhez.

Néhány technikai, pénzügyi tudnivaló

A terjesztők — mint láttuk — politikai munkát végeznek, hiszen szervezőorientáló agitálásukkal, a párt céljait szolgáló kiadványokkal a legszélesebb körhöz igyekeznek eljutni. A kiadványok azonban anyagi értéket is hordoznak magukban, ezért sokrétű — a bizonylatok kiállításától a csomagolásig terjedő — kereskedelmi tevékenységet is folytatnak.

Az *elszámolás* folyamatosságát, pontosságát talán nem kell hangsúlyoznunk. E folyamat a *bizományi kapcsolaton* nyugszik. A *könyvellátásnál* a kirendeltség figyelembe veszi a pártszervezet és a gazdasági egység jellegét, a terjesztő előzetes megrendeléseit. Minden küldeményben számla vagy kísérőjegyzék van: ezekre való hivatkozással a terjesztő a „Pártkiadványok elszámolási könyvé"-ben tartja nyilván a kapott tételeket. Ebben a füzetben kell rögzíteni a befizetéseket, a visszárukat. A havonta kiszámított egyenleget a kirendeltség *folyószámla-kivonatáról* ellenőrizni lehet. Az eltérések okát tanácsos mielőbb tisztázni. A meg nem kapott küldeményeket ún. *hiányjegyzőkönyvben* kell a kirendeltség tudomására hozni.

A bizományi kapcsolatból fakadóan minden kiadványt *három hónapon belül* kell elszámolni. Ez az időtartam — kellő propaganda mellett — általában elegendő a könyv eladására, a vételár beszedésére. Az eladás *készpénzért* vagy *részletfizetési kedvezménnyel* történhet. Ez utóbbi adminisztrálására a kirendeltségről könyvecskét lehet beszerezni (ld. 92 old.). A különböző szervezetek ajándékozásra vásárolt könyveiről ún. *közületi számlát* ad a kirendeltség.

A vásárlásokból befolyt *pénzt havonta egyszer* kell befizetni postán a küldött csekken, vagy a kirendeltségen személyesen. Lehetőség van elszámolási utalvánnyal vagy banki átutalással történő fizetésre is.

Minden befizetés után *10%-os (oktatási tananyag esetében 5%-os) jutalék* illeti meg a terjesztőt, amelyet a soron következő befizetésből vehet ki. Aktívahálózat működése esetén ez az összeg megosztható.

Az elszámolás másik forrása a *visszáru,* amelyet a megmaradt könyvekből, kísérőjegyzékkel, általában három havonta kell eljuttatni a kirendeltségre. Folyóiratot visszaküldeni nem lehet, hiszen az igénymódosításokra a tárgyhót megelőző hó 10-ig van alkalom.

PÁRTKIADVÁNYOK ELSZÁMOLÁSI KÖNYVE

MSZMP-SZERVEZET

RÉSZLETFIZETÉSSEL TÖRTÉNŐ VÁSÁRLÁSOK

NYILVÁNTARTÁSI KÖNYVE

Kiadva: 19 ..... hó ..... nap.

Terjesztő neve: .....

Tartalmaz: 100 számozott oldalt.

Minden *év végén* írásos *leltárt kell készíteni,* az erre a célra megküldött nyomtatvány felhasználásával. Itt *fedezetként* a bizományi könyvállományt, a készpénzkészletet, a részletvásárlások összegét, a vevőtől átvett, de a kirendeltségnek még le nem adott vásárlási utalványt lehet figyelembe venni.

Leltárt kell felvenni továbbá *terjesztőcsere* esetén. Az *átadás-átvételről* jegyzőkönyvben kell értesíteni a kirendeltséget, kérve a név- és címváltozást is.

A kiadó többféle címletben *vásárlási utalványokat* is forgalomba hoz, ezzel is segítve a megajándékozott könyvvásárlását. Ezeket — készpénz vagy elszámolási utalvány ellenében — a kirendeltségen lehet beszerezni. A fizető terjesztőnek jár a 10%-os jutalék. A beváltott utalványokat a kirendeltséghez kell eljuttatni, ahol azt a bizományi terjesztés összegéből jóváírják. Az utalványok valamennyi kirendeltségen és terjesztőnél beválthatók.

*

A politikai irodalom terjesztése — láthattuk — sokoldalú felkészültséget, sőt elhivatottságot követel, hiszen a politikai könyv az ismeretgyarapítás, a tudatformálás egyik alapvető eszköze. Közös feladatunk tehát, hogy a legszélesebb rétegekhez juttassuk el.

Tartalom

Bevezető 5

Az információfelelős *(Dr. Kovács Imre)* 7

A gazdasági felelős *(Pászti Györgyné)* 27

A pártcsoportbizalmi *(Kiricsi István)* 55

A propagandista *(dr. Szabó Péter)* 67

A politikai irodalom terjesztője *(Németh János)* 83

B114652

B 114 653

A PÁRTALAPSZERVEZET TISZTSÉGVISELŐI